

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Π.Μ.Σ.: ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2023 - 2024

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
της Ελένης Ι. Κουτρουμάνου
Α.Μ.: 7340122302011

**Επίκαιρα ζητήματα της συμβάσης εκχώρησης απαιτήσεων
από τη νομολογία**

Επιβλέποντες:

Όνοματεπώνυμα επιβλεπόντων

α) Αν. Καθ. Χ. Λιβαδά

β) Αν. Καθ. Ν. Βερβεσός

γ) Αν. Καθ. Ι. Βενιέρης

Αθήνα, 2024

Copyright © Ελένη Κουτρούμανου, 2024

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

**Στους ανθρώπους εκείνους που σε κάθε εγχείρημά μου είναι δίπλα μου.
Στην οικογένειά μου.**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	4
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
1.1 Προοίμιο	10
1.2 Ορολογία και έννοια του factoring.....	11
1.3 Ιστορική εξέλιξη	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ FACTORING – ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ – ΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ	
2.1 Παρατηρήσεις επί του Ν. 1905/1990.....	14
2.2 Έννοια.....	15
2.3 Πεδίο εφαρμογής	16
2.4 Κατάρτιση και λειτουργία της σύμβασης factoring	18
2.5 Οι σκοποί της σύμβασης factoring.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΟΙ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ FACTORING	
3.1 Τα συμβαλλόμενα μέρη.....	22
3.1.1 Ο προμηθευτής αγαθών ή υπηρεσιών	22
3.1.2 Ο πράκτορας επιχειρηματικών απαιτήσεων.....	23
3.2 Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών.....	25
3.3 Οι σχέσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων.....	26
3.3.1 Η σχέση του προμηθευτή με τον οφειλέτη.....	26
3.3.2 Η σχέση του πράκτορα με τον προμηθευτή.....	27
3.3.3 Η σχέση του πράκτορα με τον τρίτο - οφειλέτη.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ FACTORING ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗ	
4.1 Πλεονεκτήματα.....	29
4.1.1 Πλεονεκτήματα ποσοτικού χαρακτήρα.....	29
4.1.2 Πλεονεκτήματα ποιοτικού χαρακτήρα.....	30
4.2 Μειονεκτήματα.....	31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ FACTORING ΜΕΣΩ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

5.1 Γνήσιο factoring.....	33
A) Ζήτημα: Δυνατότητα επανεκχώρησης, εκ μέρους του πράκτορα, απαίτησης που έλαβε από τον προμηθευτή στο πλαίσιο μιας γνήσιας σύμβασης πρακτορείας απαιτήσεων στη περίπτωση ανυπαρξίας ή ελαττωματικότητας της εκχωρούμενης απαίτησης.....	34
B) Ζήτημα: Είδος ευθύνης του προμηθευτή όταν στη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων συμφωνείται εκχώρηση απαιτήσεων με δικαίωμα αναγωγής αλλά και χωρίς δικαίωμα αναγωγής του πράκτορα.....	35
5.2 Διαχειριστικό factoring.....	37
Ζήτημα: Η ενεργητική νομιμοποίηση προς διεξαγωγή δίκης, αναφορικά με την είσπραξη επιχειρηματικών απαιτήσεων που αποτέλεσαν αντικείμενο σύμβασης διαχειριστικού factoring, κατά το άρθρο 68 ΚΠολΔ.....	37
5.3 Factoring με προεξόφληση.....	38
Ζήτημα: Εξόφληση απαιτήσεων που εκχωρήθηκαν με την παράδοση ομολόγων εκ μέρους του οφειλέτη ενώ δεν υπήρχε αντίστοιχη πρόβλεψη στη σύμβαση πρακτορείας – Αν η άρνηση αποδοχής αυτών από τον πράκτορα συνιστά αντισυμβατική συμπεριφορά.....	39
5.4 Factoring και ακάλυπτες επιταγές.....	40
A) Ζήτημα: Η δυνατότητα του πράκτορα να επιδιώξει δικαστικά, από τον εγγυητή της προμηθεύτριας εταιρείας, ποσού που προέκυψε από ακάλυπτη επιταγή πελάτη – οφειλέτη, η οποία χορηγήθηκε στον πράκτορα από την προμηθεύτρια εταιρεία στο πλαίσιο λειτουργίας σύμβασης factoring.....	41
B) Ζήτημα: Η δυνατότητα άσκησης αγωγής, εκ μέρους του πράκτορα, σύμφωνα με το άρθρο 914 ΑΚ, τόσο κατά της προμηθεύτριας εταιρείας όσο και κατά του νόμιμου εκπροσώπου αυτής λόγω της χορήγησης ακάλυπτων επιταγών ως εγγύηση για την εκτέλεση των όρων σύμβασης factoring.....	42
5.5 Εκχώρηση απαιτήσεων του προμηθευτή σε διαφορετικούς πράκτορες.....	44
Ζήτημα: Ανάγκη προσδιορισμού των εκχωρούμενων απαιτήσεων που απέκτησε ο πράκτορας, δυνάμει της σύμβασης πρακτορείας, στην αναγγελία με σκοπό την αποφυγή συγχύσεως στο πρόσωπο του οφειλέτη για το ποιος είναι ο δικαιούχος είσπραξης της απαίτησης.....	45

5.6	Επιτρεπτό προβολής ένστασης συμψηφισμού εκ μέρους του οφειλέτη έναντι του πράκτορα.....	46
	Ζήτημα: Η δυνατότητα προβολής σε συμψηφισμό απαιτήσεων του οφειλέτη που γεννήθηκαν μετά την αναγγελία της σύναψης σύμβασης factoring, πριν όμως από τη γέννηση των συγκεκριμένων εκχωρημένων απαιτήσεων που φέρονται σε συμψηφισμό.....	46
5.7	Νόμιμη επανεκχώρηση απαιτήσεων από τον πράκτορα στον προμηθευτή.....	48
	Ζήτημα: Η δυνατότητα του πράκτορα να επανεκχωρήσει τις απαιτήσεις εκ τιμολογίων που δεν εισπράχθηκαν από τον οφειλέτη, στο πλαίσιο γνήσιου factoring, με τρόπο διαφορετικό από τον προβλεπόμενο στη σύμβαση.....	49
5.8	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου υπό την ιδιότητα του οφειλέτη στο πλαίσιο λειτουργίας μιας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.....	51
	Ζήτημα: Δικαιοδοσία τακτικών ή διοικητικών δικαστηρίων.....	52
5.9	Ο προμηθευτής υπό την ιδιότητα του «καταναλωτή» του Ν. 2251/1994.....	53
	Ζήτημα: Εφαρμογή του Ν. 2251/1994 στη σύμβαση factoring.....	55
5.10	Αλληλόχρεος Λογαριασμός.....	57
	Α) Ζήτημα: Ρήτρα κλεισίματος αλληλόχρεου λογαριασμού χωρίς σπουδαίο λόγο και άνευ τάξεως προθεσμίας εκ μέρους της πιστώτριας εταιρείας, ως Γενικός Όρων των Συναλλαγών.....	58
	Β) Ζήτημα: Ρήτρα αναφορικά με την αποδεικτική δύναμη των αποσπασμάτων των εμπορικών βιβλίων και την έλλειψη δυνατότητας αμφισβήτησης του περιεχομένου αυτών, ως Γενικός Όρος των Συναλλαγών.....	60
	Γ) Ζήτημα: Η προβολή ένστασης συμψηφισμού από τον προμηθευτή έναντι του πράκτορα για επιμέρους απαιτήσεις που ενσωματώθηκαν σε αλληλόχρεο λογαριασμό.....	64
5.11	Η εκχώρηση των απαιτήσεων και η ρήτρα περί ανεκχωρήτου των απαιτήσεων που συμφωνείται μεταξύ προμηθευτή και οφειλέτη.....	66
	Ζήτημα: Το ανεκχώρητο ως εγγενής συνέπεια συμβάσεως τρέχοντος αλληλόχρεου λογαριασμού.....	68

5.12 Αναγγελία.....	70
Ζήτημα: Ο τρόπος πραγματοποίησης της αναγγελίας.....	72
5.13 Κατάσχεση εις χείρας του πράκτορα ως τρίτου.....	73
Ζήτημα: Ο πράκτορας υπό την ιδιότητα του τρίτου.....	74
5.14 Επίλογος.....	76
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	77
ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ.....	77
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΟΥ ΑΝΑΛΥΘΗΚΕ ΜΕ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΣΕΙΡΑ.....	79
ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ.....	80

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
Αρ.	Άρθρο
Α.Π.Θ.	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
ΒΔ	Βασιλικό Διάταγμα
Βλ.	Βλέπε
ΓΟΣ	Γενικός Όρος Συναλλαγών
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών (περιοδικό)
εδ.	Εδάφιο
ΕμπΝ	Εμπορικός Νόμος
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου (περιοδικό)
ΕισΝΑΚ	Εισαγωγικός Νόμος Αστικού Κώδικα
Εκδ.	Έκδοση
επ.	Επόμενα
ΕφΑθ	Εφετείο Αθηνών
ΕφΘεσ	Εφετείο Θεσσαλονίκης
Ι.Ε.Σ.	Ινστιτούτο Εξαγωγικών Σπουδών
ΚΔΔ	Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
λ.χ.	Λόγου Χάρη
ΜΕφΒορΑιγ	Μονομελές Εφετείο Βορείου Αιγαίου
ΜΠρΘεσ	Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης
Ν.	Νόμος
ΟΛΑΠ	Ολομέλεια Αρείου Πάγου
ν.π.δ.δ.	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ο.Π.Ε	Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών
παρ.	Παράγραφος
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΑ/ΤΕ	Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος
ΠΕΕ	Πράξεις Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος
Περ.	Περίπτωση
ΠΠρΑθ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών

π.χ.	Παραδείγματος χάριν
Σ.	Σύνταγμα
σελ.	Σελίδα
στ.	Στοιχείο
τευχ.	Τεύχος
υπ' αριθμ.	Υπ' αριθμόν
ΤΝΠ	Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών
ΦΕΚ	Φύλλα Εφημερίδας της Κυβέρνησης
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
ΧρηΔικ	Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο (περιοδικό)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Προοίμιο

Η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων αποτελεί μία εναλλακτική μορφή χρηματοδότησης των εμπορικών επιχειρήσεων. Ο σκοπός της δεν είναι να ανταγωνιστεί τον παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό αλλά να τον συμπληρώσει καθώς συνοδεύεται και από άλλες υπηρεσίες. Συνιστά μια εμπορική δραστηριότητα και ειδικότερα τραπεζική εργασία¹, η οποία με την παρέλευση των χρόνων έχει επικρατήσει στον κόσμο των επιχειρήσεων.

Ο θεσμός αυτός συμβάλλει στην ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων χρηματοδοτώντας, παρακολουθώντας τις πωλήσεις τους, αναλαμβάνοντας τη λογιστική τους διαχείριση, καλύπτοντας τον πιστωτικό κίνδυνο καθώς και αξιολογώντας την φερεγγυότητα των πελατών τους, μέσω ενός πολύ ανεπτυγμένου δικτύου πληροφόρησης που διαθέτουν οι υπηρεσίες της σύμβασης πρακτορείας.² Μέσω της ανωτέρω προσφερόμενης χρηματοδότησης δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η επιχείρηση γίνεται πιο ανταγωνιστική στην αγορά.

Αποτελεί ένα συμβατικό μόρφωμα το οποίο δημιουργήθηκε και τυποποιήθηκε από τις συναλλαγές, και το οποίο ο νομοθέτης εκ των υστέρων προσπάθησε να το υπαγάγει σε νομικές έννοιες, φροντίζοντας να συμβαδίσει, κατά το δυνατόν, τη συνήθεια της πρακτικής με τις κρατούσες αρχές του δικαίου.³ Τελικά, ο θεσμός αυτός προβλέφθηκε νομοθετικά από τον Έλληνα νομοθέτη με το Ν. 1905/1990 για τις συμβάσεις factoring και forfaiting.⁴

Περιεχόμενο της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων αποτελεί η εκχώρηση⁵ των απαιτήσεων του προμηθευτή στον πράκτορα και η εξουσία του τελευταίου να τις εισπράττει και να τις αξιοποιεί ελεύθερα. Ειδικότερα, δυνάμει της σύμβασης πρακτορείας, ο πράκτορας αναλαμβάνει να παρέχει σε έναν κατά κύριο επάγγελμα προμηθευτή αγαθών ή υπηρεσιών, για το διάστημα που συμφωνείται, έναντι αμοιβής, υπηρεσίες σχετικές με την

---

¹ Βλ. Διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 περ. β του Ν. 2076/1992, όπως η διάταξη αυτή προσδιόρισε τη διάταξη του άρθρου 2 ΒΔ της 2/14 Μαΐου 1835 «περί αρμοδιότητος των εμποροδικείων». Οι τραπεζικές εργασίες, ως πρωτότυπες εμπορικές δραστηριότητες, προσδίδουν την εμπορική ιδιότητα σε όποιον τις μετέρχεται (Άρθρο 1 ΕμπΝ). Η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων περιέχεται στον κατάλογο των τραπεζικών εργασιών του άρθρου 24 του Ν. 2076/1992.

² Βλ. Γαλάνη Β., Leasing / Factoring / Forfaiting / Franchising / Venture Capital – Η Λειτουργία των Σύγχρονων Χρηματοοικονομικών θεσμών στη Χώρα μας, Έκδοση 2^η, Εκδ. Σταμούλη, 2000, σελ. 96.

³ Βλ. Η είσπραξη των εμπορικών απαιτήσεων : 20ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Καμένα Βούρλα Φθιώτιδας, 22-24 Οκτωβρίου 2010, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 75.

⁴ Ο νόμος τροποποιήθηκε με τον Ν. 2367/1995.

⁵ Τα ζητήματα που δημιουργούνται επί της διαδικασίας εκχώρησης ρυθμίζονται μέσω των διατάξεων του ΑΚ (ήτοι, άρθρα 455 επ.) στο βαθμό που ο Ν. 1905/1990, ως ειδικός νόμος, δεν περιέχει διαφορετική ρύθμιση.

παρακολούθηση και είσπραξη μέρους ή του συνόλου των απαιτήσεων του τελευταίου, ιδίως από συμβάσεις πώλησης αγαθών, παροχής υπηρεσιών σε τρίτους ή εκτέλεση έργων.⁶

Η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων είναι ευέλικτη, με περιθώρια διαμόρφωσης. Ο πράκτορας υφίσταται ζημία μόνο όταν, χωρίς να υπάρχει διαφωνία ως προς την ύπαρξη ή το ύψος της απαίτησης, προκύπτει αδυναμία είσπραξης της (λ.χ. λόγω πτώχευσης του πελάτη). Αξίζει να σημειωθεί ότι η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων διαφέρει τόσο από την τραπεζική χρηματοδότηση, έναντι της οποίας αποτελεί συμπλήρωση και όχι αντικατάσταση, όσο και από την ασφάλιση απαιτήσεων, γιατί δεν αποτελεί ανάληψη κινδύνου, αλλά αγορά επισφαλών απαιτήσεων, τις οποίες μάλιστα μπορεί να ασφαλίσει ο πράκτορας.⁷

1.2 Ορολογία – έννοια του factoring

Ο αγγλικός όρος «factoring» φαίνεται πως διαπλάσθηκε στην προσπάθεια να αποδώσει εννοιολογικά την εργασία των «factors» που έχει την σημασία του δημιουργού ή του πράκτορα. Η λέξη factor μπορεί να ανευρεθεί και στα λατινικά λεξικά υπό την μορφή του όρου facere (facio).⁸ Διατρέχοντας και μελετώντας την σχετική βιβλιογραφία, φαίνεται ότι η έννοια του πράκτορα ήταν πιο ελκυστική στους Έλληνες συγγραφείς καθώς ο όρος «factoring», που θα μπορούσε, σύμφωνα με τα παραπάνω λεχθέντα, να αποδοθεί στα ελληνικά ως «πρακτορεία», ορίστηκε ως σύμβαση πρακτορείας, με την οποία επιδιώκονται διάφοροι σκοποί.⁹

Έτσι λοιπόν στην ελληνική νομική πραγματικότητα επικράτησε ως προς το factoring ο όρος «πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων» διότι θεωρήθηκε ότι μέσω αυτού αποδίδεται με τον μέγιστο τρόπο το εννοιολογικό περιεχόμενο του μορφώματος «factoring». Παρ' όλα αυτά οι μορφές που μπορεί να εκλάβει το factoring ως σύμβαση ποικίλουν διότι, όπως θα αναφερθεί και κατωτέρω, ο νόμος είναι ελαστικός και επιτρέπει στα συμβαλλόμενα μέρη να δώσουν στην σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων την χροιά και το περιεχόμενο που τους εξυπηρετεί ανάλογα με τις ανάγκες τους.¹⁰ Αποτελεί μία σύμβαση που παρουσιάζει μεγάλη ευελιξία καθώς τα μέρη μπορούν να τη προσαρμόσουν στις ανάγκες τους καθώς και στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε αγοράς.

---

⁶ Βλ. Ανώνυμη εταιρεία πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (Factoring), Εκδ. ΕΒΕΑ. Γραφείο Δημοσίων Σχέσεων & Εκδόσεων, σελ. 1.

⁷ Βλ. Ρόκα Ι., Εμπορικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος, Εμπορικές Πράξεις, Έμποροι, Ρύθμιση εμπορικών δραστηριοτήτων, Βιομηχανική ιδιοκτησία, Ανταγωνισμός, Εκδ. Το Οικονομικόν, Αθήνα, 1991, σελ.115.

⁸ Βλ. Λιακόπουλου Θ., Η σύμβαση Factoring, ΕΕμπΔ 1988, σελ. 377.

⁹ Βλ. Γεωργιάδη Απ., Η εξασφάλιση των πιστώσεων, Έκδοση 2η, Εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2008, σελ. 331 «Με τη σύμβαση Factoring επιδιώκονται (σωρευτικά ή διαζευκτικά) τρεις σκοποί: ένας χρηματοδοτικός, ένας διαχειριστικός και ένας ασφαλιστικός (ή εγγυητικός). Αντίστοιχες είναι και οι λειτουργίες που επιτελεί το Factoring.».

¹⁰ Βλ. ΑΠ 1482/2010, ΑΠ 880/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

Το factoring («σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων», κατά το άρθρο 1 παρ. 1 ν. 1905/1990) είναι μία σύμβαση μεταξύ ενός πράκτορα επιχειρηματικών απαιτήσεων, που είναι είτε τράπεζα είτε ειδική ανώνυμη εταιρεία (συνήθως θυγατρική τράπεζας), και μιας επιχείρησης (εμπορικής εταιρείας ή και φυσικού προσώπου) που ασχολείται κατ' επάγγελμα με την πώληση ή την παροχή υπηρεσιών. Συνιστά μία εναλλακτική μορφή χρηματοδότησης που δεν ανταγωνίζεται τον παραδοσιακό δανεισμό αλλά τον συμπληρώνει καθώς συνοδεύεται και από ένα σύνολο υπηρεσιών.

Αποτελεί μία διαρκή σύμβαση με την οποία το ένα μέρος (προμηθευτής) εκχωρεί το σύνολο των γεννημένων και μελλοντικών τιμολογιακών απαιτήσεων του στο άλλο μέρος (πράκτορα) και ο τελευταίος με τη σειρά του προσφέρει μια δέσμη υπηρεσιών, όπως παρακολούθηση νομική και λογιστική καθώς και είσπραξη των απαιτήσεων, κάλυψη του κινδύνου αφερεγγυότητας των οφειλετών, χορήγηση προκαταβολής (προεξόφληση) κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις της αξίας κάθε εκχωρούμενης απαίτησης.

Αξίζει να αναφερθεί ο αρκετά περιγραφικός ορισμός του factoring που δημιουργήθηκε από τον Βάθη Β., σύμφωνα με τον οποίο «Το factoring είναι μία σύμβαση μεταξύ αφενός του factor ή πράκτορα, που είναι συνήθως τράπεζα ή θυγατρική τράπεζας, και αφετέρου μιας επιχείρησης ή ενός επιτηδευματία ή εμπόρου φυσικού προσώπου που αποκαλείται προμηθευτής, δυνάμει της οποίας ο πρώτος αναλαμβάνει την είσπραξη όλων των απαιτήσεων της δεύτερης που γεννώνται από την πώληση προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες του factor συνίσταται στη συλλογή πληροφοριών αναφορικά με την οικονομική κατάσταση και τη φερεγγυότητα των πελατών του προμηθευτή, στη λογιστική παρακολούθηση των απαιτήσεων, στην όχληση των οφειλετών και ενδεχομένως τη δικαστική επιδίωξη της εισπράξεως. Για το λόγο αυτό, παρακρατεί ένα ποσοστό της απαιτήσεως ως αμοιβή».¹¹ Ωστόσο λόγω του εύρους των παρεχόμενων υπηρεσιών που μπορούν να προσφερθούν μέσω της συμβάσεως πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, ο ορισμός αυτός μπορεί να αποκτά διαφορετικό περιεχόμενο.

1.3 Ιστορική εξέλιξη

Η σύμβαση factoring είναι δημιούργημα της πράξης και επιδιώκει κυρίως σκοπούς χρηματοδοτικούς.¹² Στη σύγχρονη μορφή του εμφανίσθηκε στις ΗΠΑ κατά τα τέλη του 19^{ου}

¹¹ Βλ. Βάθη Β., Η σύμβαση factoring, Εκδ. Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα, 1995, σελ. 13.

¹² Βλ. Χατζημιχάλη Δ., «Οι Συμβάσεις Factoring και Forfaiting ως Μέσο Προώθησης του Διαβαλκανικού Εξωτερικού Εμπορίου», 1ο Συνέδριο Διαβαλκανικής Νομικής Συνεργασίας, «Επιδιώκει κυρίως σκοπούς χρηματοδοτικούς.».

αιώνα.¹³ Αρχικά εμφανίστηκε στην Αγγλία ωστόσο ο νέος τότε χρηματοδοτικός μηχανικός εξαπλώθηκε με γοργούς ρυθμούς σε ολόκληρη την Ευρώπη όπου και απέκτησε δική του δυναμική και διαμορφώθηκε ανάλογα με τις ανάγκες του ευρωπαϊκού εμπορίου.

Στην Ελλάδα το factoring άργησε να κάνει την εμφάνιση του σε σχέση με την Ευρώπη. Οι πράξεις των οργάνων της Τράπεζας της Ελλάδος το 1987 και 1988 εισάγουν τις πρώτες ρυθμίσεις για το factoring με πρώτη την πράξη 959/10.03.1987 του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος με θέμα τη διενέργεια από τις εμπορικές τράπεζες και θυγατρικές τους εταιρείες πράξεων αναδόχου είσπραξης εμπορευματικών απαιτήσεων ελληνικών εξαγωγέων. Μετέπειτα εκδόθηκε η υπ' αριθμόν 1117/30.07.1987 συμπληρωματική της ανωτέρω πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος αλλά και η υπ' αριθμόν 399/30.08.1988 πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος που ρύθμιζε θέματα καταβολής αμοιβών ή προμηθειών σε συνάλλαγμα σε αλλοδαπές επιχειρήσεις, που αναλαμβάνουν τη διενέργεια πράξεων factoring για λογαριασμό ελληνικών επιχειρήσεων. Ύστερα το 1990 εισήχθη το πρώτον ο Νόμος 1905/1990 «Για τη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων»¹⁴ με τον οποίο δημιουργήθηκε συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο για το factoring.¹⁵ Αξίζει να σημειωθεί ότι με το ίδιο νομοθέτημα ρυθμίζεται αναλογικά και η σύμβαση του forfaiting.¹⁶ Η Ελλάδα αξίζει να σημειώσουμε ότι αποτελεί πρωτοπόρο ως προς αυτή τη νομοθέτηση καθώς στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες το factoring δεν έχει τύχει ειδικής νομοθετικής ρύθμισης.¹⁷

---

¹³ Βλ. Γεωργιάδη Απ., Νέες μορφές συμβάσεων: Leasing / Factoring / Franchising / Consulting / Know-how / Time – sharing / Forfaiting, Έκδοση 6^η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 133.

¹⁴ ΦΕΚ 147/15.11.1990.

¹⁵ Στη συνέχεια τροποποιήθηκε από το Ν. 2367/1995.

¹⁶ Οι δύο θεσμοί παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες αφού και οι δύο αποτελούν προεξοφλητική χρηματοδότηση χωρίς δικαίωμα αναγωγής, δηλαδή με μετατόπιση του κινδύνου αφερεγγυότητας του οφειλέτη στον χρηματοδότη. Η διαφορά συνίσταται ότι ο forfeiter αναλαμβάνει πάσης φύσεως κινδύνους ενώ ο factor δεν αναλαμβάνει κινδύνους λόγω συναλλαγματικών περιορισμών ή άλλων πολιτικών κινδύνων, διατηρώντας για αυτές τις περιπτώσεις το αναγωγικό του δικαίωμα.

¹⁷ Βλ. Γεωργιάδη Απ., Νέες μορφές συμβάσεων: Leasing / Factoring / Franchising / Consulting / Know-how / Time – sharing / Forfaiting, Έκδοση 6^η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 134, «Επίσης, πρέπει να αναφερθεί η ΠΔ/ΤΕ 2168/1993, όπως τροποποιήθηκε την 27 Μαρτίου 1996, με την οποία καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας στις εταιρείες factoring, καθώς και η αντίστοιχη μεταγενέστερη ΠΔ/ΤΕ 2622/21.12.2009».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ FACTORING – ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ – ΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ

2.1 Παρατηρήσεις επί του Ν. 1905/1990

Το ελληνικό δίκαιο είναι από τα λίγα δίκαια όπου η σύμβαση factoring ρυθμίζεται από ειδικό νομοθέτημα, ήτοι από τον Ν. 1905/1990 «για τη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων», όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 2367/1995.¹⁸

Η νομοθετική ρύθμιση είχε ως στόχο την διάδοση της συναλλακτικής αυτής μορφής στην ελληνική αγορά με την παροχή υπηρεσιών factoring από εξειδικευμένες στη χρηματοδότηση επιχειρήσεις. Μέσω αυτού του χρηματοδοτικού μορφώματος δίνονται χρηματοδοτικές και άλλες επιχειρηματικές διέξοδοι (δηλαδή ασφαλιστικές, διαχειριστικές) σε δυναμικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις στους τομείς της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων τους ή της παροχής των υπηρεσιών τους σε τρίτους. Αναφορικά με το περιεχόμενο της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, δηλαδή εάν θα παρέχονται χρηματοδοτικές ή/και ασφαλιστικές ή/και διαχειριστικές υπηρεσίες, αφήνεται στην βούληση των συμβαλλομένων.

Ο νομοθέτης, μέσω των ρυθμίσεων του Ν. 1905/1990 «για τη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων», όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 2367/1995 επιτρέπει στα εκάστοτε συμβαλλόμενα μέρη να διαμορφώσουν τις έννομες σχέσεις τους ελεύθερα. Με άλλα λόγια, παραθέτει κατευθυντήριες γραμμές αλλά και βασικούς κανόνες στο πλαίσιο των οποίων θα λειτουργήσει και θα αναπτυχθεί αυτό το μόρφωμα. Επιπρόσθετα, διαβάζοντας κάποιος συνολικά τα άρθρα του νόμου θα διαπιστώσει ότι η στόχευση της όλης ρύθμισης είναι κυρίως ο καθορισμός του γενικού πλαισίου, ήτοι των όρων και των προϋποθέσεων, μέσα στο οποίο οι τράπεζες ή οι ανώνυμες εταιρείες θα μπορούν να ασκούν την δραστηριότητα της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Τούτο, διότι, το νομοθετικό πλαίσιο περιλαμβάνει και διατάξεις με σκοπό την ρύθμιση διοικητικών και φορολογικών ζητημάτων (άρθρα 4, 5 και 6 του Ν. 1905/1990).¹⁹

Για την απόδοση του όρου factoring στα ελληνικά ο νομοθέτης προέκρινε τον όρο «σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων»²⁰ επειδή η σύμβαση factoring στην απλούστερη μορφή της μοιάζει με τη σύμβαση («επιχειρηματικής») πρακτορείας, όπως αυτή

---

¹⁸ Βλ. Νέες Μορφές Τραπεζικών Εργασιών: Ανάλυση Απαιτήσεων Τρίτων (factoring), Ένωση Ελλήνων Τραπεζών 1988, σελ. 110.

¹⁹ Βλ. Βάθη Β., Η σύμβαση factoring, Εκδ. Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα, 1995, σελ. 66, «Πρόκειται μάλλον για ένα νομοθέτημα του οικονομικού διοικητικού δικαίου παρά για κανόνες που ρυθμίζουν ιδιωτικά δικαιώματα και σχέσεις των μερών από πλευράς αστικού δικαίου.»

²⁰ Βλ. Γεωργιάδη Απ., Νέες μορφές συμβάσεων της σύγχρονης οικονομίας: Leasing / Factoring / Franchising / Consulting / Know-how / Time – sharing / Forfeiting Έκδοση 6η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 134, «Πριν από το ν. 1905/1990 είχαν προταθεί για την απόδοση του όρου factoring στα ελληνικά διάφοροι χαρακτηρισμοί, όπως οι εξής: «διενέργεια πράξεων αναδόχου είσπραξης εμπορευματικών απαιτήσεων», «χρηματοδοτική ανάληψη απαιτήσεων», «ανάληψη εμπορευματικών απαιτήσεων τρίτων.»

ρυθμίζεται από το άρθρο 2 του ΒΔ της 2/14 Μαΐου 1835 «περί αρμοδιότητος των εμποροδικείων». Τούτο δε, διότι στοιχείο της σύμβασης factoring είναι και η εκ μέρους του προμηθευτή εξουσιοδότηση του πράκτορα για την είσπραξη των απαιτήσεων.

Ωστόσο, η ρύθμιση είναι κακότεχνη, πλημμελής και δεν διακρίνεται για τη σαφήνεια των εννοιολογικών της προσδιορισμών.²¹ Ο νόμος δεν προβαίνει σε διακρίσεις και σε ειδικότερες ρυθμίσεις ανά μόρφωμα αλλά και για τους δύο θεσμούς τονίζεται γενικά το χαρακτηριστικό της έναντι αμοιβής ανάληψης της υποχρέωσης από το φορέα της σχετικής δραστηριότητας (πράκτορα) να παρέχει στον πελάτη του (προμηθευτή) «υπηρεσίες». Η διατύπωση αυτή του νόμου, πιθανότητα, να είναι εσκεμμένα γενική προκειμένου να συμπεριληφθεί στη θεσπιζόμενη ρύθμιση μία μεγάλη ποικιλία διαφόρων μορφών εμφανίσεως του factoring αλλά και δραστηριότητες στο πλαίσιο λειτουργίας του forfaiting. Λόγω αυτού, η έκφραση του άρθρου 1, παρ. 1 εδάφιο α' του Ν. 1905/1990 «υπηρεσίες σχετικές με την παρακολούθηση και είσπραξη» δεν θα πρέπει να ερμηνεύεται στενά, δηλαδή σαν να αποτελεί μία συγκεκριμένη σύμβαση (π.χ. σύμβαση έργου) αλλά διευρυμένα υπό την έννοια της δέσμης ποικίλων υπηρεσιών. Οι κυριότερες αυτών αναφέρονται στο εδάφιο β' της παρ. 1. Έτσι, στη γενική κατηγορία των παρεχόμενων από τον πράκτορα «υπηρεσιών» εκτός από την είσπραξη, τη λογιστική και νομική παρακολούθηση των απαιτήσεων περιλαμβάνεται και η χρηματοδότηση του προμηθευτή καθώς και η κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου.

2.2 Έννοια

Στο άρθρο 1 παρ. 1 εδάφιο α' του Ν. 1905/1990, το factoring ορίζεται ως εξής: «Η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων καταρτίζεται εγγράφως μεταξύ ενός κατά κύριο επάγγελμα προμηθευτή αγαθών ή υπηρεσιών και ενός πράκτορα επιχειρηματικών απαιτήσεων, ο οποίος αναλαμβάνει να παρέχει στον προμηθευτή, για το διάστημα που συμφωνείται, έναντι αμοιβής, υπηρεσίες σχετικές με την παρακολούθηση και είσπραξη μιας ή μέρους ή του συνόλου των απαιτήσεων του προμηθευτή, ιδίως από συμβάσεις πώλησης αγαθών, παροχής υπηρεσιών σε τρίτους ή εκτέλεση έργων.». Στο εδάφιο β' της παρ. 1 του άρθρου παρατίθενται κάποιες ειδικότερες υπηρεσίες που δύνανται να αποτελέσουν περιεχόμενο της συμβάσεως: «Περιεχόμενο της πρακτορείας αποτελεί ιδίως η εκχώρηση απαιτήσεων στον πράκτορα με ή χωρίς δικαίωμα αναγωγής, η εξουσιοδότηση για την είσπραξή τους, η χρηματοδότηση του προμηθευτή με προεξόφληση των απαιτήσεων, η λογιστική ή νομική παρακολούθηση των απαιτήσεων, η διαχείρισή τους, η ολική ή μερική κάλυψη του πιστωτικού

---

²¹ Βλ. Ψυχομάνη Σπ., Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2011, σελ. 643 – 644.

κινδύνου του προμηθευτή.». Θα ήταν καλό να παρατηρηθεί και διευκρινιστεί ότι οι ανωτέρω αναφερόμενες υπηρεσίες αναφέρονται ενδεικτικά («ιδίως»), καθώς το αντικείμενο της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων δεν είναι προκαθορισμένο από το νόμο. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η διαμόρφωση του περιεχομένου της σύμβασης αφέθηκε στην ιδιωτική βούληση των εκάστοτε συμβαλλόμενων μερών με γνώμονα τις ανάγκες του προμηθευτή ως επιχείρησης.

Σύμφωνα με τα όσα παρατέθηκαν ανωτέρω, η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων είναι η σύμβαση μεταξύ ενός πράκτορα επιχειρηματικών απαιτήσεων, που είναι είτε τράπεζα είτε ειδική ανώνυμη εταιρεία (συνήθως θυγατρική τράπεζας) και μιας επιχείρησης – εμπορικής εταιρείας ή και φυσικού προσώπου – που ασχολείται κατ' επάγγελμα με την πώληση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών. Περιεχόμενο της σύμβασης factoring είναι ότι η εταιρεία factoring (δηλ. ο πράκτορας) αναλαμβάνει να παρέχει στην επιχείρηση του πελάτη της (δηλ. στον προμηθευτή), για το χρονικό διάστημα που συμφωνείται και έναντι αμοιβής υπηρεσίες σχετικές με την προεξόφληση, τη λογιστική και νομική παρακολούθηση καθώς και την είσπραξη των χρηματικών απαιτήσεων κατά των πελατών της (δηλ. των οφειλετών). Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι, μέσω του factoring, ο προμηθευτής έχει την δυνατότητα να απολαύσει και να επωφεληθεί από ποικίλες υπηρεσίες οι οποίες περιλαμβάνουν χρηματοδότηση, ασφάλιση και διαχείριση απαιτήσεων.

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 1905/1990, «Η σύμβαση πρακτορείας είναι δυνατό να αφορά και σε μη γεννημένες κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης απαιτήσεις.».²² Αντικείμενο της σύμβασης factoring μπορεί να είναι και απαιτήσεις του προμηθευτή έναντι πελατών του στο εξωτερικό, από εξαγωγική δραστηριότητα καθώς και απαιτήσεις αλλοδαπού προμηθευτή έναντι πελατών του στο εσωτερικό από εισαγωγική δραστηριότητα (παρ. 3 του άρθρου 1 Ν. 1905/1990).

2.3 Πεδίο εφαρμογής

---

²² Βλ. Σπ. Ψυχομάνη, Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Εκδ. Σάκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2011, σελ. 706 - 707, «Οι απαιτήσεις βέβαια του προμηθευτή κατά τη στιγμή της καταρτίσεως της συμβάσεως είναι σε μικρή μεν έκταση γεννημένες (τρέχουσες), κυρίως, όμως είναι μη γεννημένες (μέλλουσες). Εξάλλου, ο πράκτορας ενδιαφερόμενος να στερήσει από τον προμηθευτή τη δυνατότητα να εκχωρεί αυτός επιλεκτικά και συνήθως με υποκειμενικά και υστερόβουλα κριτήρια τις απαιτήσεις – αφού τότε θα μεταβιβάζονταν μόνο επισφαλείς απαιτήσεις – συμφωνεί πάντα εκχώρηση όλων γενικά των γεννημένων ήδη και των μελλουσών απαιτήσεων ή μιας σαφώς προκαθορισμένης κατηγορίας τους, χωρίς διακρίσεις είτε αυτές προέρχονται από συμβάσεις πώλησης αγαθών είτε από συμβάσεις παροχής υπηρεσιών σε τρίτους.....Σε καμία όμως περίπτωση η καθολική εκχώρηση των απαιτήσεων στο factoring δεν συνιστά μεταβίβαση ομάδος περιουσίας με την έννοια του ΑΚ 479, ώστε να ευθύνεται ο πράκτορας για τα σχετικά χρέη του προμηθευτή μέχρι της αξίας των μεταβιβαζόμενων στοιχείων.».

Η διατύπωση του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 1905/1990 δεν διευκρινίζει το ελάχιστο περιεχόμενο που θα πρέπει να έχει η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, γεγονός που δημιουργεί σύγχυση.

Αναφορικά με το σκέλος αυτό θα βοηθούσε η σύγκριση της ελληνικής νομοθετικής ρύθμισης της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων με το άρθρο 2 παρ. 2 της Διεθνούς Σύμβασης 1988 της Ottawa²³, την οποία η Ελλάδα δεν έχει μέχρι στιγμής υπογράψει²⁴. Στο τελευταίο άρθρο ορίζεται ότι ως σύμβαση factoring για την εφαρμογή του νόμου θεωρείται αυτή με βάση την οποία, ο μεν προμηθευτής εκχωρεί επιχειρηματικές απαιτήσεις του προς τον πράκτορα. Ο τελευταίος δε αναλαμβάνει να εκτελέσει δύο τουλάχιστον από τις ακόλουθες λειτουργίες: α) χρηματοδότηση του προμηθευτή περιλαμβανομένων των δανείων και προκαταβολών, β) λογιστική παρακολούθηση, γ) είσπραξη των απαιτήσεων και δ) εξασφάλιση κατά του κινδύνου αφερεγγυότητας των οφειλών.²⁵

Συγκριτικά λοιπόν, γίνεται εμφανές ότι το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο (ήτοι, το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 1905/1990) επιτρέπει στα εκάστοτε συμβαλλόμενα μέρη να διαμορφώσουν ανάλογα με τις ανάγκες τους το ελάχιστο περιεχόμενο της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων με τις νομοθετικά προβλεπόμενες υπηρεσίες. Τούτη η βούληση του νομοθέτη έχει διαπιστωθεί και μέσω διαφόρων δικαστικών αποφάσεων. Ενδεικτικά δυνάμει της υπ' αριθμ. 262/2021 απόφασης του Αρείου Πάγου²⁶ :«...Το factoring, διαμορφούμενο από την ευρηματικότητα των συναλλασσόμενων, μπορεί να εμφανίζεται με πολλές και ποικίλες μορφές, περιέχοντας έτσι, εκτός από την παροχή υπηρεσιών και την εκχώρηση των απαιτήσεων του προμηθευτή, στοιχεία και άλλων συμβάσεων του ενοχικού ή εμπορικού δικαίου. Άλλωστε η διατύπωση του άρθρου 1 παρ. 1 εδάφιο 2 του Ν. 1509/1990 είναι τέτοια, που να επιτρέπει και να ευνοεί αυτή την ελευθερία, στη δημιουργία διάφορων τύπων του factoring.».

Επομένως, η υπαγωγή μίας σύμβασης στις διατάξεις του Ν. 1905/1990 πρέπει να κριθεί ad hoc, δηλαδή για τη συγκεκριμένη περίπτωση, με βάση την όλη ρύθμιση, τον σκοπό του νόμου, τα συναλλακτικά ήθη καθώς και τις αντιλήψεις και τη βούληση των συμβαλλόμενων μερών (κατά το άρθρο 200 ΑΚ²⁷).²⁸

²³ Δηλαδή η Σύμβαση της UNIDROIT (Διεθνούς Διάσκεψης για το Διεθνές Εμπόριο) η οποία αναφέρεται στο Διεθνές Factoring και υπογράφηκε στην Οττάβα στις 28 Μαΐου 1988 και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Μαΐου 1995.

²⁴ Τμήμα ενημέρωσης για τα κράτη που έχουν υπογράψει και θέσει σε ισχύ τη Σύμβαση, βρίσκεται στην ιστοσελίδα της UNIDROIT <https://www.unidroit.org/instruments/leasing/convention/status/>. Τελευταία επίσκεψη: Σεπτέμβριος 2024.

²⁵ Βλ. <https://www.unidroit.org/instruments/factoring/convention/>, Article 2 par. b «the factor is to perform at least two of the following functions: finance for the supplier, including loans and advance payments; maintenance of accounts (ledgering) relating to the receivables; collection of receivables; protection against default in payment by debtors.».

²⁶ ΑΠ 262/2021, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

²⁷ Άρθρο 200 ΑΚ, «Οι συμβάσεις ερμηνεύονται όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη.».

²⁸ Βλ. Βάθη Β., Η σύμβαση factoring, Εκδ. Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα, 1995, σελ. 69.

2.4 Κατάρτιση και λειτουργία της σύμβασης factoring

Η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων συνάπτεται και λειτουργεί ως εξής: Ο ενδιαφερόμενος προμηθευτής αναζητά έναν πράκτορα με τον οποίο ξεκινά συζητήσεις αναφορικά με τις δυνατότητες σύναψης μιας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.

Αναφορικά με την ιδιότητα του πράκτορα, η παρ. 1 του άρθρου 4 του Ν. 1905/1990²⁹ μας δίνει ρητή περιγραφή, ήτοι: « Η δραστηριότητα της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων, όπως περιγράφεται στο άρθρο 1 του νόμου αυτού, μπορεί να ασκηθεί μόνο από: α) τράπεζες, που έχουν εγκατασταθεί και λειτουργούν νόμιμα³⁰ στην Ελλάδα και β) ανώνυμες εταιρείες, με αποκλειστικό σκοπό την άσκηση της δραστηριότητας αυτής.». Η ανωτέρω αναφερόμενη ρύθμιση εισάγει αναγκαστικό δίκαιο καθώς στοχεύει στη διασφάλιση ενός ελαχίστου αξιοπιστίας εκ μέρους του πράκτορα. Αυτό συνέβη καθώς με τη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και την εκ μέρους του πράκτορα αντιμετώπιση των επιχειρηματικών κινδύνων, διακυβεύονται και τα συμφέροντα του αντισυμβαλλόμενου προμηθευτή.

Αναφορικά με την ιδιότητα του προμηθευτή, εννοείται οποιοσδήποτε πωλεί αγαθά ή παρέχει υπηρεσίες ή αναλαμβάνει εκτέλεση έργων. Επομένως, προμηθευτής μπορεί να είναι ο παραγωγός αγαθών, ο εξαγωγέας, εκείνος που αγοράζει αγαθά με πρόθεση να τα μεταπωλήσει επεξεργασμένα ή όχι, εκείνος που παρέχει οποιαδήποτε υπηρεσία σε τρίτους. Ωστόσο, εκείνο που αξίζει να σημειωθεί είναι ότι, λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική λειτουργία της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, ως προμηθευτής εννοείται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που παρέχει αγαθά και υπηρεσίες σε επιτηδευματίες και όχι σε καταναλωτές.³¹ Τούτο, διότι, η εξεταζόμενη σύμβαση δεν ικανοποιεί λυσιτελώς όλες συλλήβδην τις περιπτώσεις φυσικών ή νομικών προσώπων που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες, αλλά απαιτείται η πλήρωση ορισμένων κριτηρίων. Παραδείγματα τέτοιων κριτηρίων είναι ο ετήσιος κύκλος εργασιών της επιχείρησης, η σταθερότητα της πελατείας, η δημιουργία βραχυπρόθεσμων κατά κανόνα απαιτήσεων από πωλήσεις εμπορευμάτων ή παροχές υπηρεσιών. Επιχειρήσεις, αντίθετα, που απευθύνονται κυρίως σε καταναλωτές, δεν είναι προμηθευτές με την έννοια του Ν. 1905/1990 και δεν μπορούν να είναι συμβαλλόμενοι σε μία σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.

²⁹ Καθώς και το άρθρο 18 παρ. 1 εδ. α' σε συνδυασμό με το άρθρο 11 παρ. 1 περ. β' – ιβ' του Ν. 3601/2007.

³⁰ Βλ. Ψυχομάνη Σπ., Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2011, σελ. 680 - 681, «Ως 'νόμιμη' εγκατάσταση και λειτουργία πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα για άσκηση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, θεωρείται αποκλειστικά και μόνον η ίδρυση και λειτουργία στην Ελλάδα υποκαταστήματος ή θυγατρικής εταιρείας του ιδρύματος, ανεξάρτητα από τη χώρα καταγωγής του, αλλά με την τήρηση των ιδιαίτερων για κάθε περίπτωση προϋποθέσεων, που θέτει ο νόμος.».

³¹ Βλ. Ψυχομάνη Σπ., Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2011, σελ. 677.

Σε επόμενο στάδιο, ο πράκτορας εξετάζει χωριστά κάθε περίπτωση προμηθευτή, με τον οποίο πρόκειται να συμβληθεί, πριν από τη συνολοποίηση της σχετικής σύμβασης. Ήτοι, εξετάζει την οικονομική κατάσταση του μελλοντικού πελάτη του, τον κύκλο οφειλετών του, το είδος των συναλλαγών που ασκεί και γενικότερα όλα εκείνα τα στοιχεία που θα τον βοηθήσουν να καταλήξει ή όχι σε σύναψη συμφωνίας. Δεν θα πρέπει να παραμερίζεται η οργάνωση και η εμπειρία της αγοράς που διαθέτει ο προμηθευτής, οι οποίες του επιτρέπουν να ερευνά τα ανωτέρω αναφερόμενα δεδομένα. Τέλος, εάν ο προμηθευτής θεωρεί ότι η κατάρτιση της σύμβασης αυτής θα του επιφέρει θετικά οικονομικά αποτελέσματα, δέχεται την σύναψη αυτής και καθορίζει με το αντισυμβαλλόμενο μέρος την μορφή αυτής. Κατά τη διάρκεια της, αναλαμβάνει το σύνολο ή μέρος των υπαρχουσών και μελλοντικών απαιτήσεων του προμηθευτή έναντι του εκάστοτε πελάτη του.³²

Η σύμβαση factoring, κατά ρητή νομοθετική πρόβλεψη (άρθρο 1 παρ. 1 Ν. 1905/1990) καταρτίζεται εγγράφως. Ελλείψει ειδικότερου προσδιορισμού, πρέπει να γίνει δεκτό ότι αρκεί το ιδιωτικό έγγραφο. Το έγγραφο αποτελεί συστατικό τύπο και η έλλειψη του συνεπάγεται ακυρότητα της σύμβασης.³³ Η βούληση του νομοθέτη είναι η ευκολία απόδειξης των συμφωνηθέντων διαμέσου της πλήρους και ευδιάκριτης αποτύπωσης των δηλώσεων βουλήσεως των μερών καθώς διακυβεύονται εκατέρωθεν οικονομικά συμφέροντα. Η ακυρότητα που θα προκύψει δυνάμει της έλλειψης τύπου θα είναι απόλυτη (άρθρο 159 ΑΚ³⁴) και θα λαμβάνεται υπόψη από τον δικαστή αυτεπάγγελα.³⁵

Δυνάμει της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, ο πράκτορας αναλαμβάνει να παρέχει στον προμηθευτή, σωρευτικά ή διαζευκτικά, πάντοτε όμως έναντι οικονομικού ανταλλάγματος, ορισμένες υπηρεσίες. Αυτές είναι: α) υπηρεσίες λογιστικής παρακολούθησης και είσπραξης των απαιτήσεων, β) υπηρεσίες προεξόφλησης των απαιτήσεων και γ) υπηρεσίες εξασφάλισης, δηλαδή κάλυψης του πιστωτικού κινδύνου του προμηθευτή έναντι της ενδεχόμενης αφερεγγυότητας των πελατών του. Λόγω ακριβώς των ανωτέρω υπηρεσιών που μπορούν να προσφερθούν μέσω της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, λέγεται ότι μπορούν να επιτευχθούν, σωρευτικά ή διαζευκτικά, τρεις σκοποί. Συγκεκριμένα, ο διαχειριστικός, ο χρηματοδοτικός και ο εξασφαλιστικός. Το τί θα επιδιώκεται την εκάστοτε φορά

---

³² Βλ. άρθρο 1 παρ. 1 εδ. α' Ν. 1905/1990, «ιδίως από συμβάσεις πώλησης αγαθών, παροχής υπηρεσιών σε τρίτους ή εκτέλεση έργων.»

³³ Βλ. Γεωργιάδη Απ., Νέες μορφές συμβάσεων: Leasing / Factoring / Franchising / Consulting / Know-how / Time – sharing / Forfeiting, Έκδοση 6η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 154, «Στην πράξη πάντως οι εταιρείες καταρτίζουν κείμενα συμβάσεων με προ διατυπωμένους όρους, οι οποίοι δεν γίνονται συνήθως αντικείμενο διαπραγματεύσεως. Πρόκειται δηλαδή για συμβάσεις προχωρήσεως ή συμβάσεις με Γενικούς Όρους Συναλλαγών (ΓΟΣ) διατυπωμένους από τον πράκτορα.»

³⁴ Άρθρο 159 εδ. α' ΑΚ, «Δικαιοπραξία για την οποία δεν τηρήθηκε ο τύπος που απαιτεί ο νόμος, εφόσον δεν ορίζεται το αντίθετο, είναι άκυρη.»

³⁵ Βλ. Ψυχομάνη Σπ., Το Factoring – Ως σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, Εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1996, σελ.174 - 175.

εναπόκειται στη βούληση και τις ανάγκες των συμβαλλομένων μερών αλλά κυρίως θα εξαρτάται από τον προμηθευτή.

2.5 Οι σκοποί της σύμβασης factoring

- ***Χρηματοδοτικός Σκοπός***

Δυνάμει της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, ο προμηθευτής μεταβιβάζει στον πράκτορα τις εκκρεμείς (ήδη γεννημένες ή μελλοντικές) απαιτήσεις του από τη διάθεση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών με στόχο την άμεση καταβολή εκ μέρους του δεύτερου του συνόλου ή μέρους των απαιτήσεων, αφού αφαιρεθεί αρχικά ένα ποσοστό που αντιστοιχεί στον προεξοφλητικό τόκο. Μέσω της ρευστοποίησης αυτής των απαιτήσεων κατά των πελατών του, εξασφαλίζεται η ρευστότητα του προμηθευτή. Γίνεται λοιπόν αντιληπτό, ότι ο χρηματοδοτικός σκοπός της σύμβασης factoring μπορεί να λειτουργήσει καλύτερα σε επιχειρήσεις των οποίων ένα ποσοστό των πωλήσεων γίνεται με πίστωση.³⁶ Στο πλαίσιο του χρηματοδοτικού σκοπού, ο προμηθευτής εκχωρεί καταπιστευτικά λόγω εξασφάλισης των απαιτήσεών του στον πράκτορα, ο οποίος και του καταβάλλει αμέσως ένα μεγάλο μέρος του ποσού τους, και λίγο αργότερα και το υπόλοιπο, κρατώντας ως πρόσθετη αμοιβή του έναν προεξοφλητικό τόκο. Στην περίπτωση αυτή, η εκχώρηση των απαιτήσεων γίνεται δυνάμει μίας ιδιαίτερης συμφωνίας (άρθρο 468 ΑΚ³⁷), δηλαδή με τη συμφωνία ότι για τη φερεγγυότητα των επιμέρους οφειλετών θα ευθύνεται ο εκχωρητής – προμηθευτής. Αυτή η μορφή ονομάζεται «μη γνήσιο factoring» στο πλαίσιο του οποίου ο πράκτορας διατηρεί το δικαίωμα αναγωγής κατά του προμηθευτή για τις απαιτήσεις που δεν κατάφερε να εισπράξει.³⁸

- ***Διαχειριστικός Σκοπός***

---

³⁶ Βλ. Γεωργιάδη Απ., Νέες μορφές συμβάσεων: Leasing / Factoring / Franchising / Consulting / Know-how / Time – sharing / Forfaiting, Έκδοση 6η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 135.

³⁷ Άρθρο 468 ΑΚ, «Αν ο εκχωρητής ανέλαβε την ευθύνη για τη φερεγγυότητα του οφειλέτη, σε περίπτωση αμφιβολίας η ευθύνη αυτή αναφέρεται μόνο στη φερεγγυότητα κατά το χρόνο της εκχώρησης και αν η απαίτηση που εκχωρήθηκε τελεί κατά το χρόνο αυτό υπό αίρεση ή προθεσμία, η ευθύνη αναφέρεται στη φερεγγυότητα κατά το χρόνο της πλήρωσής τους.».

³⁸ Βλ. Δέλλιο Γ., Ομότιμος. Καθηγητής Νομικής Α.Π.Θ., «FACTORING», «..εάν ο οφειλέτης αποδεχθεί αφερέγγυος και ο πράκτορας δεν μπορέσει να εισπράξει απ' αυτόν μια προεξοφληθείσα απαίτηση, δεν θα υποστεί ο πράκτορας τη ζημία αλλά θα επανεκχωρήσει την απαίτηση αυτή στον προμηθευτή χρεώνοντας τον με το αντίστοιχο ποσό.».

Δυνάμει της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, ο πράκτορας αναλαμβάνει τη λογιστική παρακολούθηση και είσπραξη των χρηματικών απαιτήσεων, την όχληση των οφειλετών, πιθανότητα και τη δικαστική επιδίωξη των εισπράξεων. Μέσω αυτής της δράσης του πράκτορα, ο προμηθευτής ελευθερώνεται από δαπάνες που θα υποχρεούτο να προβεί για την τέλεση των ανωτέρω αναφερομένων ενεργειών. Έτσι, λόγω της ύπαρξης της σύμβασης πρακτορείας, γλιτώνει από χρονοβόρες και δαπανηρές διαδικασίες. Στις περιπτώσεις που ο προμηθευτής μεταβιβάζει το σύνολο των απαιτήσεων του έναντι των οφειλετών του στον πράκτορα, δεν χρειάζεται καν να τηρεί οργανωμένο λογιστήριο με ξεχωριστό λογαριασμό για κάθε οφειλέτη.³⁹

- **Εξασφαλιστικός Σκοπός**

Δυνάμει της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, ο πράκτορας θα προβεί σε πίστωση του λογαριασμού του πελάτη του (ήτοι, του προμηθευτή) με το ποσό της απαίτησης, ακόμη και αν δεν μπορέσει να την εισπράξει από τον οφειλέτη. Η περίπτωση αυτή περιγράφει τη μορφή του «γνήσιου factoring» στο πλαίσιο του οποίου ο πράκτορας αναλαμβάνει τον κίνδυνο της μη καταβολής εκ μέρους του οφειλέτη του προμηθευτή. Βάσει της μορφής αυτής, εάν ο πράκτορας δεν καταφέρει να εισπράξει την απαίτηση από τον οφειλέτη, δεν μπορεί να στραφεί κατά του προμηθευτή και να την διεκδικήσει. Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί ότι ο κίνδυνος αυτός αναλαμβάνεται από τον πράκτορα υπό την προϋπόθεση ότι η απαίτηση είναι ελεύθερη από ενστάσεις, για παράδειγμα από ελάττωμα εικονικότητας, συμψηφισμού, πλάνης. Κατά τον κ. Γ. Δέλλιο, αυτή αποτελεί την κύρια μορφή της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, η οποία αποτυπώνεται στην ενδοτικού χαρακτήρα διάταξη του άρθρου 3 παρ. 1 του Ν. 1905/1990. Τούτο σημαίνει ότι σε κάθε περίπτωση που δεν έχει προηγηθεί η ιδιαίτερη συμφωνία του άρθρου 468 ΑΚ⁴⁰, έχουμε γνήσιο factoring και ο πράκτορας δεν διατηρεί δικαίωμα αναγωγής κατά του προμηθευτή για τις απαιτήσεις που δεν εισπράχθηκαν. Αξίζει ωστόσο να αναφερθεί ότι ανάλογα με την αποτίμηση της φερεγγυότητας που κάνει ο πράκτορας στο χαρτοφυλάκιο των απαιτήσεων του προμηθευτή, ενδέχεται να αναλάβει μόνο ένα ποσοστό του κινδύνου της αφερεγγυότητας των οφειλετών.

---

³⁹ Βλ. Δέλλιο Γ., Ομότιμος. Καθηγητής Νομικής Α.Π.Θ., «FACTORING», αναφορικά με την ανάθεση της διαχειριστικής δράσης «Από νομική σκοπιά η ανάθεση του διαχειριστικού αυτού έργου στον πράκτορα μπορεί να γίνει με πολλούς τρόπους: Με παροχή πληρεξουσιότητας (ΑΚ 211 επ.), με δόση εντολής (ΑΚ 713 επ.), ή με εξουσιοδότηση προς είσπραξη (ΑΚ 236, 239). Συνηθέστερα όμως γίνεται με καταπιστευτική εκχώρηση των απαιτήσεων προς είσπραξη. Με αυτήν ο πράκτορας, ως εκδοχέας, υποχρεούται να επιδιώξει την πληρωμή των απαιτήσεων από κάθε Οφειλέτη και να αποδώσει το προϊόν της είσπραξης στον εκχωρήσαντα προμηθευτή.»

⁴⁰ Βλ. υποσημείωση αριθμ. 37.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΟΙ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ FACTORING

3.1 Τα συμβαλλόμενα μέρη

3.1.1 Ο προμηθευτής αγαθών ή υπηρεσιών

Με τον όρο «προμηθευτής», ο νόμος εννοεί οποιονδήποτε πωλεί αγαθά ή παρέχει υπηρεσίες ή αναλαμβάνει, ιδίως, την εκτέλεση έργων. Ο όρος λοιπόν αυτός θα μπορούσε να περιγράψει έναν παραγωγό αγαθών, έναν εξαγωγέα, εκείνον που αγοράζει αγαθά με πρόθεση την μεταπώληση και τα πωλεί επεξεργασμένα ή όχι, εκείνον που παρέχει οποιαδήποτε υπηρεσία σε τρίτους, εμπορική ή μη, ακόμα και έναν ελεύθερο επαγγελματία. Όπως σημειώθηκε και ανωτέρω, εξαιτίας των σκοπών που μπορεί να επιτύχει η σύμβαση πρακτορείας απαιτήσεων απαιτείται ο προμηθευτής, να είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο απευθύνεται σε επιτηδευματίες και όχι σε καταναλωτές.⁴¹

Διαβάζοντας το άρθρο 1 παρ. 1 εδάφιο α' του Ν. 1905/1990, θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι ο νομοθέτης θέτει μία σημαντική προϋπόθεση για τον προμηθευτή, ήτοι να είναι «κατά κύριο επάγγελμα» προμηθευτής. Με άλλο λόγια, ο προμηθευτής απαιτείται να έχει ως «κύριο» αντικείμενο της δραστηριότητάς του την παροχή αγαθών και υπηρεσιών ή την εκτέλεση έργων. Συμπερασματικά, δεν μπορεί να είναι συμβαλλόμενος στην σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων όποιος παρέχει αγαθά και υπηρεσίες είτε για εξυπηρέτηση άλλης, κύριας επαγγελματικής του δραστηριότητας, είτε στα πλαίσια μιας ενιαίας επιχείρησης του με πλείονα αντικείμενα, μεταξύ των οποίων όμως η παροχή των αγαθών ή των υπηρεσιών δεν είναι το κύριο.

Αναφορικά με την ύπαρξη εμπορικής ιδιότητας στο πρόσωπο που προμηθευτή, δεν διευκρινίζεται στον Νόμο. Κατά τον κ. Σπ. Ψυχομάνη,⁴² λόγω της έλλειψης αναφοράς στον νόμο, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η εμπορική ιδιότητα δεν είναι απαραίτητο χαρακτηριστικό γνώρισμα του προμηθευτή. Ωστόσο, παρατηρείται ότι συνήθως ο έμπορος είναι έμπορος είτε με το ουσιαστικό είτε με το τυπικό κριτήριο. Θα ασκεί, δηλαδή, μια από τις εμπορικές δραστηριότητες των άρθρων 2 και 3 του ΒΔ της 2/14 Μάϊου 1835 ή θα έχει τη μορφή ανώνυμης εταιρείας ή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης.

Όσον αφορά τον όρο «επιχειρηματικών» απαιτήσεων, στο άρθρο παρ. 1 εδάφιο α' του Ν. 1905/1990, απαιτείται ο προμηθευτής να είναι φορέας δικής του επιχείρησης από την οποία θα προκύπτουν οι επιχειρηματικές απαιτήσεις, που θα αποτελέσουν το αντικείμενο της συμβάσεως

⁴¹ Βλ. Ψυχομάνη Σπ., Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2011, σελ. 677.

⁴² Βλ. Ψυχομάνη Σπ., Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2011, σελ. 678.

πρακτορείας. Ωστόσο, εκείνο που θα ήταν καλό να διευκρινιστεί είναι ότι οι επιχειρηματικές απαιτήσεις του προμηθευτή θα πρέπει να προέρχονται από την «κατά κύριο επάγγελμα» παροχή αγαθών ή υπηρεσιών και όχι η κάθε είδους απαίτηση που μπορεί να ανήκει στην επιχείρησή του, όπως για παράδειγμα αξιώσεις αποζημίωσης από αδικοπραξία.

Σύμφωνα με την παρ. 3 και 4 του άρθρου 1 του Ν. 1905/1990,⁴³ την ιδιότητα του προμηθευτή μπορεί να αποκτήσει και οποιοσδήποτε «οίκος του εξωτερικού» με απαιτήσεις πελατών τους στην Ελλάδα. Επιπροσθέτως, προμηθευτής μπορεί να είναι και «ιδρυτής ή μέτοχος» των φορέων του θεσμού με απαιτήσεις έναντι πελατών του στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό. Αρκεί, οι συμβάσεις που καταρτίζονται να μην «εξέρχονται από τα όρια της τρέχουσας συναλλαγής του φορέα με τους πελάτες του».

3.1.2 Ο πράκτορας επιχειρηματικών απαιτήσεων

Δυνάμει του άρθρου 4 παρ. 1 εδάφιο α' του Ν. 1905/1990, ο πράκτορας απαιτείται να ασκεί την πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων ως δραστηριότητα. Η δραστηριότητα τούτη (δηλαδή της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων), κατά την ίδια διάταξη, μπορεί να ασκηθεί αποκλειστικά είτε από τράπεζες, που έχουν εγκατασταθεί και λειτουργούν νόμιμα στην Ελλάδα είτε από ανώνυμες εταιρείες, με αποκλειστικό σκοπό την άσκηση της δραστηριότητας αυτής. Επιπρόσθετα, μπορεί να ασκηθεί και από αλλοδαπές εταιρείες «του αυτού σκοπού», κατά την παρ. 2 του άρθρου 4 του Νόμου. Επομένως, γίνεται αντιληπτό ότι φορείς της ανωτέρω δραστηριότητας μπορεί να είναι μόνο τράπεζες, ελληνικές ή αλλοδαπές, εφόσον έχουν εγκατασταθεί και λειτουργούν νόμιμα στην Ελλάδα, και ανώνυμες εταιρείες αποκλειστικού σκοπού ή αλλοδαπές εταιρείες με τον ίδιο σκοπό.

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, ως «νόμιμη» εγκατάσταση και λειτουργία πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα για άσκηση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, θεωρείται αποκλειστικά και μόνο η ίδρυση και λειτουργία στην Ελλάδα υποκαταστήματος ή θυγατρικής εταιρείας του ιδρύματος, ανεξάρτητα από τη χώρα καταγωγής του αλλά με την τήρηση των προϋποθέσεων που κάθε φορά ο νόμος θέτει.⁴⁴

Είναι λοιπόν σαφές ότι η επιταγή του Νόμου περιορίζει τον σκοπό των εταιρειών επιχειρηματικών απαιτήσεων αποκλειστικά και μόνο στη πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων. Σύμφωνα με τον κ. Γεωργιάδη Απ., θα έπρεπε η ρύθμιση να είχε μεγαλύτερη

⁴³ Όπως αυτές τέθηκαν αντίστοιχα από τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 10 του Ν. 2367/1995.

⁴⁴ Προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται καθορίζονται στο άρθρο 4 του Ν. 1905/1990 καθώς και στο άρθρο 41 παρ. 1 εδάφιο α' σε συνδυασμό με το άρθρο 11 παρ. 1 περιπτώσεις β' – ιβ' του Ν. 4261/2014. Πρέπει κάποιος να αναζητήσει και το άρθρο 18 παρ. 1 εδάφιο α' σε συνδυασμό με το άρθρο 11 παρ. 1 περιπτώσεις β' – ιβ' του Ν. 3601/2007, ο οποίος καταργείται πλέον ρητά με το άρθρο 166 παρ. 1 του Ν. 4261/2014 και τέλος αντικαταστάθηκε από το άρθρο 50 παρ. 6 του Ν. 4438/2016.

ευκαμψία, ώστε να επιτρέπεται η άσκηση και άλλων δραστηριοτήτων, με την προϋπόθεση ότι αυτές δεν θα αντίκεινται στον κύριο σκοπό της εταιρείας. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο τελευταίος έχει υπογραμμίσει τον στόχο του αναγκαστικού χαρακτήρα των διατάξεων που ρυθμίζουν τις προϋποθέσεις απόκτησης της ιδιότητας του πράκτορα επιχειρηματικών απαιτήσεων. Κατά αυτόν λοιπόν, ο στόχος είναι η διασφάλιση ενός ελαχίστου αξιοπιστίας εκ μέρους του πράκτορα προκειμένου να ασκούνται από αυτόν οι χρηματοδοτικές και ασφαλιστικής φύσεως δραστηριότητες κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να έχει τη δυνατότητα αντιμετώπισης των επιχειρηματικών κινδύνων χωρίς να διακυβεύονται τα συμφέροντα του αντισυμβαλλόμενου προμηθευτή.⁴⁵

Δυνάμει του άρθρου 4 παρ. 2 εδάφιο α' του Ν. 1905/1990, «Για τη σύσταση των ανωνύμων εταιρειών του εδαφίου β' της προηγούμενης παραγράφου του παρόντος άρθρου, απαιτείται ειδική άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως...». Στον Νόμο όμως δεν προσδιορίζεται το περιεχόμενο του ελέγχου εκ μέρους της Τράπεζας της Ελλάδος ο οποίος θα την οδηγήσει στην χορήγηση ή όχι της άδειας. Ωστόσο, στο εδάφιο β' της ίδιας παραγράφου του ίδιου άρθρου ίδιο άρθρο προβλέπεται ότι «Με πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος καθορίζονται τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις για την παροχή της άδειας της διάταξης αυτής». ⁴⁶

Υπακούοντας στις επιταγές του άρθρου 4 παρ. 2 εδάφιο α' του εξεταζόμενου νόμου, ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος εξέδωσε την υπ' αριθμ. 2168/1993 Πράξη⁴⁷ δυνάμει της οποίας ρυθμίστηκαν οι προϋποθέσεις για την παροχή άδειας λειτουργίας ανωνύμων εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων στην Ελλάδα και οι κανόνες εποπτείας αυτών από την Τράπεζα της Ελλάδος. Στη συνέχεια ακολούθησε η υπ' αριθμ. 2622/21.12.2009 ΠΔ/ΤΕ⁴⁸ με την οποία καθορίζονται οι προϋποθέσεις για την παροχή άδειας ίδρυσης και λειτουργίας μεταξύ άλλων και των εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων δυνάμει της οποίας καταργήθηκε ρητά η ΠΔ/ΤΕ 2168/1993.

---

⁴⁵ Βλ. Γεωργιάδη Απ., Νέες μορφές συμβάσεων: Leasing / Factoring / Franchising / Consulting / Know-how / Time – sharing / Forfeiting, Έκδοση 6η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 153.

⁴⁶ Κατά τον Γεωργιάδη Απ., η εν λόγω νομοθετική εξουσιοδότηση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αόριστη καθώς δεν περιέχει τις επιβαλλόμενες κατευθυντήριες αρχές (τί, για ποιον λόγο και σε ποιόν βαθμό θα ρυθμιστεί), με βάση τις οποίες θα προσδιοριστεί με ακρίβεια το περιεχόμενο του ελέγχου. Έτσι, κατά την άποψή του, η διάταξη είναι αντισυνταγματική και κατ' επέκταση ο έλεγχος που ασκείται από την Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να είναι μόνο έλεγχος νομιμότητας, συνιστάμενος στη διαπίστωση τήρησης της εταιρικής νομοθεσίας και του ν. 1905/1990. Αλλά, θέτοντας σαν δεδομένο ότι η βούληση του νομοθέτη ήταν να ασκείται έλεγχος τόσο νομιμότητας όσο και σκοπιμότητας, θεωρεί ότι θα ήταν ορθότερο να συμπληρωθεί η παρούσα διάταξη με συγκεκριμένα στοιχεία, ώστε η εξουσιοδότηση να γίνει ειδική και ορισμένη. Με άλλα λόγια, τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις του ελέγχου να τίθενται από τον ίδιο τον νόμο σε γενικές γραμμές και στη συνέχεια να εξειδικεύονται με πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.

⁴⁷ ΦΕΚ Α' 7.

⁴⁸ ΦΕΚ Β' 3/2010

Σήμερα, οι προϋποθέσεις παροχής της ανωτέρω αναφερόμενης ειδικής άδειας εκ μέρους της Τράπεζας της Ελλάδος εξειδικεύονται με την ΠΕΕ 193/1/27.09.2021⁴⁹ «Όροι και προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας εταιρειών: α) χρηματοδοτικής μίσθωσης, β) παροχής πιστώσεων και γ) πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων – Ειδικές συμμετοχές - Κατάργηση Πράξης Διοικητή 2622/21.12.2009 ". Οι κανόνες εποπτείας των εταιρειών αυτών από την Τράπεζα της Ελλάδος καθορίζονται επίσης στην ΠΕΕ 193/2/27.09.2021 (ΦΕΚ Β' 4642) «Κανόνες προληπτικής εποπτείας εταιριών χρηματοδοτικής μίσθωσης, παροχής πιστώσεων, πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και ιδρυμάτων μικροχρηματοδοτήσεων του ν. 4701/2020». Με βάση όλα όσα προβλέπονται στην τελευταία, το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο που απαιτείται για την ίδρυση εταιρείας πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων δεν μπορεί να είναι μικρότερο από ένα τέταρτο (1/4) του ελάχιστου μετοχικού κεφαλαίου που απαιτείται για την ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος.⁵⁰

Τέλος, θα ήταν ωφέλιμο να προστεθεί ότι η απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας στην εταιρεία πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων συνιστά μία εκτελεστή ατομική διοικητική πράξη και λόγω αυτού μπορεί να προσβληθεί με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

3.2 Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών

Η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων κατά κύριο λόγο είναι έντυπη με προδιατυπωμένους από τον πράκτορα όρους και περιέχει λεπτομερή ρύθμιση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων.

α) Οι υποχρεώσεις του πράκτορα – Τα δικαιώματα του προμηθευτή

Το περιεχόμενο των υποχρεώσεων από την πλευρά του πράκτορα εξαρτάται από το είδος του factoring το οποίο συμφωνήθηκε. Έτσι ανάλογα με το τί συμφωνήθηκε, οι κυριότερες υποχρεώσεις του είναι οι εξής: i) Να αναλάβει την είσπραξη των απαιτήσεων και να τις προεξοφλήσει, ii) Να εκτελέσει τις υπηρεσίες που ανέλαβε για λογαριασμό του προμηθευτή (ήτοι, διαχειριστική και λογιστική παρακολούθηση των απαιτήσεων, όχληση του οφειλέτη, είσπραξη των απαιτήσεων) και iii) Στο πλαίσιο του μη γνησίου factoring, όπου τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας του οφειλέτη φέρει ο προμηθευτής, να επιδιώξει την είσπραξη της απαίτησης πριν αναχθεί κατά του προμηθευτή. Όπως γίνεται αντιληπτό, οι υποχρεώσεις αυτές που δύναται

⁴⁹ ΦΕΚ Β' 4642.

⁵⁰ ΠΕΕ 193/1/27.09.2021 (ΦΕΚ Β' 4642/07.10.2021), Κεφάλαιο Α, άρθρο 1, στοιχείο β (ii).

να συμφωνηθούν μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών αποτελούν ταυτοχρόνως και τα αντίστοιχα δικαιώματα του προμηθευτή.

β) Οι υποχρεώσεις του προμηθευτή – Τα δικαιώματα του πράκτορα

Το περιεχόμενο των υποχρεώσεων από την πλευρά του προμηθευτή θα μπορούσε να αποτυπωθεί ως εξής: i) Η εκχώρηση των απαιτήσεων που περιγράφονται στη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, η οποία λαμβάνει χώρα κατά κανόνα προκαταβολικά, (ήτοι, με τη σύναψη της σύμβασης πρακτορείας), ii) Παράδοση στον πράκτορα όλων των αποδεικτικών και νομιμοποιητικών εγγράφων προς άσκηση της απαιτήσεως κατά του οφειλέτη,⁵¹ iii) Η καταβολή (στην πράξη να δεχθεί την παρακράτηση από την αξία των απαιτήσεων) του ποσού που συμφωνήθηκε ως αμοιβή του πράκτορα, iv) Στην περίπτωση που έχει συμφωνηθεί μέσω της σύμβασης η καθολική προεξόφληση μελλοντικών απαιτήσεων, η αποδοχή της άρνησης του πράκτορα για παροχή των υπηρεσιών είσπραξης, παρακολούθησης κλπ. μιας απαίτησης, δεδομένου ότι αυτή είναι ασύμφορη για τον πράκτορα, v) Να μη συνάπτει σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων με άλλον πράκτορα για την ίδια απαίτηση⁵². Αντίστοιχα και σε αυτή την περίπτωση, οι προβλεπόμενες υποχρεώσεις του προμηθευτή αποτελούν τα δικαιώματα του πράκτορα στο πλαίσιο λειτουργίας μίας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων ανάλογα με το τί έχει συμφωνηθεί από τα συμβαλλόμενα μέρη.

3.3 Οι σχέσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων

3.3.1 Η σχέση του προμηθευτή με τον οφειλέτη

Η σχέση του προμηθευτή με τον οφειλέτη της εκάστοτε απαίτησής του παραμένει ανεπηρέαστη από την σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Κατά κύριο λόγο, η σχέση αυτή θα συνίσταται είτε σε σύμβαση πώλησης είτε σε σύμβαση παροχής υπηρεσιών είτε σε σύμβαση έργου. Επομένως, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μερών θα ρυθμίζονται από τις διατάξεις των άρθρων 513 επ. και 681 επ. ΑΚ. Οι ενστάσεις του οφειλέτη κατά του αντισυμβαλλομένου προμηθευτή αντιτάσσονται κατά του πράκτορα (Άρθρο 463 ΑΚ).⁵³

⁵¹ Βλ. Άρθρο 1 παρ. 1 εδάφιο β' Ν. 1905/1990. Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό το άρθρο 3 παρ. 2 του Ν. το οποίο παραπέμπει στο άρθρο 456 ΑΚ στο πλαίσιο των οποίων ο προμηθευτής υποχρεούται να δώσει στον πράκτορα όλες τις αναγκαίες πληροφορίες, π.χ. επωνυμία, ακριβή διεύθυνση του οφειλέτη, οι οποίες θα καταστήσουν δυνατή και εν γένει θα διευκολύνουν την είσπραξη των απαιτήσεων.

⁵² Βλ. Άρθρο 3 παρ. 3 Ν. 1905/1990.

⁵³ Άρθρο 463 εδάφιο α' ΑΚ, «Ο οφειλέτης μπορεί να αντιτάξει κατά του εκδοχέα όλες τις ενστάσεις που είχε κατά του εκχωρητή πριν από την αναγγελία.».

3.3.2 Η σχέση του πράκτορα με τον προμηθευτή

Όπως αναφέρθηκε λεπτομερώς ανωτέρω, την ιδιότητα του πράκτορα μπορούν να αποκτήσουν είτε τράπεζες είτε ανώνυμες εταιρείες με αποκλειστικό σκοπό την πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων. Πιθανολογείται λοιπόν ότι η οργάνωση των νομικών αυτών προσώπων θα είναι τέτοια ώστε να περιλαμβάνει εξειδικευμένους οικονομικούς αναλυτές οι οποίοι θα ερευνούν την περίπτωση κάθε ενδιαφερόμενου προμηθευτή, που ενδιαφέρεται να συμβληθεί με τον πράκτορα. Αντικείμενο της έρευνας αυτής θα αποτελέσει η οικονομική κατάσταση του προμηθευτή, ο κύκλος των πελατών του και η φερεγγυότητα αυτών. Αποτέλεσμα την έρευνας θα αποτελέσει μία εξατομικευμένη πρόταση πρακτορείας για τον συγκεκριμένο κάθε φορά προμηθευτή. Η πρόταση αυτή, ανάλογα με τον κίνδυνο που καλείται ο πράκτορας να αναλάβει, μπορεί να προβλέπει μεγαλύτερο ή μικρότερο όριο συνολικής χρηματοδότησης ή συνολικής αγοράς απαιτήσεων, μπορεί να έχει πλήρη ή περιορισμένο σε ποσοστό ή και καθόλου εξασφαλιστικό χαρακτήρα, όπως μπορεί και να ορίζει μεγαλύτερη ή μικρότερη αμοιβή για τις παρεχόμενες επιμέρους υπηρεσίες. Όλα όσα αναφέρθηκαν περιλαμβάνονται σε μία σύμβαση πλαίσιο στην οποία μεταξύ άλλων καθορίζεται και το είδος του factoring. Μέσω αυτής διαπλάθεται μία διαρκής σχέση των συμβαλλομένων μερών αφού η συνεχής απόκτηση νέων απαιτήσεων από την συναλλακτική δράση του προμηθευτή γεννά την υποχρέωση μεταβίβασης αυτών στον πράκτορα και κατ' επέκταση την υποχρέωση του τελευταίου να προβεί σε διαδοχικές καταβολές στον προμηθευτή. Οι συνεχείς αυτές μεταβιβάσεις και καταβολές παρακολουθούνται μέσω ενός ανοικτού αλληλόχρεου λογαριασμού, η τήρηση του οποίου προβλέπεται από τη σύμβαση πρακτορείας. Στον λογαριασμό αυτό, ο πράκτορας πιστώνει τα ποσά προεξόφλησης ή είσπραξης των απαιτήσεων και χρεώνει την αμοιβή του, τις προμήθειες, τον προεξοφλητικό τόκο, τις απαιτήσεις που δεν ήταν εφικτό να εισπραχθούν (π.χ. λόγω προβολής ενστάσεων εκ μέρους του οφειλέτη). Ωστόσο, λόγω του μεγάλου όγκου των συμβάσεων πρακτορείας που μπορεί να συνάπτει μία εταιρεία πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων με τους πελάτες – προμηθευτές της, στην πράξη προσφέρονται στους τελευταίους προς υπογραφή μία σύμβαση με προδιατυπωμένους γενικούς όρους των συναλλαγών ανάλογα με το είδος factoring που εξυπηρετεί περισσότερο τον προμηθευτή. Το ζήτημα που προκύπτει με αυτή τη συνθήκη είναι πώς προστατεύεται ο προμηθευτής σε περίπτωση ανεπιεικών σε βάρος του όρων. Η λύση που προτάσσεται είναι εκείνη της εφαρμογής του Νόμου 2251/1994.⁵⁴ Το ζήτημα αυτό θα αναλυθεί λεπτομερώς κατωτέρω στο πλαίσιο ανάλυσης δικαστικών αποφάσεων.

---

⁵⁴ Βλ. Δέλλιο Γ., Ομότιμο Καθηγητής Νομικής Α.Π.Θ., «FACTORING», ο οποίος υποστηρίζει ότι η έννοια του καταναλωτή στον Ν. 2251/1994 είναι ευρύτερη και καταλαμβάνει και κάθε έμπορο ή επαγγελματία για τον οποίο προορίζονται οι υπηρεσίες, εφόσον αυτός αποτελεί τον τελικό αποδέκτη τους. Δεδομένου ότι οι υπηρεσίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων αφορούν αποκλειστικά στην εξυπηρέτηση του προμηθευτή, χωρίς να

3.3.3 Η σχέση του πράκτορα με τον τρίτο – οφειλέτη

Η σχέση του πράκτορα με τον τρίτο – οφειλέτη ενεργοποιείται μετά την αναγγελία της εκχώρησης όπου ο πράκτορας αποκτά την ίδια νομική θέση που είχε ο προμηθευτής - εκχωρητής, δηλαδή εκείνη του δανειστή και μόνο σε αυτόν καταβάλλει έγκυρα πλέον ο οφειλέτης.⁵⁵ Αξίζει να γίνει η υπενθύμιση ότι ο οφειλέτης έχει κατά του πράκτορα όλες τις ενστάσεις που είχε κατά του προμηθευτή πριν από την αναγγελία (Άρθρο 463 ΑΚ).⁵⁶

Ο Ν. 1905/1990 εισάγει μέσω της παρ. 5 του άρθρου 2 μία απόκλιση από το δίκαιο της εκχώρησης η οποία θα αναλυθεί και κατωτέρω λεπτομερώς από την σκοπιά της νομολογίας. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ανωτέρω αναφερόμενο άρθρο, «Οι συμβάσεις του άρθρου 1 του νόμου αυτού κατισχύουν των τυχόν συμφωνιών μεταξύ προμηθευτή και οφειλέτη περί ανεκχώρητου των μεταξύ τους απαιτήσεων». Αντίθετα το άρθρο 466 ΑΚ προβλέπει ότι «Δεν μπορεί να εκχωρηθεί απαίτηση, αν δανειστής και οφειλέτης συμφώνησαν το ανεκχώρητο. Αλλά απέναντι στον εκδοχέα ο οφειλέτης δεν μπορεί να επικαλεστεί τέτοια συμφωνία, αν ο εκδοχέας απέκτησε την απαίτηση στηριζόμενος σε έγγραφο που δεν περιείχε όρο για το ανεκχώρητο.». Κανείς δεν θα μπορούσε να αμφισβητήσει το γεγονός ότι το ενδεχόμενο ύπαρξης συμφωνιών περί ανεκχώρητου θα εμπόδιζε την δυνατότητα μαζικών εκχωρήσεων στην οποία στηρίζεται ο θεσμός της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Και τούτο, διότι, θα απαιτούταν πριν την μεταβίβαση εκάστης απαιτήσεως από τον προμηθευτή προς τον πράκτορα να εξετασθεί η τυχόν συμφωνία τέτοιου όρου. Έτσι, λοιπόν, κατόπιν ρητής νομοθετικής πρόβλεψης, οι συμβάσεις πρακτορείας κατισχύουν έναντι τέτοιων συμφωνιών οι οποίες υποχωρούν ακόμη και στη περίπτωση που ο πράκτορας γνώριζε το περιεχόμενό τους.

προωθούνται περαιτέρω ως υπηρεσίες δικές του προς τους δικούς του πελάτες, ορθό είναι να δεχθούμε ότι ο προμηθευτής στη σύμβαση factoring είναι τελικός αποδέκτης των υπηρεσιών του πράκτορα. Επομένως, υπάγεται στην έννοια του καταναλωτή υπηρεσιών του Νόμου 2251/1994 και τυγχάνει της προστασίας του. Η σύγκριση έγινε με τη ΚΥΑ για την καταναλωτική πίστη (Φ 1- 983/1991 και 5253/1994).

⁵⁵ Βλ. Άρθρο 2 παρ. 1 Ν. 1905/1990, «Η κατά το προηγούμενο άρθρο πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων αναγγέλλεται εγγράφως από τον πράκτορα ή τον προμηθευτή στον οφειλέτη. Με την αναγγελία πρέπει να προσδιορίζονται επαρκώς οι απαιτήσεις, στις οποίες η πρακτορεία αφορά και η ταυτότητα του πράκτορα.» σε συνδυασμό με Άρθρο 460 ΑΚ «Ο εκδοχέας δεν αποκτά δικαίωμα απέναντι στον οφειλέτη και στους τρίτους πριν ο ίδιος ή ο εκχωρητής αναγγείλει την εκχώρηση στον οφειλέτη.».

⁵⁶ Βλ. υποσημείωση αρ. 53.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ FACTORING ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗ

4.1 Πλεονεκτήματα

4.1.1 Πλεονεκτήματα ποσοτικού χαρακτήρα

- **Απόκτηση ρευστότητας**

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η βασική στόχευση της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων είναι η παροχή μίας εναλλακτικής μορφής ρευστότητας, λειτουργώντας συμπληρωματικά με τον παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό. Σε αντίθεση με τον τελευταίο, παρέχει μία δέσμη υπηρεσιών που δημιουργούν τις προϋποθέσεις αύξησης της παραγωγής της προμηθεύτριας εταιρείας, μείωση του κόστους της και άμεση ρευστοποίηση των απαιτήσεων.⁵⁷

- **Διεύρυνση χρόνου πίστωσης**

Η παροχή πίστωσης σχετίζεται με την στρατηγική πωλήσεων και ανάπτυξης εργασιών μιας επιχείρησης. Εφαρμόζεται κυρίως από εταιρείες με μικρό κύκλο εργασιών και πελατών με σκοπό είτε να είναι περισσότερο ανταγωνιστικές είτε να προσελκύσουν περισσότερη πελατεία. Το τελευταίο θα επιτευχθεί μέσω της προσαρμογής στα δεδομένα ρευστότητας των πελατών τους. Η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων μέσω της προκαταβολής που προσφέρει καλύπτει τόσο το κενό ρευστότητας που προκύπτει από τις μεγάλες εμπορικές πιστώσεις όσο και τις ανάγκες που σχετίζονται με την εξόφληση πρώτων υλών, προμηθευτών και λογαριασμών.

- **Διεύρυνση του κύκλου εργασιών**

Η προσαρμογή στα δεδομένα ρευστότητας των πελατών που αναπτύχθηκε ανωτέρω, οδηγεί αναπόφευκτα στην επέκταση των πωλήσεων και στην δημιουργία ικανοποιημένων αγοραστών.

- **Μείωση κόστους παρακολούθησης των απαιτήσεων που πρέπει να εισπραχθούν**

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, οι πράκτορες επιχειρηματικών απαιτήσεων διαθέτουν τέτοια οργάνωση που τους επιτρέπει να ελέγχουν νομικά και λογιστικά κάθε επιχειρηματική απαίτηση που αναλαμβάνουν μέσω της εκάστοτε σύμβασης πρακτορείας που συνάπτουν. Με άλλα λόγια, διαθέτουν τμήματα επαγγελματιών που έρχονται σε επαφή με αγοραστές και επιδιώκουν την είσπραξη των απαιτήσεων. Από την άλλη, οι επιχειρήσεις που επιλέγουν να συμβληθούν με τους

---

⁵⁷ Βλ. Καραγιαννόπουλο Γ., Factoring – Από τη θεωρία στην πράξη, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2015, σελ. 43, «Η δυνατότητα πρόσβασης λοιπόν σε ρευστότητα είναι περισσότερο καταλυτική απ' ό,τι ήδη υπονοείται, αφού λειτουργεί και ως δέλεαρ για την αγορά του πακέτου των υπηρεσιών και οδηγεί στη μετεξέλιξη του factoring σε εργαλείο στρατηγικού ενδιαφέροντος για όλους τους εμπλεκόμενους.»

πράκτορες είναι μικρομεσαίες. Τούτο σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις αυτές διακρίνονται από χαλαρή ή και ανύπαρκτη οργάνωση αναφορικά με συστήματα λογιστικής παρακολούθησης. Η συνεργασία τους με έναν πράκτορα έχει ως αποτέλεσμα να τους εξοικονομεί χρήματα που θα απαιτούνταν για τη διαμόρφωση ενός τέτοιου εσωτερικού τομέα αλλά επίσης τους προστατεύει από αποτυχίες είσπραξης απαιτήσεων σε περίπτωση που ναι μεν υπάρχει σύστημα λογιστικής παρακολούθησης αλλά εκείνο δεν είναι κατάλληλο να επιδιώξει την είσπραξη. Ας μην ξεχνάμε, ότι ακόμη και η καθυστέρηση μίας είσπραξης, αν εκείνη είναι σημαντικού οικονομικού μεγέθους, μπορεί να επηρεάσει την ρευστότητα της εταιρείας – προμηθεύτριας.

4.1.2 Πλεονεκτήματα ποιοτικού χαρακτήρα

- **Παροχή δυνατότητας διαπραγμάτευσης καλύτερων όρων λήψης χρηματοδότησης συγκριτικά με ένα τραπεζικό ίδρυμα**

Κατά την οριστική σύναψη της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων δεν απαιτούνται (δηλαδή, ο πράκτορας δεν απαιτεί) τα ίδια αυστηρά εχέγγυα που θέτει ως προϋπόθεση της μία τράπεζα. Από την άλλη πλευρά, στη σύμβαση πρακτορείας δίνεται χρηματοδότηση στην επιχείρηση έναντι των πραγματικών της πωλήσεων και η οποία θα ανακυκλώνεται μέσα από τον εισπρακτικό της κύκλο.

- **Μείωση του κινδύνου επισφαλειών**

Τούτο αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα που προσφέρει η σύμβαση της πρακτορείας σε συνδυασμό με την ρευστότητα αλλά και τις λοιπές υπηρεσίες. Η μείωση του κινδύνου επισφαλειών επιτυγχάνεται μέσω της ασφάλισης ή της πλήρους αγοράς της απαίτησης χωρίς δικαίωμα αναγωγής στον προμηθευτή του σχετιζόμενου με τον αγοραστή κινδύνου.

- **Βελτίωση εικόνας του ισολογισμού**

Όπως έχει αναφερθεί πολλές φορές ανωτέρω, μέσω της σύμβασης πρακτορείας εξασφαλίζεται στον προμηθευτή ρευστότητα καθώς οι εκκρεμείς απαιτήσεις του έναντι πελατών του μετατρέπονται σε μετρητά. Μέσω της πρακτικής αυτής αποφεύγεται η επιβάρυνση εκ μέρους του προμηθευτή του ισολογισμού με τη λήψη ενός τραπεζικού δανείου το οποίο θα επηρέαζε την εικόνα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων στο τέλος εκάστης εταιρικής χρήσης.

- **Απλή τεκμηρίωση και διαδικασία**

Ο πράκτορας μπορεί να θέτει ορισμένες προϋποθέσεις προκειμένου να δεχθεί την αγορά των απαιτήσεων ενός προμηθευτή που συνεργάζεται μαζί του (λ.χ. είδος εμπορεύματος, προθεσμία πληρωμής, φερεγγυότητα των πελατών – οφειλετών) αλλά σαν δικαιολογητικό ζητείται κατά κανόνα μόνο το τιμολόγιο.

4.2 Μειονεκτήματα

- **Υποχρέωση εκχώρησης συνόλου απαιτήσεων του προμηθευτή στον πράκτορα**

Ο προμηθευτής δεν έχει την δυνατότητα επιλογής κατά βούληση αναφορικά με το ποιες απαιτήσεις θα μεταβιβάσει στον προμηθευτή. Με άλλα λόγια, δεν μπορεί να ‘κρατήσει’ τις απαιτήσεις εκείνες οι οποίες στρέφονται κατά φερέγγυων πελατών του αλλά να μεταβιβάσει εκείνες των οποίων η είσπραξη είναι αβέβαιη. Επιπροσθέτως, είναι υποχρεωμένος να μεταβιβάσει όχι μόνο τις υφιστάμενες κατή τη στιγμή της υπογραφής της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων αλλά και αυτές που θα προκύψουν μεταγενέστερα.

- **Παρέμβαση τρίτου προσώπου (ήτοι, του πράκτορα) στις σχέσεις δύο εμπόρων / εμπορικών εταιρειών (ήτοι, του προμηθευτή και του αγοραστή)**

Γίνεται αντιληπτό ότι κατά την υπογραφή της σύμβασης πρακτορείας και την μεταγενέστερη εκχώρηση επιχειρηματικών απαιτήσεων του προμηθευτή προς τον πράκτορα αποκαλύπτονται οι επιχειρηματικές σχέσεις του πρώτου με διάφορους πελάτες. Δεν φανερώνονται μόνο τα στοιχεία του αντισυμβαλλομένου αλλά και οι επί μέρους όροι που έχουν συμφωνηθεί με τον προμηθευτή. Επίσης φανερώνεται η φερεγγυότητα αυτού σαν πελάτη κατόπιν έρευνας εκ μέρους του πράκτορα για να ελέγξει αν είναι συμφέρουσα οικονομικά η απαίτηση του προμηθευτή έναντι αυτού. Αυτό μπορεί να δυσαρεστεί εκείνους οι οποίοι επιθυμούν να διατηρήσουν τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των εμπορικών σχέσεων.

Το μειονέκτημα αυτό μπορεί ευκόλως να αποκρουσθεί αν λάβουμε υπόψιν τα κατωτέρω⁵⁸:

α. Ο προμηθευτής ο οποίος αποφασίζει λόγω των αναγκών του (λ.χ. έλλειψη ρευστότητας) να συμβληθεί με έναν πράκτορα μπορεί να προλάβει οποιαδήποτε δυσαρέσκεια εκ μέρους των πελατών του (των οποίων οι απαιτήσεις θα εκχωρηθούν στον πράκτορα), εάν χειριστεί το ζήτημα με επιδεξιότητα. Με άλλα λόγια, εφόσον αναλάβει ο ίδιος την γνωστοποίηση της εκχώρησης των επιχειρηματικών του απαιτήσεων προς τον πράκτορα αναφέροντας τους λόγους που τον οδήγησαν

---

⁵⁸ Ο.Π.Ε., Νέοι Χρηματοοικονομικοί Θεσμοί Factoring – Forfaiting, Αθήνα, Ι.Ε.Σ., 1990, σελ. 35.

στη σύναψη της εξεταζόμενης σύμβασης. Επίσης καλό θα ήταν να επισημάνει στους πελάτες του τα οφέλη που μπορούν να προκύψουν ένεκα της σύμβασης πρακτορείας. Ενδεικτικά θα μπορούσε να αναφερθεί η τακτική και εμπρόθεσμη εκτέλεση των παραγγελιών του παραλήπτη των εμπορευμάτων λόγω της ταμειακής άνεσης του προμηθευτή αλλά και η δυνατότητα που αποκτά ο προμηθευτής να δέχεται μεγαλύτερες προθεσμίες εξόφλησης των τιμολογίων του.

β. Ο πράκτορας αναλαμβάνει μεν τη διαχείριση και την είσπραξη των απαιτήσεων του προμηθευτή αλλά δεν επεμβαίνει σε τυχόν διαφορές μεταξύ προμηθευτή και πελάτη αναφορικά με την ποσότητα, ποιότητα και τις ιδιότητες του εμπορεύματος που παραδόθηκε. Με άλλα λόγια, αποκτά έναν ρόλο μεσολαβητικό χωρίς να αναμειγνύεται στις σχέσεις μεταξύ προμηθευτή και πελάτη.

- **Υψηλό κόστος**

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, μέσω της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων προσφέρεται μία δέσμη υπηρεσιών οι οποίες θα πρέπει να κοστολογούνται αναλόγως και από τον πράκτορα. Ο προμηθευτής λοιπόν θα πρέπει να συνεκτιμήσει, κατά τη σύγκριση του factoring με εναλλακτικούς θεσμούς από πλευράς κόστους, τα έξοδα που εξοικονομεί λόγω των υπηρεσιών που του προσφέρει ο πράκτορας αλλά και τα σημαντικά πλεονεκτήματα του θεσμού, ορισμένα από τα οποία είναι δύσκολο να αποτιμηθούν σε χρήμα.

Κατά τον κ. Καραγιαννόπουλο Γ.,⁵⁹ η αμοιβή των υπηρεσιών που συνιστούν μια σχέση πρακτορείας κοστολογείται:

- Στη βάση της λεγόμενης προμήθειας προεξόφλησης ή προκαταβολής, η οποία αντανακλά το κόστος άντλησης ρευστότητας και πρόκειται στην πραγματικότητα για το επιτόκιο χρηματοδότησης. Το κόστος της προεξόφλησης εκφράζεται ως ποσοστό επί του αντληθέντος κεφαλαίου για τη διάρκεια άντλησης και έχει συνήθως κυμαινόμενο χαρακτήρα. Στις περιπτώσεις πλήρους προεξόφλησης της εκχωρηθείσας απαίτησης, το κόστος είθισται να είναι σταθερό.
- Στην προμήθεια διαχείρισης, η οποία ενσωματώνει, χωρίς να διαχωρίζει, το πραγματικό κόστος διαχείρισης και είσπραξης των απαιτήσεων (λ.χ. έξοδα προσωπικού, επικοινωνία, ανάλυση και πιστωτικός έλεγχος) και το κόστος ασφάλισης, όπου απαιτείται. Εκφράζεται συνήθως ως ποσοστό επί της ονομαστικής αξίας των προς πώληση απαιτήσεων, χωρίς να εξαιρείται η περίπτωση χρέωσης απόλυτου ποσού. Η εν λόγω προμήθεια καθορίζεται σε

---

⁵⁹ Βλ. Καραγιαννόπουλο Γ., Factoring – Από τη θεωρία στην πράξη, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2015, σελ. 15.

μεγάλο βαθμό από παράγοντες όπως ο αριθμός των παραστατικών και η συχνότητα εκχωρήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ FACTORING ΜΕΣΩ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

5.1 Μη γνήσιο factoring

Πρώτα από όλα, πρέπει να γίνει μία σύγκριση μεταξύ γνήσιου και μη γνήσιου factoring με σκοπό να είναι πιο απτή η παράθεση του κατωτέρου ζητήματος που απασχόλησε τη νομολογία επί του μη γνήσιου factoring.

Το γνήσιο factoring, αποτελεί την κλασική μορφή της σύμβασης πρακτορείας, στο πλαίσιο του οποίου ο πράκτορας αγοράζει το σύνολο των απαιτήσεων του προμηθευτή κατά των πελατών του και αναλαμβάνει συγχρόνως και τον κίνδυνο μη πληρωμής λόγω οικονομικής αδυναμίας εκ μέρους του οφειλέτη. Στην πράξη, ο πράκτορας καταβάλλει το μεγαλύτερο ποσοστό της απαίτησης αμέσως μόλις λάβει το σχετικό τιμολόγιο από τον προμηθευτή και το υπόλοιπο το καταβάλλει σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο.⁶⁰ Ένεκα του γεγονότος ότι πράκτορας γίνεται κύριος της απαίτησης, αναλαμβάνει τόσο τη διαχείριση όσο και την επιμέλεια είσπραξης αυτής. Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι αυτό το είδος του factoring συνδυάζει και τους τρεις σκοπούς που μπορεί να επιτύχει η σύμβαση πρακτορείας, ήτοι τον χρηματοδοτικό, τον εξασφαλιστικό και τον διαχειριστικό.

Στον αντίποδα βρίσκεται το μη γνήσιο factoring στο πλαίσιο του οποίου απουσιάζει ο εξασφαλιστικός σκοπός. Οι απαιτήσεις μεταβιβάζονται στον πράκτορα, ο οποίος τις διαχειρίζεται και τις εισπράττει. Εφόσον στο πλαίσιο λειτουργίας του συμφωνηθεί και η χρηματοδότηση του προμηθευτή, τότε η καταβολή των χρημάτων γίνεται κατά τη στιγμή της μεταβίβασης της απαίτησης. Ο τύπος αυτός ονομάζεται factoring με δικαίωμα αναγωγής γιατί ο πράκτορας σε περίπτωση που δεν μπορέσει να εισπράξει λόγω του ότι ο οφειλέτης είναι αφερέγγυος, έχει δικαίωμα να στραφεί κατά του προμηθευτή και να ζητήσει την επιστροφή των χρημάτων που καταβλήθηκαν σαν προεξόφληση.

---

⁶⁰ Βλ. Βάθη Β., Η σύμβαση factoring, Εκδ. Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα, 1995, σελ 25, «Όταν πληρώσει ο πελάτης ή με την πάροδο μιας συμφωνημένης προθεσμίας 90 – 120 ημερών από την ημερομηνία που έπρεπε να γίνει η καταβολή.».

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 του Ν. 1905/1990, ο προμηθέας ευθύνεται απέναντι στον πράκτορα για την ύπαρξη και το ύψος των απαιτήσεων, που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.⁶¹ Ουσιώδες είναι να αναφερθεί ότι κρίσιμος χρόνος για την ευθύνη αυτή του προμηθευτή είναι ο χρόνος συνάψεως της βασικής συμβάσεως, δηλαδή της σχέσης που συνδέει τον προμηθευτή με τον τρίτο – οφειλέτη. Το περιεχόμενο της ευθύνης αυτής είναι το εξής: α) η συνδρομή των πραγματικών και νομικών προϋποθέσεων για τη γέννηση της απαίτησης, β) η μη απόσβεσή της (π.χ. καταβολή του προμηθευτή, συμψηφισμός), γ) η μη ύπαρξη ενστάσεων (π.χ. πλάνη, απάτη, απειλή).

Α) Ζήτημα: Δυνατότητα επανεκχώρησης, εκ μέρους του πράκτορα, απαίτησης που έλαβε από τον προμηθευτή στο πλαίσιο μιας γνήσιας σύμβασης πρακτορείας απαιτήσεων στη περίπτωση ανυπαρξίας ή ελαττωματικότητας της εκχωρούμενης απαίτησης.

Στην *υπ' αριθμόν 1233/2012 απόφαση του Αρείου Πάγου*⁶² αναγνωρίστηκε η δυνατότητα, στο πλαίσιο συμφωνίας μεταξύ πράκτορα και προμηθευτή ενός γνήσιου factoring, του πράκτορα σε περίπτωση αδυναμίας είσπραξης της απαίτησης από τον οφειλέτη, να μπορεί να επανεκχωρήσει την απαίτηση στον προμηθευτή. Ωστόσο η αδυναμία αυτή του οφειλέτη δεν θα πρέπει να οφείλεται στην οικονομική του αδυναμία αλλά σε γεγονότα που αφορούν την ίδια την απαίτηση. Συγκεκριμένα, *κρίθηκε το εξής: «Τέτοιο δικαίωμα επανεκχώρησης της απαίτησης αποκτά ο πράκτορας, όταν πρόκειται για μη γνήσιο factoring, δηλαδή όταν ο πράκτορας δεν αναλαμβάνει τον κίνδυνο αφερεγγυότητας του οφειλέτη, αλλά τον κίνδυνο αυτό διατηρεί ο προμηθευτής, καθώς επίσης και στην περίπτωση που ο πράκτορας, αναλαμβάνει μεν τον κίνδυνο αυτό (γνήσια σύμβαση factoring), όχι όμως και εκείνο από την αδυναμία είσπραξης της απαίτησης που δεν οφείλεται στην αφερεγγυότητα του οφειλέτη, οικονομική δηλαδή αδυναμία αυτού να εξοφλήσει το χρέος του, αλλά στην ανυπαρξία της απαίτησης ή στην προβολή ενστάσεων από την πλευρά του οφειλέτη λόγω ελαττώματος της παροχής του προμηθευτή. Στην τελευταία περίπτωση, μολονότι πρόκειται για γνήσια σύμβαση factoring, ο προμηθευτής, δεν φέρει μεν τον κίνδυνο αφερεγγυότητας του οφειλέτη, ευθύνεται όμως για την ύπαρξη και το ύψος της απαίτησης, καθώς και για την ύπαρξη ενστάσεων εναντίον της, που αφορούν την εκχωρούμενη απαίτηση, σε τρόπον*

⁶¹ Κατά τον Ψυχομάνη Σπ., Το Factoring – Ως σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, Εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1996, σελ. 200, «Η αναφορά του νόμου στο ύψος των απαιτήσεων φαίνεται περιττή. Εφόσον ο προμηθευτής ευθύνεται για την ύπαρξη της απαίτησης, ευθύνεται αυτονόητα και για ολόκληρο το ύψος της. Εξάλλου, απαίτηση χωρίς καθορισμένο ύψος δεν είναι ορισμένη, ούτε καν από τις περιστάσεις οριστή, και συνεπώς δεν εκχωρείται έγκυρα, εκτός αν υπάρχει συμφωνία για άρση της αοριστίας κατά τις ΑΚ 371 – 373.»

⁶² ΑΠ 1233/2012, Α1' Τμήμα, ΔΕΕ 2013, σελ. 484. Παρόμοια απόφαση και η ΕφΑθ 5368/2010, ΔΕΕ 2011, σελ. 463.

ώστε, για τα ανείσπρακτα ποσά απαιτήσεων που είχαν εκχωρηθεί χωρίς δικαίωμα αναγωγής, να αποκτά δικαίωμα επανεκχώρησης ο πράκτορας προς τον προμηθευτή...».

Β) Ζήτημα: Είδος ευθύνης του προμηθευτή όταν στην σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων συμφωνείται εκχώρηση απαιτήσεων με δικαίωμα αναγωγής αλλά και χωρίς δικαίωμα αναγωγής του πράκτορα.

Στην υπ' αριθμόν 1/2016 απόφαση του Αρείου Πάγου,⁶³ τέθηκε το ζήτημα ευθύνης εγγυητή ο οποίος, δυνάμει σύμβασης εγγύησης, είχε εγγυηθεί ως αυτοφειλέτης προς την πρωτοφειλέτιδα προμηθεύτρια εταιρεία αποδεχόμενος την σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων που είχε υπογραφεί μεταξύ του πράκτορα και της πρωτοφειλέτιδας. Σύμφωνα με το ιστορικό, κατά τη σύναψη της σύμβασης πρακτορείας είχαν συμφωνηθεί δύο τρόποι εκχώρησης των απαιτήσεων. Συγκεκριμένα, είχε συμφωνηθεί ότι αφενός στη περίπτωση που οι απαιτήσεις θα εκχωρούνται χωρίς δικαίωμα αναγωγής, η καθ' ης (δηλαδή, η πράκτορας) θα φέρει το κίνδυνο της μη εξόφλησης αυτών λόγω οικονομικής αδυναμίας του οφειλέτη και αφετέρου στην περίπτωση που οι απαιτήσεις εκχωρούνται με δικαίωμα αναγωγής, ο κίνδυνος μη εξόφλησης αυτών παραμένει στον προμηθευτή. Στην τελευταία περίπτωση, ο πράκτορας αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλει το ποσό των απαιτήσεων αυτών στον προμηθευτή, μόνο εφόσον ο οφειλέτης τις εξοφλήσει.

Κατά το πρακτικό, ο πράκτορας κατήγγειλε τη σύμβαση πρακτορείας και έκλεισε τον ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό της προμηθεύτριας ο οποίος υπήρχε προς εξυπηρέτηση της σύμβασης πρακτορείας λόγω υψηλού χρεωστικού υπολοίπου που εμφάνιζε σε βάρος της προμηθεύτριας. Την καταγγελία αυτή πραγματοποίησε μέσω αποστολής εξωδίκου τόσο κατά της προμηθεύτριας όσο και κατά του εγγυητή της. Ο πράκτορας πέτυχε την έκδοση διαταγής πληρωμής την οποία έστρεψε έναντι του εγγυητή δυνάμει τιμολογίων που δεν κατάφερε να εισπράξει ισχυριζόμενος ότι συμφωνήθηκε η εκχώρηση των απαιτήσεων του προμηθευτή προς αυτόν να γίνεται με δικαίωμα αναγωγής.

Στο σκεπτικό της απόφασης το δικαστήριο συμπεριέλαβε τις εξής παραδοχές «...στην κύρια σύμβαση πρακτορείας, δεν υπάρχει ρητός όρος, ούτε μπορεί να συναχθεί από αυτή ότι η εκχώρηση των απαιτήσεων του προμηθευτή προς την '...' γίνεται με δικαίωμα αναγωγής, ήτοι ότι πρόκειται για σύμβαση μη γνησίου factoring κατά το οποίο ο προμηθευτής ευθύνεται, εκτός από την ύπαρξη και το ύψος των απαιτήσεων που εκχωρεί και για την φερεγγυότητα των οφειλετών του, ώστε σε περίπτωση αδυναμίας εισπράξεως της απαιτήσεως που εκχωρήθηκε από την εκκαλούσα λόγω οικονομικής αδυναμίας του οφειλέτη, η αιτούσα να χρεώνει τον τηρούμενο λογαριασμό του

---

⁶³ ΑΠ 1/2016, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

προμηθευτή με το ποσό της ανείσπρακτης απαίτησης και του οφειλόμενου τόκου, την οποία προηγουμένως είχε πιστώσει στον ίδιο λογαριασμό».

Τελικά, το δικαστήριο τόνισε ότι στην κύρια σύμβαση δεν υπήρχε ρητός όρος, ούτε μπορεί να συναχθεί από αυτή ότι η εκχώρηση των απαιτήσεων του προμηθευτή προς την πράκτορα γίνεται με δικαίωμα αναγωγής. Επίσης υπογράμμισε ότι από την στιγμή που συμφωνήθηκαν και οι δύο τρόποι εκχώρησης των απαιτήσεων (δηλαδή με δικαίωμα αναγωγής και χωρίς δικαίωμα αναγωγής) τούτο σημαίνει ότι όχι μόνο δεν περιέχουν ρητή συμφωνία περί εκχώρησης των απαιτήσεων του προμηθευτή με δικαίωμα αναγωγής του πράκτορα αλλά ούτε μπορεί να συναχθεί από αυτές παρόμοια συμφωνία περί διεύρυνσης της ευθύνης του προμηθευτή. Αυτό που συνάγεται από την ειδική συμφωνία αυτή των συμβαλλομένων μερών (δηλαδή, της δυνατότητας εκχώρησης απαιτήσεων με δύο τρόπους) είναι η βούληση των μερών να υπάρχει η επιλογή εκχώρησης άλλων μεν απαιτήσεων με δικαίωμα αναγωγής του πράκτορα και άλλων χωρίς το δικαίωμα αυτό. Αυτή η δυνατότητα όμως, δηλαδή συνάψεως σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων με δικαίωμα αναγωγής αλλά και χωρίς αυτό συγχρόνως στην ίδια σύμβαση, δεν προβλέπεται στον Ν. 1905/1990. Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι στο ιστορικό όπου αναφέρονται οι όροι της εξεταζόμενης σύμβασης δεν καθορίζονταν περαιτέρω με ποιους όρους συμφωνείται, ποιες απαιτήσεις και με ποιες προϋποθέσεις εκχωρούνται ή αν θα εκχωρηθούν στο μέλλον, ώστε να προσδιορίζεται με ακρίβεια η παροχή.

Λόγω αυτής της νομοθετικής αλλά και συμβατικής έλλειψης ρύθμισης της σύνθετης αυτής σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, το δικαστήριο κατέληξε στο εξής *«Εφόσον δεν προκύπτει συμφωνία διεύρυνσης της ευθύνης του προμηθευτή (δηλ. από την εξεταζόμενη σύμβαση πρακτορείας), εφαρμογή έχει η παρ. 1 του άρθρου 3 του Ν. 1905/1990 ... Εφόσον συνεπώς η σύμβαση συμφωνήθηκε χωρίς δικαίωμα αναγωγής της καθ' ης, η ίδια φέρει τον κίνδυνο για την φερεγγυότητα των οφειλετών του προμηθευτή και δεν μπορεί να χρεώνει τις ανείσπρακτες λόγω οικονομικής αδυναμίας των οφειλετών απαιτήσεις που της εκχωρήθηκαν στην χρεωστική στήλη του λογαριασμού που τηρεί, όπως έπραξε στην κρινόμενη περίπτωση χρεώνοντας τον λογαριασμό του προμηθευτή..., στηρίζοντας την ενέργειά της στο δικαίωμα αναγωγής που υποστήριξε αβάσιμα ότι διαθέτει με την αίτηση προς έκδοση της διαταγής πληρωμής.»*

Συμπερασματικά, χρήζει πάντοτε ιδιαίτερη προσοχής η ανάγνωση της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων που συνάπτεται μεταξύ των συμβαλλομένων μερών. Τις περισσότερες φορές είναι ευκρινές το περιεχόμενο που εκείνοι επιθυμούν να προσδώσουν στην σύμβαση που επρόκειτο να υπογραφεί με κριτήριο τις ανάγκες που επρόκειτο η σύμβαση αυτή να εξυπηρετήσει. Σε αντίστοιχες συμβάσεις, όπως η εξεταζόμενη στο πλαίσιο της ανωτέρω αναφερόμενης απόφασης, όπου προβλέπονται και οι δύο τρόποι εκχώρησης επιχειρηματικών απαιτήσεων, δηλαδή και με δικαίωμα αναγωγής του πράκτορα αλλά και χωρίς αυτό, και χωρίς να

καθορίζονται ειδικότερες προϋποθέσεις στο περιεχόμενο της σύμβασης δεν θα πρέπει να παρερμηνεύονται οι δηλώσεις βούλησης των μερών. Ωστόσο αν διαπιστώνεται, έστω και έμμεσα, κενό ή αμφιβολία για την έννοια της συμφωνηθείσας μεταξύ των διαδίκων δικαιοπραξίας δίνεται η λύση της προσφυγής στα άρθρα 173 και 200 ΑΚ για να διαπιστωθεί η αληθινή βούληση των μερών.

5.2 Διαχειριστικό factoring

Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 εδάφιο β' του Ν. 1905/1990, στο πλαίσιο λειτουργίας μιας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων μπορεί να συμφωνηθεί και η εκ μέρους του πράκτορα λογιστική ή νομική παρακολούθηση των επιχειρηματικών απαιτήσεων αλλά και η διαχείριση αυτών. Οι παρεχόμενες αυτές υπηρεσίες στοιχειοθετούν τον διαχειριστικό ρόλο που μπορεί να λάβει μία σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Ο πράκτορας έχοντας την αναγκαία οργανωτική δομή, μπορεί να αναλάβει τη διαχείριση, τη λογιστική παρακολούθηση και την είσπραξη των απαιτήσεων, απαλλάσσοντας τον προμηθευτή τόσο από τις δαπάνες όσο και από το χρόνο που απαιτείται συχνά για τον σκοπό αυτόν, παρακρατώντας για τις υπηρεσίες αυτές ως αμοιβή ένα ποσοστό επί των απαιτήσεων.⁶⁴ Με αυτόν τον τρόπο παρέχεται στους επιχειρηματίες ικανή βοήθεια να αφοσιώνονται στα κύρια καθήκοντά τους, τη παραγωγή και τη διάθεση των προϊόντων και των υπηρεσιών τους, αφήνοντας την υπόλοιπη μη παραγωγική εργασία στον πράκτορα. Στην περίπτωση του διαχειριστικού factoring, με τη μορφή εξουσιοδότησης προς είσπραξη, διαχείρισης και λογιστικής παρακολούθησης των απαιτήσεων, δεν εκχωρούνται οι υπό πρακτόρευση απαιτήσεις στον πράκτορα αλλά παραχωρείται σε αυτόν μόνο η εξουσία να τις εισπράξει ο τελευταίος, στο δικό του όνομα, από τον οφειλέτη, αλλά για λογαριασμό του εξουσιοδοτούντος, ο οποίος διατηρεί την ιδιότητα του δικαιούχου των απαιτήσεων, χωρίς να επέρχεται μεταβολή των υποκειμένων της έννομης σχέσης.

Ζήτημα: Η ενεργητική νομιμοποίηση προς διεξαγωγή δίκης, αναφορικά με την είσπραξη επιχειρηματικών απαιτήσεων που αποτέλεσαν αντικείμενο σύμβασης διαχειριστικού factoring, κατά το άρθρο 68 ΚΠολΔ.

Στην *υπ' αριθμόν 121/2023 απόφαση του Άρειου Πάγου*⁶⁵ τέθηκε το ζήτημα εάν, στο πλαίσιο λειτουργίας μίας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων η οποία διαπνέεται

---

⁶⁴ Βλ. Ρέππα Π., Η σύμβαση Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων (Σύμβαση Factoring), Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας, τευχ. 45, σελ. 1462.

⁶⁵ ΑΠ 121/2023, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

από διαχειριστικούς σκοπούς, επιτρέπεται στον πράκτορα ως αποκλειστικός δικαιούχος η διεξαγωγή δικών περί διεκδίκησης της είσπραξης των απαιτήσεων που τέθηκαν υπό τον διαχειριστικό του έλεγχο. Συγκεκριμένα, κρίθηκε: «...η ανωτέρω σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων είχε ως περιεχόμενο την ανάθεση από την αναιρεσείουσα (δηλαδή, από την προμηθεύτρια) στην εταιρεία ‘...’ της είσπραξης, διαχείρισης και λογιστικής παρακολούθησης των εν λόγω απαιτήσεων στο όνομά της αναιρεσείουσας και, επομένως, είχε τον χαρακτήρα σύμβασης ‘διαχειριστικού factoring’ με τη μορφή της εξουσιοδότησης προς είσπραξη, διαχείριση και λογιστική παρακολούθηση των υπό πρακτόρευση απαιτήσεων, με συνέπεια, τη μη εκχώρηση των εν λόγω απαιτήσεων στην ανωτέρω πράκτορα, αλλά την παραχώρηση σε αυτήν μόνο της εξουσίας να προβεί η ίδια στην είσπραξή τους από το οφειλέτη, στο δικό της όνομα, αλλά για λογαριασμό της εξουσιοδοτούσας αναιρεσείουσας τράπεζας, η οποία έτσι διατήρησε την ιδιότητά της δικαιούχου των επίδικων απαιτήσεων... και συνακόλουθα νομιμοποιείται ενεργητικά προς δικαστική επιδίωξη των απαιτήσεων αυτών.»⁶⁶

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι με τη σύμβαση διαχειριστικού factoring, ο πράκτορας δικαιούται απλώς να προβεί στην είσπραξη της απαίτησης, χωρίς να την αποκτά. Πρόκειται για ένα συμβατικό μόρφωμα που προσομοιάζει με την έμμεση αντιπροσώπευση, με την οποία παρέχεται στον έμμεσο αντιπρόσωπο η εξουσία να εισπράξει ορισμένη απαίτηση του αντιπροσωπευόμενου στο δικό του όνομα αλλά για λογαριασμό του τελευταίου.

5.3 Factoring με προεξόφληση

Πριν την παράθεση του νομικού ζητήματος που απασχόλησε την νομολογία αναφορικά με το factoring με προεξόφληση, ωφέλιμο θα ήταν να γίνει διάκριση ανάμεσα στο factoring με προεξόφληση και στο factoring χωρίς προεξόφληση. Η διάκριση αυτή έχει ως κριτήριο τον χρόνο εξόφλησης των απαιτήσεων από τον πράκτορα προς τον προμηθευτή.

Ως factoring με προεξόφληση θεωρείται η περίπτωση εκείνη που η πίστωση του λογαριασμού του προμηθευτή γίνεται αμέσως μετά την εκχώρηση, δηλαδή τη χορήγηση στον πράκτορα αντιγράφων των τιμολογίων ή των καταστάσεων με τις εκχωρούμενες αξιώσεις. Το είδος αυτό του factoring προτιμάται από επιχειρήσεις που έχουν ανάγκη ρευστότητας. Ο πράκτορας στην περίπτωση αυτή, πιστώνει τον λογαριασμό του προμηθευτή συνήθως με το 80% της αξίας των απαιτήσεων που του μεταβιβάστηκαν, ενώ το υπόλοιπο παρακρατείται προσωρινά για την κάλυψη του πράκτορα από τυχόν ενστάσεις του οφειλέτη (λόγω ελαττωμάτων,

---

⁶⁶ Στην ίδια κρίση κατέληξαν και οι εξής αποφάσεις: ΑΠ 2099/2022 και ΑΠ 121/2023, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

συμψηφισμού, κλπ.) ή αδυναμία είσπραξης και αποδίδεται στον προμηθευτή όταν ο οφειλέτης πληρώσει την απαίτηση.⁶⁷

Ως factoring χωρίς προεξόφληση λογίζονται οι περιπτώσεις εκείνες όπου ο πράκτορας αναλαμβάνει είτε μόνο τη λογιστική παρακολούθηση και την είσπραξη των απαιτήσεων είτε συγχρόνως (ανάλογα αν το factoring συμφωνήθηκε ως γνήσιο) και την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου. Το είδος αυτό του factoring προτιμάται από τους προμηθευτές εκείνους που δεν έχουν ανάγκη χρηματοδότησης και δεν επιθυμούν να επιβαρυνθούν με τον προεξοφλητικό τόκο ή όταν έχουν καλύψει τις χρηματοδοτικές τους ανάγκες με άλλον τρόπο (π.χ. μέσω τραπεζικού δανεισμού). Στο είδος αυτό του factoring, ο πράκτορας πιστώνει τον λογαριασμό του προμηθευτή με το ποσό της απαίτησης είτε κατά την είσπραξη της από τον οφειλέτη είτε κατά τη λήξη της ανεξάρτητα από την πληρωμή της εκ μέρους του οφειλέτη (στο γνήσιο factoring). Αφαιρείται βεβαίως το ποσοστό που αντιστοιχεί στα έξοδα και την προμήθεια του πράκτορα.⁶⁸

Ζήτημα: Εξόφληση απαιτήσεων που εκχωρήθηκαν με την παράδοση ομολόγων εκ μέρους του οφειλέτη ενώ δεν υπήρχε αντίστοιχη πρόβλεψη στη σύμβαση πρακτορείας – Αν η άρνηση αποδοχής αυτών από τον πράκτορα συνιστά αντισυμβατική συμπεριφορά.

Στην *υπ' αριθμόν 3975/2018 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών*,⁶⁹ τέθηκε το ζήτημα εάν ο πράκτορας επιχειρηματικών απαιτήσεων είχε την δυνατότητα να αρνηθεί, ως τρόπο εξόφλησης απαιτήσεων που του είχαν εκχωρηθεί, την παροχή ομολόγων έκδοσης του Ελληνικού Δημοσίου και κατ' επέκταση να αρνηθεί να προκαταβάλει τα ποσά που αντιστοιχούσαν στην αξία των απαιτήσεων ένεκα των οποίων δόθηκαν τα ομόλογα. Συγκεκριμένα, κρίθηκε: *«Με δεδομένο ότι οι διάδικοι είχαν αποβλέψει στην εξόφληση της εκχωρηθείσας απαίτησης με την πραγματική καταβολή του τιμήματος και όχι στην εξόφληση με την παράδοση ομολόγων τριετούς διάρκειας, οι ανωτέρω τράπεζες, στα δικαιώματα των οποίων υπεισήλθε αργότερα ως ειδική διάδοχος η εναγόμενη ανώνυμη τραπεζική εταιρεία.....δεν πίστωσαν τα αντίστοιχα ποσά....στους αλληλόχρεους λογαριασμούς που εξυπηρετούσαν τις συμβάσεις πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.»*. Για την πληρότητα του ιστορικού αξίζει να σημειωθεί ότι τα συμβαλλόμενα μέρη στη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων είχαν συμφωνήσει ότι *«εάν για τις εκχωρούμενες απαιτήσεις έχουν εκδοθεί αξιόγραφα όπως ενδεικτικά, συναλλαγματικές ή γραμμάτια*

⁶⁷ Βλ. Γεωργιάδη Απ., Νέες μορφές συμβάσεων: Leasing / Factoring / Franchising / Consulting / Know-how / Time – sharing / Forfaiting, Έκδοση 6η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 148.

⁶⁸ Βλ. Γεωργιάδη Απ., Νέες μορφές συμβάσεων: Leasing / Factoring / Franchising / Consulting / Know-how / Time – sharing / Forfaiting, Έκδοση 6η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 149.

⁶⁹ ΠΠρΑθ 3975/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

εις διαταγήν ή μεταχρονολογημένες επιταγές...τα αξιόγραφα αυτά πρέπει να έχουν εκδοθεί χάριν εξόφλησης και όχι εις εξόφληση των απαιτήσεων» καθώς και ότι «κάθε χορηγηθείσα από τον πράκτορα ή τον προμηθευτή υπέρ του πράκτορα επιταγή, γραμμάτιο, συναλλαγματική ή άλλη αξία δεν θεωρείται – και έναντι του προμηθευτή – ότι χορηγήθηκε αντί καταβολής έναντι του χρέους του οφειλέτη προς τον πράκτορα, αλλά διατηρεί τη αυτοτέλειά της και ο πράκτορας δικαιούται να ασκεί τα δικαιώματα του από αυτές ανεξαρτήτως των δικαιωμάτων έναντι του προμηθευτή από την παρούσα σύμβαση.».⁷⁰

Γίνεται λοιπόν σαφές, ότι τα συμβαλλόμενα μέρη, κατά τα οριζόμενα στη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, συμφώνησαν ότι στη μεταξύ τους σχέση η λήψη των ομολόγων δεν συνιστά εξόφληση των απαιτήσεων που εκχωρήθηκαν, οπότε και το ισόποσό τους θα πιστωνόταν στους τηρούμενους αλληλόχρεους λογαριασμούς που εξυπηρετούσαν τη σύμβαση πρακτορείας κατά το χρόνο λήξης τους, αφού από τους όρους της σύμβασης προκύπτει ότι δεν έχει συμφωνηθεί ως αποσβεστικός λόγος της ενοχής, και μάλιστα εκ των προτέρων, η δόση αντί καταβολής.

Σύμφωνα με την ίδια απόφαση, «...Η εναγόμενη τράπεζα ορθά δεν πίστωσε στους αλληλόχρεους λογαριασμούς που εξυπηρετούσαν τις συμβάσεις πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τα ποσά που ενσωμάτωναν τα ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου.».

5.4 Factoring και ακάλυπτες επιταγές

Αξίζει να επισημανθεί ότι η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, διαμορφούμενη από την ευρηματικότητα των συναλλασσόμενων, μπορεί να εμφανίζεται με ποικίλες μορφές, περιέχοντας έτσι, εκτός από την παροχή υπηρεσιών και την εκχώρηση των απαιτήσεων του προμηθευτή, στοιχεία και άλλων συμβάσεων του ενοχικού ή εμπορικού δικαίου. Άλλωστε, η διατύπωση του άρθρου 1 παρ. 1 εδάφιο β' του Ν. 1905/1990 είναι τέτοια, που επιτρέπει και ευνοεί αυτήν την ελευθερία στη διαμόρφωση διαφόρων τύπων του factoring.⁷¹

Λαμβάνοντας υπόψιν τα ανωτέρω, η σύμβαση που καταρτίζεται μεταξύ του πράκτορα και του προμηθευτή είναι μία 'σύμβαση πλαίσιο', με την οποία ελεύθερα στο πλαίσιο της διάταξης

---

⁷⁰ Αξίζει να αναφερθεί το νομοθετικό πλαίσιο που ίσχυε και προέβλεπε την έκδοση των εξεταζόμενων ομολόγων: «Από τη λήψη των ομολόγων αυτών και σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 27 του Ν. 3867/2010, οι απαιτήσεις που απέρρεαν από τα τιμολόγια που είχα εκδοθεί από την πρώτη ενάγουσα ως προμηθεύτρια των νοσηλευτικών ιδρυμάτων θεωρούνταν εξοφλημένες έναντι του Δημοσίου τόσο ως προς την πρώτη ενάγουσα (προμηθεύτρια), ως αρχική δικαιούχο αυτών, όσο και ως προς τις ανωτέρω τράπεζες (πράκτορες), ως δικαιούχων αυτών βάσει των συμβάσεων πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, αφού η παραλαβή και μόνο αυτών, ασχέτως της ημερομηνίας λήξης τους, συνιστούσε κατά ρητή νομοθετική πρόβλεψη εξόφληση των αντίστοιχων απαιτήσεων για το Ελληνικό Δημόσιο.».

⁷¹ ΑΠ 1482/2010, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. ΑΠ 260/2011, ΑΠ 59/2013, ΑΠ 262/2021, ΑΠ 301/2022, ΑΠ 121/2023, ΑΠ 277/2023, ΑΠ 234/2024, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

του άρθρου 361 ΑΚ,⁷² καθορίζονται οι όροι συνεργασίας των μερών, όπως το είδος του factoring, το ανώτατο ποσό μέχρι το οποίο δέχεται ο πράκτορας να χρηματοδοτήσει τον προμηθευτή, η αμοιβή και οι προμήθειες του πράκτορα.

Έτσι, στη συναλλακτική πρακτική η σύμβαση πρακτορείας μπορεί και συνήθως εμφανίζει στοιχεία σύμβασης ανοίγματος πίστωσης και σύμβασης αλληλόχρεου λογαριασμού ο οποίος πιστώνεται είτε αμέσως μετά την εκχώρηση είτε όταν οι απαιτήσεις γίνουν ληξιπρόθεσμες. Επιπρόσθετα, κατά τη συμφωνία ο πράκτορας είτε αναλαμβάνει τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας των οφειλετών είτε τον κίνδυνο αυτόν διατηρεί ο προμηθευτής, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για παραδοθείσες προς είσπραξη στον πράκτορα από τον προμηθευτή επιταγών, εκδοθείσες εις διαταγήν του προμηθευτή, που τελικά παρέμειναν ακάλυπτες και απλήρωτες στα χέρια του πράκτορα.

Α) Ζήτημα: Η δυνατότητα του πράκτορα να επιδιώξει δικαστικά, από τον εγγυητή της προμηθεύτριας εταιρείας, ποσού που προέκυψε από ακάλυπτη επιταγή πελάτη – οφειλέτη, η οποία χορηγήθηκε στον πράκτορα από την προμηθεύτρια εταιρεία στο πλαίσιο λειτουργίας σύμβασης factoring.

Σύμφωνα με το ιστορικό της *υπ' αριθμ. 1482/2010 απόφασης του Αρείου Πάγου*,⁷³ στο πλαίσιο λειτουργίας μιας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, η οποία προέβλεπε προεξόφληση, είχε συμφωνηθεί μεταξύ των συμβαλλομένων μερών το εξής: «...η καθ' ης (δηλαδή, η πράκτορας) δικαιούται να αρνηθεί τη λήψη από τον οφειλέτη (δηλαδή, κάθε τρίτο, πελάτη της προμηθεύτριας) επιταγής ή άλλης αξίας και ότι κάθε επιταγή ή άλλο αξιόγραφο που έχει δοθεί ή πρόκειται να δοθεί τελεί υπό την αίρεση πληρωμής και δεν θεωρείται ότι χορηγήθηκε αντί καταβολής έναντι του χρέους του οφειλέτη προς τον πράκτορα, αλλά διατηρεί την αυτοτέλεια του και η καθ' ης δικαιούται να ασκεί τα δικαιώματα από αυτά ανεξαρτήτως των δικαιωμάτων της έναντι της προμηθεύτριας από τη σύμβαση. Σε περίπτωση μη πληρωμής των αξιογράφων αυτών, η καθ' ης έχει δικαίωμα είτε δικαστικής διώξεως όσων ενέχονται από αυτά είτε να ασκήσει, τα δικαιώματα αναγωγής της κατά της προμηθεύτριας.». Από το ιστορικό επίσης της υπόθεσης προκύπτει ότι η προμηθεύτρια εταιρεία, στο αρχικό στάδιο της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, παρέδιδε στην πράκτορα (ήτοι, ανώνυμη τραπεζική εταιρεία) τιμολόγια πελατών της εταιρείας και επιταγές, χωρίς ωστόσο να αναφέρει ειδικότερα ότι οι επιταγές αφορούσαν τα τιμολόγια. Στη συνέχεια, οι συναλλαγές με την πράκτορα περιορίστηκαν μόνο στην παράδοση

⁷² Άρθρο 361 ΑΚ: «Για τη σύσταση ή αλλοίωση ενοχής με δικαιοπραξία απαιτείται σύμβαση, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά.».

⁷³ ΑΠ 1482/2010, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

επιταγών πελατών και όχι σε τιμολόγια πωλήσεως της εταιρείας. Τελικά, η χρηματοδότηση της προμηθεύτριας πραγματοποιούταν με την παράδοση των επιταγών, και όχι τιμολογίων.

Στην ανωτέρω αναφερόμενη υπόθεση, το δικαστήριο επιβεβαίωσε την δυνατότητα του πράκτορα (δηλαδή, της ανώνυμης τραπεζικής εταιρείας) να επιδιώξει δικαστικά έναντι του εγγυητή της προμηθεύτριας εταιρείας το υπολειπόμενο ποσό του αλληλόχρεου λογαριασμού που οφειλόταν σε παροχή ακάλυπτης επιταγής. Στην προκειμένη περίπτωση έκανε δεκτή την έκδοση διαταγής πληρωμής έναντι διαχειριστή – εγγυητή της προμηθεύτριας εταιρείας. Η κρίση του δικαστηρίου ήταν η εξής: «*Με τη ένδικη σύμβαση πρακτορείας δεν περιοριζόταν η πρακτόρευση εκ μέρους της αναιρεσίβλητης Τράπεζας στις απαιτήσεις της προμηθεύτριας από τιμολόγια πελατείας της μόνο αλλά περιελάμβανε και την πρακτόρευση επιταγών πελατείας της προμηθεύτριας που απέβλεπαν στη χρηματοδότηση της και εκδίδοντο σε διαταγή της.*».

B) Ζήτημα: Η δυνατότητα άσκησης αγωγής, εκ μέρους του πράκτορα, σύμφωνα με το άρθρο 914 ΑΚ, τόσο κατά της προμηθεύτριας εταιρείας όσο και κατά του νόμιμου εκπροσώπου⁷⁴ αυτής λόγω της χορήγησης ακάλυπτων επιταγών ως εγγύηση για την εκτέλεση των όρων σύμβασης factoring.

Δυνάμει της διάταξης του άρθρου 914 ΑΚ,⁷⁵ για να στοιχειοθετηθεί αδικοπρακτική ευθύνη απαιτείται τόσο παράνομος χαρακτήρας της πράξης όσο και αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ του ζημιολογού γυγονότος και της ζημίας. Από την άλλη πλευρά, η έκδοση ακάλυπτης επιταγής, σύμφωνα με το άρθρο 79 παρ. 1 του Ν. 5960/1933,⁷⁶ αποτελεί παράνομη πράξη. Αξίζει να σημειωθεί, ότι η ποινική αυτή διάταξη θεσπίστηκε όχι μόνο για προστασία του δημοσίου αλλά και του ιδιωτικού συμφέροντος. Ο συνδυασμός λοιπόν των ανωτέρω αναφερόμενων άρθρων⁷⁷ οδηγεί στο συμπέρασμα ότι εκείνος που εκδίδει ακάλυπτη επιταγή, ζημιώνοντας έτσι παράνομα και υπαίτια άλλον, υποχρεούται μα τον αποζημιώσει. Αρκεί ο ενάγων να επικαλεσθεί αφενός ότι ο εκδότης – εναγόμενος εξέδωσε την επιταγή αυτή δόλια, δηλαδή ενώ γνώριζε ότι δεν είχε αντίστοιχα με την αξία της διαθέσιμα κεφάλαια στην πληρώτρια τράπεζα κατά το χρόνο έκδοσης και πληρωμής και αφετέρου ότι η επιταγή αυτή εμφανίσθηκε εμπροθέσμως εντός προθεσμίας οκτώ ημερών.

⁷⁴ Άρθρο 71 ΑΚ. «Το νομικό πρόσωπο ευθύνεται για τις πράξεις ή τις παραλείψεις των οργάνων που το αντιπροσωπεύουν, εφόσον η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που τους είχαν ανατεθεί και δημιουργεί υποχρέωση αποζημίωσης. Το υπαίτιο πρόσωπο ευθύνεται επιπλέον εις ολόκληρον.».

⁷⁵ Άρθρο 914 ΑΚ, «Όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει.».

⁷⁶ Όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 1325/1972.

⁷⁷ Καθώς και των άρθρων 297, 298 ΑΚ.

Στο ιστορικό της *υπ' αριθμ. 263/2008 απόφασης του Αρείου Πάγου*,⁷⁸ νόμιμος εκπρόσωπος προμηθεύτριας εταιρείας, εντός των πλαισίων των ανατιθεμένων σε αυτόν καθηκόντων, εξέδωσε στο όνομα και για λογαριασμό της προμηθεύτριας εταιρείας δύο μεταχρονολογημένες επιταγές. Οι επιταγές αυτές, κατά τη συμφωνία των μερών, δόθηκαν ως εγγύηση για την εκτέλεση των όρων δύο συμβάσεων πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων που είχε συνάψει η προμηθεύτρια εταιρεία με τον ίδιο πράκτορα. Πρέπον είναι να αναφερθεί ότι, η μία σύμβαση πρακτορείας είχε συμφωνηθεί με δικαίωμα αναγωγής του πράκτορα ενώ η δεύτερη χωρίς δικαίωμα αναγωγής. Η ακάλυπτη επιταγή, λόγω της οποίας ασκήθηκε αγωγή στο πλαίσιο του άρθρου 914 ΑΚ, είχε δοθεί ως εγγύηση για την σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων δίχως δικαίωμα αναγωγής. Σύμφωνα με το ιστορικό, αφού ο πράκτορας κατήγγειλε τη σύμβαση πρακτορείας για σπουδαίο λόγο, εμφάνισε την επιταγή εμπροθέσμως στην πληρώτρια τράπεζα αλλά εκείνη δεν πληρώθηκε διότι δεν υπήρχαν σε αυτή διαθέσιμα κεφάλαια, για την πληρωμή της. Η έλλειψη δε αυτή βεβαιώθηκε από την πληρώτρια τράπεζα στο σώμα των επιταγών.

Ο εναγόμενος – και στην υπό εξέταση δικαστική απόφαση νόμιμος εκπρόσωπος της προμηθεύτριας εταιρείας πρόβαλε την ένσταση ότι *«...ουδέποτε εκπληρώθηκε ο ειδικότερος πρόσθετος όρος της συμφωνίας των μερών προκειμένου να ενεργοποιηθεί η σύμβαση εγγυήσεως της καλής και εμπρόθεσμης εκτελέσεως...δηλαδή ότι ουδέποτε πραγματοποιήθηκε κάποιος κίνδυνος, όπως ότι προέκυψε πρόβλημα ταμειακής ρευστότητας της εταιρείας '...' (δηλαδή, της προμηθεύτριας), και ότι οι συμβάσεις δεν εξελίσσονταν ομαλά και συνεπώς, η αναιρεσίβλητη (δηλαδή η πράκτορας) δεν είχε δικαίωμα να προχωρήσει στην εμφάνιση και σφράγιση των επιταγών»*. Ο ισχυρισμός τούτος απορρίφθηκε κατ' ουσία από το δικαστήριο καθώς έκρινε αφενός ότι δεν είχε προσκομισθεί κανένα αποδεικτικό έγγραφο που να αποδεικνύει την ομαλή οικονομική κατάσταση της προμηθεύτριας εταιρείας και αφετέρου ότι ο αναιρεσείων γνώριζε ότι δεν υπήρχαν διαθέσιμα κεφάλαια στον λογαριασμό της προμηθεύτριας τόσο κατά το χρόνο της πραγματικής έκδοσης της επιταγής όσο και κατά το χρόνο της εμφανίσεως αυτής προς πληρωμή στην πληρώτρια τράπεζα.

Επιπροσθέτως, ισχυρίστηκε ότι αναφορικά με την εφαρμογή του άρθρου 914 ΑΚ *«ελλείπει το στοιχείο της υπαιτιότητας, για το λόγο ότι έπρεπε να προηγηθεί η ενημέρωσή του από την αναιρεσίβλητη για το επικείμενο κλείσιμο των λογαριασμών και στη συνέχεια να προχωρήσει αυτή στη σφράγιση των επιταγών.»* Τελικά, το δικαστήριο επικύρωσε την κρίση του Εφετείου και απέρριψε τον ανωτέρω αναφερόμενο ισχυρισμό ως ουσία αβάσιμο υπογραμμίζοντας ότι ο πράκτορας δεν έχει καμία υποχρέωση ενημέρωσης του προμηθευτή πριν το κλείσιμο των

---

⁷⁸ ΑΠ 263/2008, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

λογαριασμών και την σφράγιση των επιταγών. Επισήμανε επίσης και το εξής: «*Ούτε το γεγονός ότι η υπ' αριθμ. ... πρώτη σύμβαση πρακτορείας λειτούργησε χωρίς δικαίωμα αναγωγής, καθιστά καταχρηστική την άσκηση του ως άνω δικαιώματος της αναιρεσίβλητης να προχωρήσει στην εμφάνιση και σφράγιση της πρώτης επιταγής.*».

Εν τέλει, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τυχόν ρήτρες περί δικαιώματος αναγωγής ή όχι του προμηθευτή που μπορεί να τεθούν σε μία σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων δεν εμποδίζουν την άσκηση αγωγής η οποία έχει στήριγμα τις διατάξεις των άρθρων 914 ΑΚ και 79 Ν. 5960/1933.

5.5 Εκχώρηση απαιτήσεων του προμηθευτή σε διαφορετικούς πράκτορες

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 3 του Ν. 1905/1990 απαγορεύεται η σύναψη περισσότερων συμβάσεων πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων με διαφορετικούς πράκτορες για τις ίδιες απαιτήσεις, εκτός αν οι δύο πράκτορες συνήνεσαν στη σύναψη των συμβάσεων αυτών. Εάν λοιπόν δεν υπάρχει σχετική συναίνεση, η δεύτερη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων είναι άκυρη (άρθρο 3 παρ. 3 Ν. 1990 σε συνδυασμό με άρθρο 174 ΑΚ⁷⁹), η δε ακυρότητα, κατά τελεολογική ερμηνεία της διάταξης, θα αφορά όχι μόνο τη σύμβαση πρακτορείας αλλά και τις εκχωρήσεις απαιτήσεων που συνομολογούνται στο πλαίσιο της.⁸⁰ Με την δυνατότητα αυτή άρσης του άδικου χαρακτήρα της πράξεως, με την παροχή συναίνεσης εκ μέρους των πρακτόρων, η διάταξη εναρμονίζεται με την προβλεπόμενη, στην παράγραφο 5 του άρθρου 1 του ίδιου νόμου, δυνατότητα συνεργασίας μεταξύ των πρακτόρων για την εκτέλεση των συμβάσεων πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και την άσκηση των εξ αυτών δικαιωμάτων.

Έτσι, σύγκρουση μεταξύ διαδοχικών εκχωρήσεων των ίδιων απαιτήσεων σε διαφορετικούς πράκτορες μπορεί να υπάρξει μόνο στην περίπτωση που η διαδοχική εκχώρηση έγινε εν γνώσει και με τη συναίνεση των ενδιαφερόμενων προσώπων. Σε μια τέτοια περίπτωση η σύγκρουση θα λυθεί με βάση την αρχή της χρονικής προτεραιότητας. Ωστόσο όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, οι εταιρείες με αποκλειστικό σκοπό την πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων είναι κατά τεκμήριο εύρωστες και διαθέτουν πείρα της αγοράς και οργάνωση οπότε δεν υπάρχει κατ' αρχήν ανάγκη αυξημένης προστασίας της μιας έναντι της άλλης.

---

⁷⁹ Άρθρο 174 ΑΚ, «Δικαιοπραξία που αντιβαίνει σε απαγορευτική διάταξη του νόμου, αν δεν συνάγεται κάτι άλλο, είναι άκυρη.».

⁸⁰ Βλ. Γεωργιάδη Απ., Νέες μορφές συμβάσεων: Leasing / Factoring / Franchising / Consulting / Know-how / Time – sharing / Forfaiting, Έκδοση 6η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 169 και Γκόρτσος Χρ., Λιβαδά Χ., Μικρούλεα Α., Ρόκας Ν, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Έκδοση 3η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 287.

Ζήτημα: Ανάγκη προσδιορισμού των εκχωρούμενων απαιτήσεων που απέκτησε ο πράκτορας, δυνάμει της σύμβασης πρακτορείας, στην αναγγελία με σκοπό την αποφυγή συγχύσεως στο πρόσωπο του οφειλέτη για το ποιος είναι ο δικαιούχος είσπραξης της απαίτησης.

Στο ιστορικό της υπ' αριθμόν 5318/2009 απόφασης του Εφετείου Αθηνών,⁸¹ ο προμηθευτής δεν προχώρησε σε διαδοχικές εκχωρήσεις των ίδιων απαιτήσεων σε πολλούς πράκτορες αλλά συμβλήθηκε με πολλούς πράκτορες και μεταβίβασε σε αυτούς διαφορετικές απαιτήσεις που είχε έναντι πελατών του αλλά άτσαλα και ακανόνιστα.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ιστορικό η προμηθεύτρια εταιρεία « *Είχε συνάψει: α) την με ημερομηνία 30/10/2002 σύμβαση με την εταιρεία '... FACTORS', για την οποία, μάλιστα, και για μέρος των εκχωρηθεισών απαιτήσεων έλαβε χώρα επανεκχώρηση αυτών και β) έτερη σύμβαση με την '...' Τράπεζα, η οποία από 1/4/2002, θα είχε το δικαίωμα είσπραξης όλων των τιμολογίων της οφειλέτριας που θα ανέφεραν στο σώμα τους ότι είχαν εκχωρηθεί σ' αυτήν.*». Οι ανωτέρω αναφερόμενες συμβάσεις λειτουργούσαν παράλληλα με τη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων που είχε συνάψει με τον ενάγοντα – πράκτορα ο οποίος άσκησε αγωγή έναντι της οφειλέτριας εταιρείας, λόγω άρνησης καταβολής σε αυτόν των απαιτήσεων μετά την αναγγελία. Η αγωγή αυτή του πράκτορα, (δηλαδή, του τρίτου χρονικά πράκτορα με τον οποίο συμβλήθηκε η προμηθεύτρια εταιρεία) έγινε δεκτή από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το οποίο υποχρέωσε την οφειλέτρια εταιρεία να καταβάλει ένα υψηλό χρηματικό ποσό, που πήγαζε από τιμολόγια έναντι της προμηθεύτριας εταιρείας, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής μέχρι την εξόφληση.

Τούτη την απόφαση, ασκώντας το ένδικο μέσο της έφεσης πρόσβαλε η οφειλέτρια εταιρεία. Επί της έφεσης αυτής το δικαστήριο έκρινε «*Ενόψει των παραπάνω, δηλαδή της ύπαρξης περισσότερων πρακτόρων στους οποίους η '...' (δηλαδή, η προμηθεύτρια) είχε εκχωρήσει απαιτήσεις της εναντίον της εναγόμενης, καθίσταται σαφές ότι η τελευταία έπρεπε να γνωρίζει ποιες ακριβώς απαιτήσεις είχαν εκχωρηθεί σε κάθε πράκτορα, ώστε να είναι βέβαιο ότι με την καταβολή προς αυτόν θα ελευθερώνεται.....Ωστόσο η ενάγουσα, πέρα από τη γενική αναφορά που υπήρχε στην αναγγελία της προς την εναγόμενη, ότι της 'είχε εκχωρηθεί κάθε απαίτηση της '...' από πωλήσεις προς την εταιρεία σας', δεν αποδείχθηκε ότι ενημέρωσε την εναγόμενη, με οποιονδήποτε τρόπο, για τα ποια ακριβώς τιμολόγια είχαν εκχωρηθεί και όφειλε να εξοφλήσει προς αυτήν ούτε και προσκόμισε το τιμολόγιο (ή τα τιμολόγια) από το οποίο γεννήθηκε η διεκδικούμενη απαίτηση της, ώστε να διαπιστωθεί αν υπήρχε επ' αυτού ενημέρωση της εναγόμενης για τον εκδοχέα της απαίτησης.*

---

⁸¹ ΕφΑθ 5318/2009, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

Το βάρος αυτό απόδειξης έφερε η ενάγουσα μετά την άρνηση της εναγόμενης ότι ενημερώθηκε, με οποιονδήποτε τρόπο από τον πράκτορα ή τον προμηθευτή, για την υποχρέωση της να εξοφλήσει την επίδικη απαίτηση στην ενάγουσα, σε συνδυασμό με τον ισχυρισμό της ότι υπήρχαν περισσότεροι του ενός πρακτόρων, ισχυρισμός ο οποίος αποδείχθηκε και ουσιαστικά βάσιμος, με αποτέλεσμα να μην γνωρίζει σε ποιόν ακριβώς όφειλε να καταβάλει.». Με το σκεπτικό αυτό, το Εφετείο Αθηνών δέχθηκε την εκ μέρους της οφειλέτριας εταιρείας ασκηθείσα έφεση και εξαφάνισε την πρωτόδικη απόφαση.

5.6 Επιτρεπτό προβολής ένστασης συμψηφισμού εκ μέρους του οφειλέτη έναντι του πράκτορα.

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, ο πράκτορας – εκδοχέας μετά την αναγγελία της εκχωρούμενης απαίτησης λαμβάνει την ίδια νομική θέση που είχε και ο προμηθευτής απέναντι στον οφειλέτη. Με άλλα λόγια, εκείνος καθίσταται ο δανειστής καθώς αποκόπτεται κάθε δεσμός μεταξύ προμηθευτή και οφειλέτη και κάθε καταβολή του οφειλέτη μόνο σε εκείνον λαμβάνει χώρα έγκυρα. Αντίθετα, ο οφειλέτης έχει κατά του πράκτορα όλες τις ενστάσεις που είχε κατά του προμηθευτή πριν από την αναγγελία (άρθρο 463 ΑΚ).⁸²

Ζήτημα: Η δυνατότητα προβολής σε συμψηφισμό απαιτήσεων του οφειλέτη που γεννήθηκαν μετά την αναγγελία της σύναψης σύμβασης factoring, πριν όμως από τη γέννηση των συγκεκριμένων εκχωρημένων απαιτήσεων που φέρονται σε συμψηφισμό.

Σύμφωνα με την *υπ' αριθμόν 880/2010 απόφαση του Αρείου Πάγου*,⁸³ το δικαστήριο έκανε της εξής διαπίστωση, « *Αν ο οφειλέτης αποκτά την ανταπαίτηση με παράγωγο τρόπο πρέπει να έχει γεννηθεί πριν από την αναγγελία της εκχώρησης και η πριν από την αναγγελία γεννηθείσα ανταπαίτηση του οφειλέτη κατά του εκχωρητή πρέπει να γίνει ληξιπρόθεσμη είτε ήδη κατά την αναγγελία (ΑΚ 448)⁸⁴, είτε με την αναγγελία, το αργότερο όμως ταυτόχρονα με την εκχωρηθείς κύρια απαίτηση (ΑΚ 463 παρ. 2).*⁸⁵ *Άμεσα εφαρμόζονται οι διατάξεις αυτές και στις λεγόμενες μελλοντικές*

⁸² Άρθρο 463 ΑΚ, «Ο οφειλέτης μπορεί να αντιτάξει κατά του εκδοχέα όλες τις ενστάσεις που είχε κατά του εκχωρητή πριν από την αναγγελία. Ανταπαίτηση, την οποία ο οφειλέτης είχε κατά του εκχωρητή στο χρόνο της αναγγελίας, μπορεί, αν και μη ληξιπρόθεσμη, να την αντιτάξει σε συμψηφισμό κατά του εκδοχέα, αν αυτή έγινε ληξιπρόθεσμη όχι βραδύτερα από την απαίτηση που εκχωρήθηκε.».

⁸³ ΑΠ 880/2012, ΧρηΔικ 4, σελ. 339.

⁸⁴ Άρθρο 448 ΑΚ, «Μετά την αναγγελία της εκχώρησης στον οφειλέτη αυτός δεν μπορεί να προτείνει έναντι του εκδοχέα σε συμψηφισμό απαιτήσεις του κατά του εκχωρητή μεταγενέστερες από την αναγγελία.».

⁸⁵ Άρθρο 463 παρ. 2 ΑΚ, «Ανταπαίτηση, την οποία ο οφειλέτης είχε κατά του εκχωρητή στο χρόνο της αναγγελίας, μπορεί, αν και μη ληξιπρόθεσμη, να την αντιτάξει σε συμψηφισμό κατά του εκδοχέα, αν αυτή έγινε ληξιπρόθεσμη όχι βραδύτερα από την απαίτηση που εκχωρήθηκε.».

απαιτήσεις υπό ευρεία έννοια ή περιορισμένα, των οποίων η νομική βάση υπάρχει κατά τον χρόνο εκχώρησης, αλλά τα λοιπά πραγματικά περιστατικά που απαιτούνται για τη γέννησή της επέρχονται μεταγενέστερα. Αντικείμενο όμως εκχώρησης μπορούν να είναι και μελλοντικές απαιτήσεις υπό στενή έννοια ή πλήρως μελλοντικές απαιτήσεις, των οποίων ούτε ο νομικός λόγος παραγωγής υπάρχει κατά την εκχώρηση, όπως τούτο συμβαίνει επί συμβάσεως πρακτορείας επιχειρηματικών μελλοντικών ανταπαιτήσεων.».

Η απόφαση καταλήγει στην κρίση ότι, στην περίπτωση των επιχειρηματικών μελλοντικά απαιτήσεων, η αναγγελία της εκχώρησης θα πρέπει να εξισωθεί με την αναγγελία της προεκχώρησης. Με άλλα λόγια, και στην προεκχώρηση ο οφειλέτης μπορεί να συμψηφίσει μόνο με ανταπαιτήσεις που γεννήθηκαν πριν από την αναγγελία. Και στις δύο περιπτώσεις η εμπιστοσύνη του οφειλέτη στη δυνατότητα συμψηφισμού έναντι του εκχωρητή είναι, ανεξάρτητα από τον χρόνο ενεργοποίησης της εκχώρησης, δικαιολογημένη μόνο όταν αυτός αποκτά την ανταπαίτησή του πριν από την αναγγελία της προεκχώρησης. Αν ο οφειλέτης γνωρίζει την προεκχώρηση, όταν θεμελιώνει την ανταπαίτησή του, δεν μπορεί να προσδοκά την απόσβεση της εκχωρηθείσας απαίτησης δια συμψηφισμού με την ανταπαίτησή του. Όποιος γνωρίζει την προεκχώρηση γνωρίζει και την εξέλιξη της, ότι δηλαδή η απαίτηση με τη γέννησή της θα μεταβιβασθεί στον εκδοχέα. Επισημαίνει λοιπόν χαρακτηριστικά ότι *«Και στην προεκχώρηση, ο οφειλέτης μπορεί να συμψηφίσει μόνο με ανταπαιτήσεις που γεννήθηκαν πριν από την αναγγελία.».*

Κατά τα πραγματικά περιστατικά του ιστορικού, η διαφορά ξεκίνησε όταν ανώνυμη εταιρεία, υπό την ιδιότητα του πράκτορα, άσκησε αγωγή προς διάγνωση αξιώσεων κατά της εναγόμενης – οφειλέτριας εταιρείας, που αποτέλεσαν αντικείμενο σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων μεταξύ της ενάγουσας και της προμηθεύτριας εταιρείας. Στο πλαίσιο της δίκης αυτής, η οφειλέτρια εταιρεία πρότεινε προς συμψηφισμό ανταπαίτησή της εξ επιταγών κατά της εκχωρήτριας – προμηθεύτριας εταιρείας, δυνάμει της οποίας εκδόθηκαν δύο διαταγές πληρωμές.

Το ανώτατο δικαστήριο συμφώνησε με την απόφαση του Εφετείου, με βάση την οποία απορρίφθηκε ως αόριστη η προβαλλόμενη ένσταση συμψηφισμού, τονίζοντας ότι *«εφόσον δεν προσδιορίζεται ο χρόνος γέννησης της κατά της εκχωρήτριας αξιώσεως της αναιρεσείουσας, για την οποία εκδόθηκαν οι εν λόγω διαταγές πληρωμής, αναγκαίο στοιχείο προκειμένου να διακριβωθεί αν γεννήθηκαν πριν από τον χρόνο αναγγελίας της προεκχώρησης, προϋπόθεση... για το επιτρεπτό της ενστάσεως συμψηφισμού».*

5.7 Νόμιμη επανεκχώρηση απαιτήσεων από τον πράκτορα στον προμηθευτή

Όπως έχει ήδη αναφερθεί ανωτέρω, στο πλαίσιο λειτουργίας μίας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων πραγματοποιούνται συνεχείς εκχωρήσεις απαιτήσεων του προμηθευτή προς τον πράκτορα. Ο προμηθευτής – εκχωρητής δεν έχει τη δυνατότητα να επιλέξει το ποιες απαιτήσεις θα εκχωρήσει στον πράκτορα – εκδοχέα. Συγκεκριμένα, δεν έχει τη δυνατότητα να μεταφέρει στον δεύτερο, τους ‘κακούς’ κινδύνους (δηλαδή, απαιτήσεις κατά πελατών των οποίων αμφισβητείται η φερεγγυότητα) και να κρατήσει τους ‘καλούς κινδύνους’ (δηλαδή, απαιτήσεις κατά φερέγγυων πελατών).⁸⁶

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού κώδικα (ΑΚ 455 επ., ΑΚ 460), η εκχώρηση της απαίτησης ολοκληρώνεται και αναπτύσσει ενέργεια έναντι τρίτων όχι μόνο με την συμφωνία εκχώρησης μεταξύ εκχωρητή και εκδοχέα αλλά και με την αναγγελία στον οφειλέτη. Κατά το άρθρο 2 παρ. 1 – 3 του Ν. 1905/1990, η αναγγελία πρέπει να είναι έγγραφη.

Στο είδος του γνήσιου factoring, η εκχώρηση έχει ως αιτία την πώληση. Λόγω της φύσεως της ως εκποιητική δικαιοπραξία, εφαρμόζεται το άρθρο 513 εδάφιο α’ ΑΚ.⁸⁷ Επομένως, ο πωλητής ευθύνεται μόνο για την ύπαρξη της απαίτησης, και όχι για την φερεγγυότητα του οφειλέτη. Το ποσό με το οποίο ο πράκτορας πιστώνει τον λογαριασμό του προμηθευτή, αποτελεί εδώ όχι παροχή πίστωσης (δάνειο) αλλά το τίμημα για την αγορά των συγκεκριμένων απαιτήσεων.⁸⁸

Στο είδος του μη γνήσιου factoring, λαμβάνει χώρα παροχή πίστωσης εκ μέρους του πράκτορα στο λογαριασμό του προμηθευτή. Με άλλα λόγια, ο πράκτορας πιστώνει τον λογαριασμό του προμηθευτή με το ποσό της εκχωρηθείσας απαίτησης, υπό την προϋπόθεση ότι ο πράκτορας θα καταφέρει να εισπράξει από τον οφειλέτη. Στην αντίθετη περίπτωση, δηλαδή της αδυναμίας είσπραξης αυτής λόγω αφερεγγυότητας του οφειλέτη, δικαιούται να χρεώσει τον λογαριασμό με το ποσό της απαίτησης συν τους τόκους του χρόνου που παρήλθε. Η εκχώρηση των απαιτήσεων γίνεται προς εξασφάλιση αυτής της πίστωσης ή (κατ’ ουσίαν το ίδιο) χάριν καταβολής (Άρθρο 421 ΑΚ⁸⁹).⁹⁰ Επιπρόσθετα, αν ο πράκτορας, σε περίπτωση αδυναμίας είσπραξης και αντίστοιχης χρέωσης του λογαριασμού του προμηθευτή, υποχρεούται να αναμεταβιβάσει στον εκχωρητή – προμηθευτή την απαίτηση.

⁸⁶ Βλ. Ο.Π.Ε., Νέοι Χρηματοοικονομικοί Θεσμοί Factoring – Forfaiting, Αθήνα, Ι.Ε.Σ., 1990, σελ. 33.

⁸⁷ Άρθρο 513, εδάφιο α’ ΑΚ, «Σε περίπτωση εκχώρησης από επαχθή αιτία ο εκχωρητής ευθύνεται μόνο για την ύπαρξη της απαίτησης.»

⁸⁸ Βλ. Γεωργιάδη Απ., Νέες μορφές συμβάσεων: Leasing / Factoring / Franchising / Consulting / Know-how / Time – sharing / Forfaiting, Έκδοση 6η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015 σελ. 169 και Γκόρτσος Χρ., Λιβαδά Χ., Μικρουλέα Α., Ρόκας Ν, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Έκδοση 3η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016 σελ. 158.

⁸⁹ Άρθρο 421 ΑΚ, «Αν ο οφειλέτης για να ικανοποιήσει το δανειστή αναλάβει απέναντι του νέα υποχρέωση, αυτή δεν θεωρείται ότι έγινε αντί καταβολής, εκτός αν προκύπτει σαφώς το αντίθετο.»

⁹⁰ Βλ. Α. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων: Leasing / Factoring / Franchising / Consulting / Know-how / Time – sharing / Forfaiting Έκδοση 6η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 169 και Γκόρτσος Χρ., Λιβαδά Χ., Μικρουλέα Α., Ρόκας Ν, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Έκδοση 3η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016 σελ. 158.

Ζήτημα: Η δυνατότητα του πράκτορα να επανεκχωρήσει τις απαιτήσεις εκτιμολογίων που δεν εισπράχθηκαν από τον οφειλέτη, στο πλαίσιο γνήσιου factoring, με τρόπο διαφορετικό από τον προβλεπόμενο στη σύμβαση.

Στο ιστορικό της *υπ' αριθμ. 1233/2012 απόφασης του Αρείου Πάγου*,⁹¹ μεταξύ των συμβαλλομένων μερών είχε συναφθεί σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων με προεξόφληση. Συγκεκριμένα, συμφωνήθηκε η εκχώρηση – με ή χωρίς δικαίωμα αναγωγής – απαιτήσεων της προμηθεύτριας έναντι των πελατών της, εγχώριων και του εξωτερικού, οι οποίες ενσωματώνονταν σε τιμολόγια. Με την εκχώρηση αυτών στην πράκτορα εταιρεία, θα πραγματοποιούταν η χρηματοδότησή της με τη μορφή προκαταβολών. Από τα ποσά που οι οφειλέτες των τιμολογίων κατέβαλαν στην πράκτορα εταιρεία σε εξόφληση αυτών, εκείνη παρακρατούσε το ποσό της χρηματοδότησης, τους επ' αυτής τόκους, την αμοιβή της και τον ανάλογο ΦΠΑ και απέδιδε την διαφορά στην προμηθεύτρια εταιρεία. Στη σύμβαση ορίσθηκε ρητά ότι, εφόσον γινόταν εκχώρηση τιμολογίων με δικαίωμα αναγωγής, ο κίνδυνος της μη εξόφλησης αυτών παρέμενε στην προμηθεύτρια εταιρεία και η πράκτορας εταιρεία υποχρεούτο να της καταβάλει το ποσό των τιμολογίων αυτών μόνο εφόσον της τα εξοφλούσαν οφειλέτες. Εάν τα τιμολόγια δεν εξοφλούνταν την δήλη ημέρα, η προμηθεύτρια εταιρεία υποχρεούτο να επιστρέψει στην πράκτορα εταιρεία το συνολικό ποσό των έναντι των ανεξόφλητων τιμολογίων προκαταβολών. Από την άλλη, εφόσον γινόταν εκχώρηση τιμολογίων χωρίς δικαίωμα αναγωγής, η πράκτορας εταιρεία αναλάμβανε έναντι της προμηθεύτριας εταιρείας τον κίνδυνο της μη εξόφλησης αυτών από τον οφειλέτη λόγω οικονομικής του αδυναμίας. Στην περίπτωση αυτή, συμφωνήθηκε, ότι η πράκτορας εταιρεία θα αναλάμβανε την υποχρέωση εξόφλησης του σχετικού ποσού το αργότερο 90 ημέρες μετά την ημερομηνία κατά την οποία η απαίτηση γινόταν ληξιπρόθεσμη και απαιτητή.

Στο σκεπτικό της ανωτέρω αναφερόμενης απόφασης γίνεται αναφορά στο δικαίωμα επανεκχώρησης της απαίτησης που διατηρεί ο πράκτορας, *«όταν πρόκειται για μη γνήσιο factoring, δηλαδή, όταν ο πράκτορας δεν αναλαμβάνει τον κίνδυνο αφερεγγυότητας του οφειλέτη, ... καθώς επίσης και στην περίπτωση που ο πράκτορας, αναλαμβάνει μεν τον κίνδυνο αυτόν (γνήσια σύμβαση factoring), όχι όμως και εκείνο από την αδυναμία είσπραξης της απαίτησης που δεν οφείλεται στην αφερεγγυότητα του οφειλέτη, την οικονομική δηλαδή αδυναμία αυτού να εξοφλήσει το χρέος του, αλλά στην ανυπαρξία της απαίτησης ή στην προβολή ενστάσεων από την πλευρά του οφειλέτη λόγω ελαττώματος της παροχής του προμηθευτή»*. Στην περίπτωση του πρακτικού, η

---

⁹¹ ΑΠ 1233/2012, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

πράκτορας απεικονίζεται με λεπτομέρειες το σύνολο των εκατέρωθεν χρεοπιστώσεων, δηλαδή οι προκαταβολές (χρηματοδότηση τιμολογίων) που δόθηκαν στην πρώτη εναγόμενη (ήτοι την προμηθεύτρια), η συμφωνημένη προμήθεια, ο ανάλογος ΦΠΑ, οι τόκοι επί του ποσού της προκαταβολής, τα δικαστικά ή άλλα αναγκαία έξοδα για την είσπραξη των απαιτήσεων, οι εισπράξεις των εκχωρούμενων απαιτήσεων και το χρεωστικό ή πιστωτικό υπόλοιπο που διαμορφώνοντας μετά από κάθε εγγραφή στους άνω αλληλόχρεους λογαριασμούς. Εξάλλου, στους τηρούμενους λογαριασμούς 'ανάλυση λογαριασμού εκχωρήσεων' και 'ανάλυση λογαριασμού πελάτη', που παρατίθενται στην αγωγή, απεικονίζονται στον μεν πρώτο, οι ανά ημέρα εκχωρήσεις, οι εισπράξεις και τα πιστωτικά σημειώματα, στον δε δεύτερο, η ημερομηνία εκχώρηση του τιμολογίου του συγκεκριμένου πελάτη, τα στοιχεία του τιμολογίου, οι εισπράξεις έναντι τιμολογίων και τα πιστωτικά έναντι τιμολογίων, δεν ήταν δε αναγκαίο πέραν τούτων για το ορισμένο της αγωγής η αναφορά άλλων στοιχείων.».

5.8 Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου υπό την ιδιότητα του οφειλέτη στο πλαίσιο λειτουργίας μιας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων

Για τον χαρακτηρισμό μιας σύμβασης ως διοικητικής απαιτείται: α) ένα τουλάχιστον από τα συμβαλλόμενα μέρη να είναι Δημόσιο ή Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, το οποίο να ασκεί δημόσια εξουσία, β) το αντικείμενο της σύμβασης να έχει σχέση με την άσκηση δημόσιας υπηρεσίας ή να εξυπηρετεί δημόσιο σκοπό και γ) η κατάρτιση και η εκτέλεση της σύμβασης να διέπονται, εν μέρει τουλάχιστον, από κανόνες διοικητικού δικαίου, ή η σύμβαση να περιέχει όρους που να δημιουργούν υπέρ του Δημοσίου ή του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου, εξαιρετικό συμβατικό καθεστώς, ιδίως της δυνατότητας μονομερούς επεμβάσεως στη σύμβαση και επιβολής κυρώσεως. Αν δεν συντρέχει το τελευταίο αυτό στοιχείο, η σχετική σύμβαση δεν είναι διοικητική αλλά ιδιωτικού δικαίου και η αναφερόμενη από αυτή ή εξαιτίας αυτής διαφορά ανήκει στη δικαιοδοσία των τακτικών πολιτικών δικαστηρίων, σύμφωνα με τα άρθρα 94 παρ. 3 του Συντάγματος⁹² και 1 περ. α' ΚΠολΔ.⁹³ Εξάλλου, με το άρθρο 94 παρ. 1 του Συντάγματος, ορίζεται ότι η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στα υφιστάμενα τακτικά διοικητικά δικαστήρια ενώ κατά την παρ. 3 του ίδιου άρθρου, στα πολιτικά δικαστήρια υπάγονται όλες οι

⁹² Άρθρο 94 παρ. 1 - 3 Σ., «1. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας και τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια υπάγονται οι διοικητικές διαφορές, όπως νόμος ορίζει, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου. 2. Στα πολιτικά δικαστήρια υπάγονται οι ιδιωτικές διαφορές, καθώς και υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας, όπως νόμος ορίζει. 3. Σε ειδικές περιπτώσεις και προκειμένου να επιτυγχάνεται η ενιαία εφαρμογή της αυτής νομοθεσίας μπορεί να ανατεθεί με νόμο η εκδίκαση κατηγοριών ιδιωτικών διαφορών στα διοικητικά δικαστήρια ή κατηγοριών διοικητικών διαφορών ουσίας στα πολιτικά δικαστήρια.».

⁹³ Άρθρο 1 περ. α' ΚΠολΔ, «Στη δικαιοδοσία των τακτικών πολιτικών δικαστηρίων ανήκουν: α) Οι διαφορές του ιδιωτικού δικαίου, εφόσον ο νόμος δεν τις έχει υπαγάγει σε άλλα δικαστήρια...».

ιδιωτικές διαφορές. Επιπροσθέτως, κατά το άρθρο 1 παρ. 2 του Ν. 1406/1983, στις διοικητικές διαφορές ουσίας που υπάγονται στην δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων, περιλαμβάνονται ιδίως αυτές που αναφέρονται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά, εκτός άλλων και ... στοιχείο ι) τις διοικητικές συμβάσεις.

Ζήτημα: Δικαιοδοσία τακτικών ή διοικητικών δικαστηρίων.

Στο ιστορικό της *υπ' αριθμ. 115/2012 απόφασης του Εφετείου Πειραιώς*,⁹⁴ δυνάμει σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, εκχωρήθηκε σε πράκτορα εταιρεία απαιτήσεις προμηθεύτριας εταιρείας έναντι νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, ήτοι ενός νοσοκομείου. Συγκεκριμένα, συμφωνήθηκε η, έναντι αμοιβής, διαχείριση, παρακολούθηση και είσπραξη επιχειρηματικών απαιτήσεων της προμηθεύτριας εταιρείας εκ μέρους της πράκτορος εταιρείας. Οι απαιτήσεις αυτές προέκυψαν από διάθεση εμπορευμάτων ή και παροχή υπηρεσιών προς διάφορα νοσηλευτικά ή συναφή ιδρύματα. Σύμφωνα με το ιστορικό, η πράκτορας εταιρεία άσκησε αγωγή ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, κατά του ν.π.δ.δ., με σκοπό την διεκδίκηση απαίτησης η οποία προερχόταν από την πώληση προϊόντων της προμηθεύτριας εταιρείας προς το νομικό πρόσωπο.

Αναφορικά με το ζήτημα της δικαιοδοσίας, το οποίο προτάθηκε από το εναγόμενο – εκκαλούν νομικό πρόσωπο ως ένσταση,⁹⁵ το δικαστήριο έκρινε ότι *«Με το παραπάνω περιεχόμενο και αίτημα, η αγωγή παραδεκτά είχε εισαχθεί για να συζητηθεί ενώπιον του αρμοδίου Πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου (Μονομελές Πρωτοδικείο Πειραιώς) το οποίο, ... είναι αρμόδιο ... Έχει δε και δικαιοδοσία για να δικάσει την υπόθεση με την προκειμένη τακτική διαδικασία (άρθρα 1, 2, 7, 8, 9, 12, 13, 14 παρ. 2 ΚΠολΔ), καθόσον η επίδικη διαφορά δεν ανέκυψε στα πλαίσια διοικητικής συμβάσεως αλλά αντιθέτως στα πλαίσια ιδιωτικού δικαίου.., αφού οι επικαλούμενες συμβάσεις πωλήσεως δεν περιέχουν όρους που να δημιουργούν υπέρ του δευτέρου εναγόμενου (ήτοι, του ν.π.δ.δ.) εξαιρετικό συμβατικό καθεστώς, ούτε διέπονται, εν μέρει τουλάχιστον, από κανόνες διοικητικού δικαίου και δεν περιλαμβάνονται σε αυτές (επίδικες συμβάσεις) όροι που επιτρέπουν τις μονομερείς επεμβάσεις του β' εναγόμενου (ήτοι, του ν.π.δ.δ.). Συνεπώς, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το οποίο θεώρησε εαυτό αρμόδιο κατά τόπον και καθ' ύλη και απέρριψε (σιωπηρά) την ένσταση ελλείψεως δικαιοδοσίας ως προς την εκδίκαση της αγωγής, εφάρμοσε ορθά τις ανωτέρω διατάξεις. Επομένως, οι ισχυρισμοί του εκκαλούντος περί ελλείψεως....πρέπει να απορριφθούν ως μη νόμιμοι.»*

⁹⁴ Εφετείο Πειραιά 115/2012, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

⁹⁵ Η ένσταση περί ελλείψεως δικαιοδοσίας των τακτικών δικαστηρίων προτάθηκε από το εναγόμενο – ν.π.δ.δ., στην πρωτοβάθμια δίκη την οποία επανέφερε με τους λόγους έφεσής του και στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο.

Από την ανωτέρω αναφερόμενη απόφαση, φάνηκε ότι οφειλέτης στο πλαίσιο λειτουργίας μιας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων θα μπορέσει να καταστεί και ένα ν.π.δ.δ. σε περιπτώσεις απαιτήσεων που δεν πηγάζουν από διοικητικές συμβάσεις αλλά από συμβάσεις που το ν.π.δ.δ. δρα σαν 'ιδιώτης'.

Αντίθετα, *στην υπ' αριθμόν 293/2023 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Ουσίας Πατρών*,⁹⁶ οι κύριες συμβάσεις, ήτοι εκείνες που συνέδεαν τις προμηθεύτριες εταιρείες με το εναγόμενο – νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, θεωρήθηκαν διοικητικές. Σύμφωνα με τα δεδομένα του ιστορικού, η πράκτορας εταιρεία άσκησε αγωγή ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων με σκοπό την διεκδίκηση ποσών εκ απαιτήσεων των προμηθευτριών – εκχωρητριών εταιρειών, που πήγαζαν από τιμολόγια πώλησης – δελτίων αποστολής αλλά και από τιμολόγια παροχής υπηρεσιών. Αξίζει όμως να σημειωθεί, ότι οι ανωτέρω αναφερόμενες ως κύριες συμβάσεις λειτούργησαν στο πλαίσιο του Π.Δ. 188/2007⁹⁷ και του Ν. 4412/2016⁹⁸. Συγκεκριμένα, έλαβαν χώρα διαδοχικές συμβάσεις παροχής υπηρεσιών επισκευής και συντήρησης ιατρικό εξοπλισμού καθώς και προμήθειας υγειονομικού υλικού προς το εναγόμενο – ν.π.δ.δ., δηλαδή στο νοσοκομείο.

Το δικαστήριο έκρινε *«Οι απαιτήσεις της ενάγουσας έναντι του εναγόμενου νοσοκομείου ερείδονται σε συμβάσεις εκχώρησης / πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων που γεννήθηκαν κατά την εκτέλεση διοικητικών συμβάσεων επισκευής και συντήρησης ιατρικού εξοπλισμού, καθώς και προμήθειας υγειονομικού υλικού και ως εκ τούτου η επίδικη διαφορά έχει τον χαρακτήρα διοικητικής διαφοράς (ουσίας). Τούτο δε, διότι η φύση των εκχωρηθεισών απαιτήσεων, ως γεννηθεισών από την εκτέλεση διοικητικών συμβάσεων, δεν μεταβάλλεται λόγω της εκχώρησης τους από τις ανάδοχες εταιρείες προς την ενάγουσα. Συνεπώς, η κρινόμενη διαφορά υπάγεται στη δικαιοδοσία και καθ' ύλην αρμοδιότητα του δικαστηρίου τούτου σύμφωνα με τα άρθρα 1 παρ. 2 περ. Γ και 7 παρ. 2 του Ν. 1406/1983 (ΦΕΚ Α' 182) (ήδη άρθρο 6 παρ. 2 περ. α' του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας)⁹⁹.»*.

5.9 Ο προμηθευτής υπό την ιδιότητα του «καταναλωτή» του Ν. 2251/1994

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, στην θεωρητική προσέγγιση της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, ο προμηθευτής συνήθως καλείται να υπογράψει μία σύμβαση με

⁹⁶ Διοικητικό Εφετείο Ουσίας Πατρών 293/2023, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

⁹⁷ Το Π.Δ. 118/2007 (ΦΕΚ Α' 150/10.07.2007) συνιστά Κανονισμό Προμηθειών Δημοσίου.

⁹⁸ Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ Α' 147/08.0-.2016), «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/14/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ).

⁹⁹ Άρθρο 6 παρ. 2 περ. α' ΚΔΔ, «2. Η εκδίκαση: α) των διαφορών από διοικητικές συμβάσεις ανήκει, σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, στο εφετείο.».

προδιατυπωμένους όρους, οι οποίοι δεν είναι διαπραγματεύσιμοι. Όπως γίνεται αντιληπτό, η πολιτική αυτή κρύβει κινδύνους για τον αντισυμβαλλόμενο του πράκτορα γεγονός που δημιουργεί επιτακτική ανάγκη προστασίας του πρώτου.

Αυτή η προστασία του προμηθευτή δεν μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ΚΥΑ Ζ1-699/2010¹⁰⁰ για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, καθώς για την εφαρμογή της απόφασης αυτής ως «καταναλωτής» εννοείται «κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, με τις δικαιπραξίες που καλύπτει η παρούσα απόφαση, επιδιώκει σκοπούς που δεν σχετίζονται με την εμπορική, επιχειρηματική ή επαγγελματική δραστηριότητα του¹⁰¹».¹⁰²

Όπως η θεωρία, έτσι και η νομολογία καταλήγει στην επιλογή του Ν. 2251/1994 καθώς η έννοια του «καταναλωτή» σε αυτόν είναι ευρύτερη και καταλαμβάνει τόσο επαγγελματίες όσο και εμπόρους, με την προϋπόθεση ότι είναι «τελικοί αποδέκτες» των προϊόντων ή των υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, θεωρία και νομολογία εντάσσουν τον προμηθευτή στην έννοια του καταναλωτή της παρ. 4 του άρθρου 1 του Ν. 2251/1994¹⁰³ καθώς υποστηρίζουν ότι οι υπηρεσίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων ‘προσφέρονται στην αγορά’ (δηλαδή, όπως απαιτεί η ανωτέρω αναφερόμενη διάταξη) και άρα θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο προμηθευτής υπάγεται κατ’ αρχήν στην έννοια του άρθρου αυτού.

Η παραπάνω έννοια του καταναλωτή, κατά το Ν. 2251/1994, έχει ως στόχο την διεύρυνση του υποκειμενικού πεδίου εφαρμογής των προστατευτικών κανόνων αυτού, διότι οι ορισμοί του προϊσχύσαντος Ν. 1961/1991,¹⁰⁴ που περιόριζαν την έννοια του καταναλωτή σ’ αυτόν που αποκτά προϊόντα ή υπηρεσίες για την ικανοποίηση μη επαγγελματικών του αναγκών, απέκλειαν ευρύτερες κατηγορίες καταναλωτών. Η στόχευση αυτή πηγάζει και από την εισηγητική έκθεση του Ν. 2251/1994, ήτοι «Η παράγραφος 4 ορίζει τον καταναλωτή και τον προμηθευτή. Οι νομοθετικοί ορισμοί είναι ευρύτεροι, ώστε να οριοθετούν την έκταση εφαρμογής ενός νόμου που αποβλέπει σε πραγματική ρύθμιση της ύλης του. Όπως παρατηρήθηκε, οι αντίστοιχοι ορισμοί του ν. 1961/1991 απέκλειαν από την προστασία του νόμου ευρύτερες κατηγορίες καταναλωτών και

¹⁰⁰ ΚΥΑ Ζ1- 699/2010 «Προσαρμογή της Ελληνικής νομοθεσίας προς την οδηγία 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 2008 για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των ΕΚ, αριθμ. L 133 της 22.5.2008» (ΦΕΚ Β’ 917/2010).

¹⁰¹ Άρθρο 3 στοιχείο α’ ΚΥΑ Ζ1 – 699/2010, «Για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί: α) «καταναλωτής»: κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, με τις δικαιπραξίες που καλύπτει η παρούσα απόφαση, επιδιώκει σκοπούς που δεν σχετίζονται με την εμπορική, επιχειρηματική ή επαγγελματική δραστηριότητα του, ...».

¹⁰² Βλ. Βλ. Α. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων: Leasing / Factoring / Franchising / Consulting / Know-how / Time – sharing / Forfaiting, Έκδοση 6η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 160.

¹⁰³ Άρθρο 1 παρ. 4 στ. α’ Ν. 2251/1994, «α) Καταναλωτής, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ενώσεις προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα για τα οποία προορίζονται τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που προσφέρονται στην αγορά και τα οποία κάνουν χρήση των προϊόντων ή των υπηρεσιών αυτών, εφόσον αποτελούν τον τελικό αποδέκτη τους.».

¹⁰⁴ Ν. 1961/1991 «Για την προστασία του καταναλωτή και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 132/Α/3.9.1991), ο οποίος καταργήθηκε από το άρθρο 14 παρ. 1 του Ν. 2251/1994, εκτός των άρθρων 51 και 53 έως 55 τα οποία διατηρήθηκαν σε ισχύ.».

στερούσαν από οποιαδήποτε δυνατότητα εφαρμογής ολόκληρα κεφάλαια του νόμου. Με τους ορισμούς που προτείνονται, ο νόμος αποκτά πλήρη δυνατότητα εφαρμογής όπου υπάρχει αντίστοιχη νομοθετική ρυθμιστική ανάγκη.».

Ζήτημα: Εφαρμογή του Ν. 2251/1994 στη σύμβαση factoring.

Ενδεικτικά, αξίζει να αναφερθεί η υπ' αριθμόν 25/2017 απόφαση του Μονομελούς Εφετείου Βορείου Αιγαίου,¹⁰⁵ η οποία αρχικά επισημαίνει το εξής: «..στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης δεν έχουν θεσπισθεί ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις που να αφορούν αμέσως τις προϋποθέσεις και την έκταση του ελέγχου των ΓΟΣ τραπεζών. Δεδομένης, όμως της διαρκούς επέκτασης των μαζικών συναλλαγών με συνέπεια τη συνηθέστερη προσχώρηση του ασθενέστερου οικονομικά μέρους σε μονομερώς διατυπωμένους όρους πρέπει να γίνει δεκτή η επέκταση της προστασίας του καταναλωτή και στις τραπεζικές συναλλαγές. Και τούτο, διότι από την ευρεία, ... διατύπωση της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 4 του Ν. 5521/1994 δεν συνεπάγεται οποιαδήποτε πρόθεση του νομοθέτη να αποκλείσει από το πεδίο εφαρμογής του νόμου τις συναλλαγές αυτές. Εξάλλου, οι συνήθεις τραπεζικές υπηρεσίες, μεταξύ των οποίων και η χορήγηση δανείων και πιστώσεων, απευθύνονται πάντοτε στον τελικό τους αποδέκτη, διότι αναλώνονται με τη χρήση τους, αποκλείοντας το στάδιο της περαιτέρω μεταβίβασής τους». Κατόπιν του συλλογισμού αυτού θέτει σαν δεδομένο ότι οι τραπεζικές αυτές υπηρεσίες είναι παροχές προς τους τελικούς αποδέκτες, ακόμα και όταν αυτοί είναι έμποροι ή επαγγελματίες και χρησιμοποιούν αυτές για την ικανοποίηση επιχειρηματικών ή επαγγελματικών τους αναγκών. Τελικά κατέληξε στο ότι «...στην προστασία του Ν. 2251/1994 υπάγονται όχι οι τραπεζικές υπηρεσίες, που από τη φύση τους απευθύνονται σε ιδιώτες πελάτες για την εξυπηρέτηση προσωπικών τους αναγκών, αλλά και αυτές που απευθύνονται σε επαγγελματίες, όπως είναι η χορήγηση δανείων και πιστώσεων για την εξυπηρέτηση επαγγελματιών ή επιχειρηματικών απαιτήσεων.».

Ωστόσο, αξίζει να επισημανθεί ότι η ανωτέρω αναφερόμενη απόφαση υπογραμμίζει ότι η επίκληση της προστασίας του δανειολήπτη (άρα, και στην εξεταζόμενη περίπτωση του προμηθευτή) μέσω των διατάξεων του Ν. 2251/1994 μπορεί να χαρακτηριστεί και καταχρηστική. Συγκεκριμένα, δεν χρήζει προστασίας ο δανειολήπτης εκείνος ο οποίος δεν υφίσταται έλλειμμα αυτοπροστασίας. Αυτό συμβαίνει στην περίπτωση που διαθέτει εμπειρία στο συγκεκριμένο είδος της συναλλαγής ή έχει τέτοια οικονομική επιφάνεια και οργανωτική υποδομή, ώστε να μπορεί να διαπραγματευτεί ισότιμα τους όρους της δανειακής του σύμβασης. Την ίδια οπτική υιοθέτησε, πιο

¹⁰⁵ ΜΕΦΒορΑιγ 25/2017, ΔΕΕ 2017, σελ. 1082 την οποία απασχόλησε μεταξύ άλλων και η νομιμότητα ΓΟΣ δυνάμει του οποίου επιτράπη η μονομερής καταγγελία σύμβασης παροχής πιστώσεως με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό εκ μέρους της πιστώτριας Τράπεζας (θα αναλυθεί κατωτέρω.).

αυστηρά βέβαια, και το δικαστήριο *στην υπ' αριθμόν 317/2009 απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης*¹⁰⁶ καθώς επισήμανε το εξής «...δεν προστατεύεται κάθε ασθενέστερος συναλλασσόμενος αλλά μόνο εκείνος που συνάπτει την επίμαχη σύμβαση εκτός του πλαισίου των επαγγελματικών του σχέσεων. Για τη διαπίστωση της συνδρομής της ανωτέρω προϋπόθεσης, δεν έχει σημασία η υποκειμενική του κατάσταση (αν λ.χ. το επάγγελμα του είναι άσχετο ή σχετικό με τη συγκεκριμένη σύμβαση), αλλά αν μπορεί να θεωρηθεί, κατ' αντικειμενική κρίση, ως επαγγελματίας στο πλαίσιο της συγκεκριμένης συναλλαγής. Κατά συνέπεια, ο αγοραστής τραπεζικών προϊόντων ή ο αποδέκτης τραπεζικών υπηρεσιών δεν μπορεί να θεωρηθεί εκ των προτέρων καταναλωτής, αποκλειστικά λόγω του γεγονότος ότι είναι αντισυμβαλλόμενος Τράπεζας. Η επίκληση και υπαγωγή στο προνομιακό καθεστώς προστασίας των διατάξεων του καταναλωτικού δικαίου, ιδιωτών επενδυτών, οι οποίοι, με γνώση και εμπειρία της αγοράς και σημαντική οικονομική επιφάνεια, ασχολούνται συστηματικά με προϊόντα και συναλλαγές υψηλής οικονομικής αξίας, αποβαίνει καταχρηστική, καθώς οι ανωτέρω συναλλασσόμενοι υπερβαίνουν κατά πολύ το πρότυπο του μέσου αποταμιευτή και δεν είναι απαραίτητα το αδύνατο μέρος της.»¹⁰⁷

Λαμβάνοντας υπόψιν ότι οι υπηρεσίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων «προσφέρονται στην αγορά», γίνεται δεκτό ότι ο προμηθευτής υπάγεται κατ' αρχήν στην έννοια του «καταναλωτή» του άρθρου 1 παρ. 4 του Ν. 2251/1994 και τυγχάνει της προστασίας του. Συνεπώς, οι όροι της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων ελέγχονται κατά το άρθρο 2 του Ν. 2251/1994. Ωστόσο, δεν αποκλείεται η εφαρμογή του άρθρου 281 ΑΚ κατόπιν υποβολής σχετικής ένστασης από τον πράκτορα, κάθε φορά που η επίκληση της ιδιότητας του καταναλωτή εμφανίζεται ως καταχρηστική.

Εν κατακλείδι, αξίζει να αναφερθεί ότι η νομοθεσία περί προστασίας του καταναλωτή τροποποιήθηκε δυνάμει του Ν. 5111/2024 ο οποίος δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως με τον τίτλο ««Διατάξεις για την ενίσχυση της προστασίας του καταναλωτή, της ανάπτυξης και της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς, ρυθμίσεις για την ενίσχυση των επιχειρήσεων που πλήττονται από καταστροφές και άλλες διατάξεις»»¹⁰⁸ Σκοπός των διατάξεων,

---

¹⁰⁶ ΕφΘεσ 317/2009 με παρατηρήσεις Λιβαδά Χρ., ΤΝΠ Qualex.

¹⁰⁷ Επί του σκεπτικού αυτού του δικαστηρίου η καθηγήτρια Λιβαδά Χρ. υπογράμμισε ότι «Το δικαστήριο 'αντικαθιστά' το κριτήριο του 'τελικού αποδέκτη' με το κριτήριο 'του προσώπου που συναλλάσσεται για μη επαγγελματικούς σκοπούς' εκτιμώντας ότι μόνο το δεύτερο πρόσωπο είναι προστατευτέο βάσει των διατάξεων του δικαίου του καταναλωτή. Με την προσέγγισή του αυτή εκτιμούμε ότι εστιάζει στον πυρήνα του δικαίου της προστασίας του καταναλωτή, με την έννοια ότι πρωταρχικός σκοπός των διατάξεων του δικαίου αυτού είναι η επιδίωξη της προστασίας όχι οποιουδήποτε προσώπου αγοράζει αγαθά ή προμηθεύεται υπηρεσίες αλλά εκείνου που είναι αντικειμενικά ασθενέστερο μέρος σε μια συναλλαγή και το οποίο λόγω ακριβώς της αδυναμίας του δικαιούται να απολαμβάνει αυξημένης προστασίας. Το πρόσωπο που συναλλάσσεται εκτός του πεδίου της επαγγελματικής του δραστηριότητας τεκμαίρεται ότι είναι ασθενέστερο, με την έννοια ότι συντρέχουν στην περίπτωση αυτή ή αναμένεται να συντρέχουν οι κύριοι λόγοι που υπαγορεύουν την αυξημένη προστασία του, δηλαδή η έλλειψη εμπειρίας και εξοικείωσης του με τη συναλλαγή, η πληροφοριακή ασυμμετρία και η μειωμένη διαπραγματευτική του ικανότητα σε σχέση με τον προμηθευτή του.» Για την εύρεση αυτής βλ. υποσημείωση αρ. 92.

¹⁰⁸ ΦΕΚ Α' /76/24-5-2024.

όπως αναφέρεται και στο Άρθρο 1 του Νόμου¹⁰⁹, είναι α) η αντιμετώπιση επιμέρους προβλημάτων που έχουν ανακύψει στην αγορά στα πεδία της προστασίας του καταναλωτή, της λειτουργίας των βιομηχανικών δραστηριοτήτων και των επενδύσεων, β) η επίλυση διάφορων διαδικαστικών και οργανωτικών ζητημάτων του Υπουργείου Ανάπτυξης, τα οποία το εμποδίζουν να επιτελέσει την αποστολή του. Ένα από τα αντικείμενα του νέου Νόμου είναι και η τροποποίηση του Ν. 2251/1994 για την ενίσχυση της διαφάνειας των τιμών προς όφελος των καταναλωτών.¹¹⁰ Η αιτιολογική έκθεση του νόμου, αναφορικά με τις νέες ρυθμίσεις του (δηλαδή, του νόμου) για την ενίσχυση της προστασίας του καταναλωτή, υπογραμμίζει την ενημέρωση των καταναλωτών επί των τιμών και την προστασία τους από παραπλανητικές ανακοινώσεις μείωσης τιμών οι οποίες αποτελούν βασικές συνιστώσες για την προστασία τους. Υπό την ισχύ του νέου Νόμου, τα ελληνικά δικαστήρια δεν έχουν απασχοληθεί εκδίδοντας σχετική δικαστική απόφαση στο πλαίσιο λειτουργίας μιας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Επομένως, ενδιαφέρον θα έχουν οι νέες αποφάσεις που θα εκδοθούν υπό την ισχύ του Ν. 5111/2024 αναφορικά με την ενίσχυση της προστασίας του προμηθευτή έναντι του πράκτορα, την οποία υπόσχεται ο νέος Νόμος.

5.10 Αλληλόχρεος Λογαριασμός

Η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων που καταρτίζεται μεταξύ του πράκτορα και του προμηθευτή είναι μία «σύμβαση πλαίσιο», με την οποία καθορίζονται οι όροι συνεργασίας των μερών, όπως είναι το είδος του factoring (γνήσιο ή μη), το ανώτατο ποσό μέχρι το οποίο δέχεται ο πράκτορας να χρηματοδοτήσει τον προμηθευτή, η αμοιβή και οι προμήθειες του πράκτορα, ο τρόπος με τον οποίο θα γίνεται η εκχώρηση των απαιτήσεων. Η λειτουργία της σύμβασης αυτής επιτελείται με τις εκχωρήσεις των απαιτήσεων του προμηθευτή προς τον πράκτορα και τις πιστώσεις από τον τελευταίο του λογαριασμό του πρώτου με τα αντίστοιχα ποσά, αμέσως μετά την εκχώρηση ή μετά την είσπραξη των απαιτήσεων, ανάλογα με το είδος του factoring, που έχει συμφωνηθεί.

Δεδομένου λοιπόν του διαρκούς χαρακτήρα της ενοχής που δημιουργείται με τη σύμβαση factoring μέσω της συνεχούς εκχώρησης απαιτήσεων του προμηθευτή στον πράκτορα και της αντίστοιχης πίστωσης του προμηθευτή με τα ποσά που εισπράττονται ή πρόκειται να εισπραχθούν, μείον αμοιβές, προμήθειες και προεξοφλητικούς τόκους, η εξυπηρέτηση της σύμβασης πρακτορείας, γίνεται συνήθως με την τήρηση από τον πράκτορα ενός ανοικτού λογαριασμού στο όνομα του προμηθευτή. Η συμφωνία αυτή, η οποία συνήθως είναι ρητή, χωρίς

---

¹⁰⁹ Ν. 5111/2024.

¹¹⁰ Άρθρο 2 στοιχ. α' Ν. 5111/2024.

να αποκλείεται και σιωπηρή κατάρτισή της, περιέχει τα στοιχεία της συμβάσεως αλληλόχρεου λογαριασμού. Λόγω αυτού, δεσμεύονται να μην επιδιώκουν την ικανοποίηση κάθε μιας απαίτησης ξεχωριστά αλλά να αναμένουν την περιοδική εκκαθάριση κατά τακτά χρονικά διαστήματα.

Πριν γίνει μνεία στα επιμέρους ζητήματα που απασχόλησαν την νομολογία, θα ήταν ωφέλιμο να αναφερθούν συνοπτικά κάποια στοιχεία του αλληλόχρεου λογαριασμού.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 669 ΕμπΝ, 361, 873, 874 ΑΚ, 112 ΕισΝΑΚ, και 64 έως 67 του ΝΔ της 17-7/13-8-1923" περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών", προκύπτει ότι αλληλόχρεος λογαριασμός υπάρχει όταν δύο πρόσωπα, από τα οποία το ένα είναι έμπορος, συμφωνούν να καταχωρίζουν τις μεταξύ τους δοσοληψίες σε κονδύλια πιστώσεων και χρεώσεων, τα οποία μολονότι διατηρούν το νομικό τους χαρακτήρα, αποβάλλουν από της καταχωρήσεώς τους την αυτοτέλειά τους και δεν μπορούν να επιδιωχθούν ή διατεθούν χωριστά, με αποτέλεσμα να οφείλεται μόνο το κατάλοιπο που προκύπτει, κατά το κλείσιμο του λογαριασμού, με την αντιπαραβολή των κονδυλίων. Με τη σύμβαση δηλαδή του αλληλόχρεου λογαριασμού, δημιουργείται μεταξύ των συμβαλλομένων μια διαρκής έννομη σχέση, αφού η λειτουργία της σύμβασης προϋποθέτει χρονική διάρκεια, αλλά και δυνατότητα χρεώσεων και από τις δύο πλευρές των συμβαλλομένων, χωρίς κατά τα λοιπά να ενδιαφέρει αν κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του αλληλόχρεου λογαριασμού έγιναν πράγματι χρεώσεις και από τις δύο πλευρές (αμοιβαίος αλληλόχρεος λογαριασμός) ή μόνο από τη μία (απλός ή ετεροσκελής αλληλόχρεος λογαριασμός). Πάντως όμως η δυνατότητα αποστολών και από τις δύο πλευρές των συμβαλλόμενων μερών αποτελεί αναγκαίο κατά νόμο στοιχείο για να χαρακτηριστεί μια σύμβαση ως αλληλόχρεος λογαριασμός. Έτσι, αν δεν συντρέχει η απαραίτητη αυτή προϋπόθεση, μόνη η συμφωνία των συμβαλλομένων δεν μπορεί να προσδώσει σε κάποια σύμβαση τον εν λόγω νομικό χαρακτήρα. Ο λογαριασμός κλείνει περιοδικά, αν δεν συμφωνήθηκε διαφορετικά, κάθε εξάμηνο και οριστικώς με καταγγελία της σύμβασης (άρθρο 112 παρ.2 ΕισΝΑΚ). Μόνον δε μετά το οριστικό κλείσιμο του λογαριασμού μπορεί να επιδιωχθεί δικαστικώς η απόδοση του οριστικού καταλοίπου.

A) Ζήτημα: Ρήτρα κλεισίματος αλληλόχρεου λογαριασμού χωρίς σπουδαίο λόγο και άνευ τάξεως προθεσμίας εκ μέρους της πιστώτριας εταιρείας, ως Γενικός Όρος των Συναλλαγών.

Με αφορμή την εξεταζόμενη, με την παρούσα εργασία, σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, αξίζει να αναφερθεί ένα ζήτημα που έχει απασχολήσει ιδιαίτερα θεωρία και νομολογία. Συγκεκριμένα, το ζήτημα του αν είναι καταχρηστικός ο ΓΟΣ, δυνάμει του οποίου χορηγείται στην πιστώτρια εταιρεία η δυνατότητα να καταγγέλλει μονομερώς τη σύμβαση

παροχής πιστώσεως με ανοικτό αλληλόχρεο λογαριασμό και να κλείσει οριστικά αυτόν (ήτοι, τον λογαριασμό) άνευ σπουδαίου λόγου και χωρίς την θέση κάποιας προθεσμίας.

Στην *υπ' αριθμόν 25/2017 απόφαση του Μονομελούς Εφετείου Βορείου Αιγαίου*,¹¹¹ κρίθηκε ότι αφενός είναι επιτρεπτό εκ του νόμου να συμπεριλαμβάνεται μία τέτοια ρήτρα σε μία σύμβαση παροχής πιστώσεως με ανοικτό αλληλόχρεο λογαριασμό αλλά αφετέρου θα είναι καταχρηστική, εφαρμόζοντας τα άρθρα 281 ΑΚ¹¹² και 2 παρ. 7 στ. ε' του Ν. 2251/1994¹¹³. Συγκεκριμένα, η κρίση του δικαστηρίου ορίζει «...κατά τη διάταξη του άρθρου 47 παρ. 2 του ΝΔ 17.7/13.8.1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών», που εφαρμόζεται επί δανείου (πιστώσεως) επί ανοιχτώ λογαριασμό, σύμφωνα με το άρθρο 65 παρ. 2 του ίδιου Ν.Δ., το λογαριασμό αυτόν 'κλείει η πιστώτρια όταν θελήσει', ενώ κατά το άρθρο 112 παρ. 2 ΕισΝΑΚ 'Ο αλληλόχρεος λογαριασμός κλείνει περιοδικά κάθε εξάμηνο, εκτός αν συμφωνήθηκε διαφορετικά, όχι όμως και σε διαστήματα μικρότερα από ένα τρίμηνο. Κάθε ένα από τα μέρη μπορεί οποτεδήποτε με καταγγελία του να θεωρήσει ότι ο λογαριασμός έκλεισε οριστικά, οπότε ο δικαιούχος του καταλοίπου έχει δικαίωμα να το απαιτήσει αμέσως.'. Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι, επί πιστώσεως που χορηγείται από ανώνυμη τραπεζική εταιρεία με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό, μπορεί αν συμφωνηθεί μεταξύ πιστώτριας και πιστούχου ότι η πιστώτρια μπορεί να κλείνει τον λογαριασμό οποτεδήποτε και να αξιώσει την πληρωμή του καταλοίπου, μάλιστα δε, ο νόμος παρέχει στην πιστώτρια ανώνυμη εταιρεία την ευχέρεια να κλείνει τον λογαριασμό οποτεδήποτε θελήσει, ακόμα και στην περίπτωση που δεν υπάρχει σχετική συμφωνία με τον πιστόχο, οπότε η συμπεριφορά της αυτή ελέγχεται πλέον μέσω της διατάξεως του άρθρου 281 ΑΚ, διότι η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται, αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος. Προφανής υπέρβαση των ορίων που επιβάλλει η καλή πίστη και ο οικονομικός και κοινωνικός σκοπός του δικαιώματος, κατά την έννοια της ως άνω διατάξεως, υπάρχει και στην περίπτωση κατά την οποία η πιστοδότρια τράπεζα ασκεί το συμβατικό της δικαίωμα να κλείσει οποτεδήποτε τον ανοιγέντα αλληλόχρεο λογαριασμό, κατά την κρίση της, όταν χωρίς ίδιον αυτής συμφέρον επιχειρεί τούτο, ενώ η ,συνεπεία του κλεισίματος του λογαριασμού, επερχόμενη ζημία στον πιστόχο είναι ιδιαίτερος σημαντική.».

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό, από την ανωτέρω αναφερόμενη κρίση του δικαστηρίου, ότι η νομολογία τάσσεται υπέρ της υπάρξεως τέτοιας ρήτρας σε μία σύμβασης παροχής πίστεως με ανοικτό αλληλόχρεο λογαριασμό. Τούτο επικυρώνεται και από το σκεπτικό της *υπ' αριθμ.*

¹¹¹ ΜΕΦΒορΑιγ 25/2017, ΔΕΕ 2017, σελ. 1082

¹¹² Άρθρο 281 ΑΚ, «Η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος.».

¹¹³ Άρθρο 2 παρ. 7 στ. ε' Ν. 5521/1994, «"Σε κάθε περίπτωση καταχρηστικοί είναι ιδίως οι όροι που: ... ε) επιφυλάσσουν στον προμηθευτή το δικαίωμα μονομερούς τροποποίησης ή λύσης της σύμβασης χωρίς ορισμένο, ειδικό και σπουδαίο λόγο, ο οποίος να αναφέρεται στη σύμβαση.».

1034/2013 απόφασης του Εφετείου Θεσσαλονίκης,¹¹⁴ σύμφωνα με το οποίο «Αλλά και στην περίπτωση που ήθελε κριθεί ότι με τον λόγο αυτό της ανακοπής προσβάλλεται ως καταχρηστική η άσκηση του δικαιώματος καταγγελίας της σύμβασης, ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως μη νόμιμος, καθόσον η καθ' ης Τράπεζα...κατ' αρχήν είχε δικαιώματα οποτεδήποτε θελήσει να κλείσει τον λογαριασμό (ήτοι, ανεξάρτητα από τον ΓΟΣ που είχε συμφωνηθεί στο πλαίσιο της σύμβασης πίστωσης), και με την επίκληση της κατάχρησης δικαιώματος δεν μπορεί να προσβληθεί το δικαίωμα της αυτό καθαυτό, αλλά ελέγχεται μόνο από την άποψη της καταχρηστικής άσκησής του...».

Στο πλαίσιο λειτουργίας μιας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, η οποία εξυπηρετείται μέσω ανοικτού αλληλόχρεου λογαριασμού στο όνομα του προμηθευτή και στην οποία έχει συμφωνηθεί η προεξόφληση των απαιτήσεων που εκχωρούνται, θα ήταν ιδιαίτερα προβληματικό και θα δημιουργούσε ζητήματα στην ρευστότητα του προμηθευτή ένα άκαιρο και χωρίς σπουδαίο λόγο κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού.¹¹⁵ Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω θα καταλήγαμε στο συμπέρασμα ότι και στο πλαίσιο σύναψης μίας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, μιας και όπως έχει αναφερθεί ανωτέρω αποτελεί μία σύμβαση – πλαίσιο, θα μπορούσε να υπάρξει ένας ΓΟΣ περί κλεισίματος μονομερώς του ανοικτού αλληλόχρεου λογαριασμού εκ μέρους του πράκτορα. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση η συμπεριφορά του αυτή θα ελέγχεται βάσει του άρθρου 281 ΑΚ, καθόσον η άσκηση οποιουδήποτε δικαιώματος απαγορεύεται, εάν υπερβαίνει τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του εν λόγω δικαιώματος.

Β) Ζήτημα: Ρήτρα αναφορικά με την αποδεικτική δύναμη των αποσπασμάτων των εμπορικών βιβλίων και την έλλειψη δυνατότητας αμφισβήτησης του περιεχομένου αυτών, ως Γενικός Όρος των Συναλλαγών.

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων συνήθως εξυπηρετείται μέσω ενός ανοικτού αλληλόχρεου λογαριασμού καθώς η λειτουργία της επιτελείται με τις εκχωρήσεις των απαιτήσεων του προμηθευτή προς τον πράκτορα και τις πιστώσεις από τον τελευταίο του λογαριασμό του πρώτου με τα αντίστοιχα ποσά. Το ερώτημα λοιπόν που ανακύπτει, στο πλαίσιο λειτουργίας της σύμβασης, είναι κατά πόσον το απόσπασμα των εμπορικών βιβλίων του πράκτορα, στο οποίο αποτυπώνεται η κίνηση του λογαριασμού (ήτοι,

¹¹⁴ ΕφΘεσ 1034/2013, ΕΕμπΔ 2014, σελ. 573 επ. με παρατηρήσεις Ε. Κινινής.

¹¹⁵ Βλ. ΜΠρΘεσ 34071/2006, ΔΕΕ 2007, σελ. 83, στην οποία επισημαίνεται το εξής «η κατάργηση δε του καταχρηστικού όρου θα απέβαινε προς όφελος του καταναλωτή... καθώς θα εξέλειπε ο κίνδυνος του αιφνιδιασμού αυτής, αφού με τον όρο αυτό άνευ ετέρου η Τράπεζα – καθής έχει τα ανωτέρω αναφερόμενα δικαιώματα στερώντας επί πλέον από την ανακόπτουσα τη δυνατότητα να έχει συνολική εικόνα της οφειλής και του τρόπου αντιμετώπισης του προκύψαντος χρέους της, ενώ αντιθέτως η κατάργηση αυτού δεν θα επιφέρει δυσμενείς συνέπειες στην καθής, αφού θα δύναται να φτάσει στο ίδιο αποτέλεσμα, ήτοι το κλείσιμο του λογαριασμού μέσα από νομότυπη διαδικασία, χωρίς να θίγουν τα έννομα συμφέροντά της.».

οι εκ μέρους του προμηθευτή εκχωρήσεις των απαιτήσεων και οι εκ μέρους του πράκτορα πιστώσεις, ιδίως όταν συμφωνείται σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων με προεξόφληση), δύναται να έχει αποδεικτική ισχύ αναφορικά με το κατάλοιπο και την κίνηση αυτού.

Το ερώτημα που μόλις τέθηκε είχε απασχολήσει και σε προγενέστερο χρόνο την νομολογία, συγκεκριμένα *στην υπ' αριθμόν 1034/2013 απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης*.¹¹⁶ Η απόφαση αυτή έκανε λόγο για τις προϋποθέσεις έκδοσης διαταγής πληρωμής για το κατάλοιπο κλεισθέντος αλληλόχρεου λογαριασμού και ανέφερε ότι απαιτείται έγγραφη απόδειξη της σύμβασης αλληλόχρεου λογαριασμού, της κίνησης, του κλεισίματος και του καταλοίπου αυτού. Στο σκεπτικό όμως της απόφασης αποτυπώθηκε και η εξής κρίση του δικαστηρίου αναφορικά με την αποδεικτική δύναμη των αποσπασμάτων των εμπορικών βιβλίων, συγκεκριμένα: «...το απόσπασμα των λογιστικών βιβλίων της πιστώτριας που περιέχει τις εγγραφές τις σχετικές με την κίνηση των, μεταξύ αυτής και της πιστούχου, δοσοληψιών δεν συνιστά, κατά την έννοια των αρ. 444 παρ. 1¹¹⁷ και 448 παρ. 1¹¹⁸ ΚΠολΔ, έγγραφο αποδεικτικό της απαιτήσεως κατά του πιστούχου, όταν κλείσει οριστικά ο λογαριασμός με χρεωστικό ως προς αυτόν υπόλοιπο. Επομένως, τέτοιο έγγραφο δεν αποτελεί το απόσπασμα των λογιστικών βιβλίων της πιστώτριας, ούτε για την έκδοση διαταγής πληρωμής του καταλοίπου κλεισθέντος αλληλόχρεου λογαριασμού, κατά την έννοια των άρθρων 623¹¹⁹ και 626 παρ. 3¹²⁰ ΚΠολΔ.».

Φαίνεται λοιπόν ότι και χωρίς κάποια ιδιαίτερη αντίθετη δικονομική συμφωνία, το απόσπασμα των βιβλίων της τράπεζας, στο οποίο εντοπίζονται οι περί την κίνηση του λογαριασμού εγγραφές, δεν έχει αποδεικτική ισχύ, καθόσον δεν αποτελεί αποδεικτικό έγγραφο κατά τα άρθρα 441 παρ. 1 και 448 παρ. 1 ΚΠολΔ. Το θέμα όμως αυτό, δηλαδή περί της αποδεικτικής δύναμης των αποσπασμάτων των εμπορικών βιβλίων, προκύπτει μόνο στην

¹¹⁶ ΕφΘεσ 1034/2013, ΕΕμπΔ 2014, σελ 573 επ.

¹¹⁷ Άρθρο 444 παρ. 1 ΚΠολΔ, «1. Ιδιωτικά έγγραφα θεωρούνται και α) τα βιβλία που έμποροι και επαγγελματίες τηρούν κατά τον εμπορικό νόμο ή άλλες διατάξεις, β) τα βιβλία που δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, δικαστικοί επιμελητές, γιατροί, φαρμακοποιοί και μαίες τηρούν κατά τις ισχύουσες διατάξεις, γ) φωτογραφικές ή κινηματογραφικές αναπαραστάσεις, φωνοληψίες και κάθε άλλη μηχανική απεικόνιση.».

¹¹⁸ Άρθρο 448 παρ. 1 ΚΠολΔ, « 1. Τα βιβλία που αναφέρονται στις περιπτώσεις α' και β' της παραγράφου 1 του άρθρου 444, εφόσον είναι συνταγμένα σύμφωνα με τους νόμιμους τύπους, αποτελούν μεταξύ εμπόρων ή άλλων προσώπων υποχρεωμένων να τηρούν όμοια βιβλία πλήρη απόδειξη για όσα αναφέρονται σε αυτά, αλλά επιτρέπεται η ανταπόδειξη. Κατά προσώπων όμως που δεν έχουν υποχρέωση να τηρούν αυτά τα βιβλία αποτελούν πλήρη απόδειξη για το μέγεθος της απαίτησης, όταν η ύπαρξή της είναι αποδεδειγμένη με άλλο τρόπο, και μόνο για ένα έτος αφότου γίνει η εγγραφή, εκτός αν ο υπόχρεος αναγνώρισε με την υπογραφή του το περιεχόμενο.».

¹¹⁹ Άρθρο 623 ΚΠολΔ, «Κατά τις διατάξεις των άρθρων 624 έως 636 μπορεί να ζητηθεί η έκδοση διαταγής πληρωμής για χρηματικές απαιτήσεις ή απαιτήσεις παροχής χρεογράφων, εφόσον πρόκειται για ιδιωτικού δικαίου διαφορά και η απαίτηση, καθώς και το οφειλόμενο ποσό αποδεικνύονται με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο, ή με απόφαση ασφαλιστικών μέτρων, η οποία εκδόθηκε μετά από ομολογία ή αποδοχή της αίτησης του οφειλέτη.».

¹²⁰ Άρθρο 626 παρ. 3 ΚΠολΔ, «3. Στην αίτηση πρέπει να αναφέρονται και να επισυνάπτονται και όλα τα έγγραφα από τα οποία προκύπτει η απαίτηση και το ποσό της.».

περίπτωση που η ειδικά αδειοδοτημένη ανώνυμη εταιρεία τηρεί αντίστοιχα κάποιον χρεοπιστωτικό λογαριασμό για την εξυπηρέτηση της σύμβασης.

Ωστόσο, μέσω διαφόρων δικαστικών αποφάσεων, γίνεται δεκτό ότι τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν, μέσω ειδικής συμφωνίας, να καταστήσουν τα αποσπάσματα των εμπορικών βιβλίων της τράπεζας έγγραφα με αποδεικτική δύναμη. Κατά τις δικαστικές αποφάσεις, μία τέτοια συμφωνία είναι νόμιμη και έγκυρη.¹²¹ Ενδεικτικά, μπορεί να αναφερθεί απόσπασμα της **υπ' αριθμ. 2396/2017 απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης**¹²² το οποίο ανέφερε ότι «*Η περιλαμβανομένη στη σύμβαση παροχής πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό ειδική συμφωνία ότι η οφειλή του πιστούχου προς την πιστώτρια Τράπεζα, που θα προκύψει από το οριστικό κλείσιμο της πίστωσης, θα αποδεικνύεται από το απόσπασμα των εμπορικών βιβλίων της Τράπεζας είναι, ως δικονομική σύμβαση, έγκυρη διότι δεν προσκρούει στη δημόσια τάξη και μπορεί αν αποτελέσει ΓΟΣ, κατά την έννοια του άρθρου 2 Ν. 2251/1994 περί προστασίας των καταναλωτών, όπως ο νόμος αυτός ισχύει, δηλαδή όρο που έχει διατυπωθεί από την πιστώτρια τράπεζα....*».

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, στο πλαίσιο λειτουργίας μίας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, η συμφωνία περί την αποδεικτική δύναμη των αποσπασμάτων των εμπορικών βιβλίων θα διευκόλυνε την απόδειξη αναφορικά με την κίνηση, το κλείσιμο και το κατάλοιπο του λογαριασμού. Εξάλλου, φαίνεται ότι μία τέτοια συμφωνία μόνο όφελος μπορεί να προσπορίσει στα συμβαλλόμενα μέρη τα οποία, μέσω αυτής, αποφασίζουν να υιοθετήσουν ένα πιο εύχρηστο τρόπο απόδειξης των ανωτέρω αναφερόμενων γεγονότων. Επομένως, φαίνεται ότι μία τέτοια δικονομική συμφωνία δεν προκαλεί σημαντική διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη σύμβαση, ούτε αποτελεί ανεπίτρεπτη αντιστροφή του βάρους απόδειξης σύμφωνα με το στ. κζ' της παρ. 7 του άρθρου 2 του Ν. 2251/1994.¹²³ Τούτο βεβαιώνει και η **υπ' αριθμόν 1569/2011 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών**,¹²⁴ η οποία δέχθηκε την εγκυρότητα του εξεταζόμενου ΓΟΣ σε συμβάσεις πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων με προεξόφληση απαιτήσεων. Συγκεκριμένα, έκρινε ότι «*...η δικονομική σύμβαση που προβλέπει απόδειξη του πιστωτή μέσω αποσπασμάτων των εμπορικών βιβλίων του είναι έγκυρη και δεν προσκρούει στη δημόσια τάξη.*».

¹²¹ Βλ. Εφαθ 2021/2010, ΔΕΕ 2011, σελ. 86 επ., ΕφΘεσ 1034/2013, ΕΕμπΔ 2014, σελ. 573 επ., ΜΠρΘεσ 2396/2017, ΔΕΕ 2018, σελ. 893 επ., Εφαθ 4270/2012, ΔΕΕ 2013, σελ. 486 επ., Εφαθ 6119/2014, ΔΕΕ 2015, σελ. 405 επ.

¹²² ΜΠρΘεσ 2396/2017, ΔΕΕ 2018, σελ 893 επ..

¹²³ Άρθρο 2 παρ. 7 στ. κζ' Ν. 2251/1994, «7. Σε κάθε περίπτωση καταχρηστικοί είναι ιδίως οι όροι που: .... κζ) αναστρέφουν το βάρος της απόδειξης σε βάρος του καταναλωτή ή περιορίζουν υπέρμετρα τα αποδεικτικά του μέσα.».

¹²⁴ ΠΠρΑθ 1569/2011, ΤΝΠ Qualex.

Ωστόσο, η ίδια η νομολογία που δέχεται ότι μία τέτοια δικονομική συμφωνία είναι νόμιμη και όχι καταχρηστική, θέτει και δύο προϋποθέσεις οι οποίες θα πρέπει να συντρέχουν. Μία από τις δύο παρατίθεται σαφώς στην *υπ' αριθμόν 2396/2017 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης*,¹²⁵ υπό την μορφή της αρνητικής προϋπόθεσης. Συγκεκριμένα, κρίθηκε ότι «*Εάν όμως η ανωτέρω συμφωνία συνοδεύεται και από τον επιπρόσθετο όρο ότι ο πιστούχος δεν δικαιούται να αμφισβητήσει το περιεχόμενο των, αποσπασμάτων, το σκέλος αυτό της συμφωνίας είναι, σε κάθε περίπτωση, άκυρο. Αν μεν αποτέλεσε αντικείμενο ειδικής διαπραγματεύσεως των μερών, είναι άκυρο, κατά το άρθρο 372 ΑΚ,*¹²⁶ *διότι ενέχει υπέρμετρη δέσμευση της βούλησης και συνεπώς προσκρούει στη δημόσια τάξη. Αν δε είναι προ διατυπωμένος ως γενικός όρος συναλλαγών είναι άκυρος ως καταχρηστικός, σύμφωνα με τα άρθρα 2 παρ. 6*¹²⁷ *και 7 παρ. 2 περ. κζ*»¹²⁸ *του Ν. 2251/1994, διότι περιορίζει υπέρμετρα τα αποδεικτικά μέσα του καταναλωτή πιστούχου.*». Η δεύτερη προϋπόθεση ανευρίσκεται στην *υπ' αριθμόν 317/2009 απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης*,¹²⁹ συγκεκριμένα προστέθηκε και το εξής «*Το απόσπασμα αυτό, στο οποίο αποτυπώνεται η κίνηση, το κλείσιμο του λογαριασμού και το κατάλοιπο, επέχει θέση αποδεικτικού μέσου με ισχύ ιδιωτικού εγγράφου, το αντίγραφο δε αυτού έχει αποδεικτική δύναμη ίση με το πρωτότυπο, εφόσον η ακρίβεια τούτου βεβαιώνεται από αρμόδια αρχή ή δικηγόρο ... και δεν μπορεί να προσδώσει την αποδεικτική αυτή δύναμη η βεβαίωση της ακρίβειας του αντιγράφου από τον αρμόδιο υπάλληλο της πιστώτριας τράπεζας.*». Η απόφαση τούτη αναφέρει όμως και την εξής περίπτωση, δηλαδή «*στην περίπτωση ... των μηχανογραφικώς τηρουμένων εμπορικών βιβλίων, η εκτύπωση του αποσπάσματος των βιβλίων αυτών, που περιέχονται σε ηλεκτρονική μορφή εντός του υπολογιστή, με τη σχετική βεβαίωση της γνησιότητας της εκτύπωσης από τον υπάλληλο της Τράπεζας που ενήργησε την εκτύπωση, αποτελεί το πρωτότυπο έγγραφο που έχει εις χείρας της η Τράπεζα προς απόδειξη του περιεχομένου του εξαχθέντος από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή αποσπάσματος των βιβλίων της. Επομένως, στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται βεβαίωση της ακρίβειας τούτου από αρμόδια αρχή ή δικηγόρο, αφού δεν πρόκειται περί αντιγράφου αλλά πρωτοτύπου.*».

¹²⁵ ΜΠρΘεσ 2396/2017, ΔΕΕ 2018, σελ 893 επ..

¹²⁶ Άρθρο 372 ΑΚ, «Σύμβαση στην οποία ο προσδιορισμός της παροχής ανατίθεται στην απόλυτη κρίση ενός από τους συμβαλλομένους είναι άκυρη.».

¹²⁷ Άρθρο 2 παρ. 6 Ν. 2251/1994, «6. Γενικοί όροι συναλλαγών που έχουν ως αποτέλεσμα τη σημαντική διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή απαγορεύονται και είναι άκυροι. Ο καταχρηστικός χαρακτήρας γενικού όρου ενσωματωμένου σε σύμβαση κρίνεται αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση, ο σκοπός της, το σύνολο των ειδικών συνθηκών κατά τη σύναψή της και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης από την οποία αυτή εξαρτάται.».

¹²⁸ Βλ. υποσημείωση 97.

¹²⁹ ΕφΘεσ 317/2009 με παρατηρήσεις Λιβαδά Χρ., ΤΝΠ Qualex.

Γ) Ζήτημα: Η προβολή ένστασης συμψηφισμού από τον προμηθευτή έναντι του πράκτορα για επιμέρους απαιτήσεις που ενσωματώθηκαν σε αλληλόχρεο λογαριασμό.

Αρχικά αξίζει να γίνει μία υπενθύμιση στα άρθρα 623¹³⁰ και 624¹³¹ του ΚΠολΔ σύμφωνα με τα οποία μπορεί να εκδοθεί διαταγή πληρωμής για χρηματικό κατάλοιπο κλεισθέντος αλληλόχρεου λογαριασμού, το οποίο, όπως προκύπτει από τη διάταξη του άρθρου 112 παρ. 2 ΕισΝΑΚ,¹³² είναι κατά ποσό ορισμένο και δεν εξαρτάται από αίρεση, προθεσμία, όρο ή αντιπαροχή. Προϋπόθεση όμως αποτελεί να αποδεικνύονται εγγράφως η σύμβαση του αλληλόχρεου λογαριασμού, η κίνηση του λογαριασμού αυτού, το κλείσιμο τούτου και το κατάλοιπο που προκύπτει υπέρ εκείνου που ζητεί την έκδοση της διαταγής πληρωμής.

Αναφορά θα πρέπει να γίνει και στα άρθρα 440¹³³ και 441¹³⁴ ΑΚ. Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, το διαπλαστικό δικαίωμα της προτάσεως του συμψηφισμού δημιουργείται από τη στιγμή που δύο αντίθετες απαιτήσεις, που πληρούν τις προϋποθέσεις του συμψηφισμού, θα συνυπάρξουν, οπότε υφίσταται δικαίωμα προτάσεως συμψηφισμού των δύο αντίθετων απαιτήσεων. Ο δικαιούχος της κάθε απαίτησης έχει συνεπώς από το χρονικό αυτό σημείο, το δικαίωμα να αποσβέσει την απαίτηση του δανειστή του προτείνοντας την ανταπαίτησή του σε συμψηφισμό. Με την πρόταση αυτού, οι αμοιβαίες απαιτήσεις εφόσον διατηρούνται κατά το χρονικό αυτό σημείο, αποσβήνονται αναδρομικώς, δηλαδή από το χρονικό σημείο που συνυπήρξαν. Έτσι, η ανταπαίτηση του ανακόπτοντος κατά της απαίτησης του καθ' ου η ανακοπή, εφόσον συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις συμψηφισμού αυτής, μπορεί να προταθεί και με την ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής, η οποία έχει ως αντικείμενο την ακύρωση αυτής ως εκτελεστού τίτλου, εφόσον συνιστά ένσταση που αναφέρεται στην αμφισβήτηση της απαίτησης για την οποία εκδόθηκε αυτή. Δηλαδή αποσβεστική ένσταση, εξαιτίας της οποίας δεν ίσχυσε η οφειλή κατά το χρόνο που εκδόθηκε η διαταγή πληρωμής.

---

¹³⁰ Άρθρο 623 ΚΠολΔ, «Κατά τις διατάξεις των άρθρων 624 έως 636 μπορεί να ζητηθεί η έκδοση διαταγής πληρωμής για χρηματικές απαιτήσεις ή απαιτήσεις παροχής χρεογράφων, εφόσον πρόκειται για ιδιωτικού δικαίου διαφορά και η απαίτηση, καθώς και το οφειλόμενο ποσό αποδεικνύονται με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο, ή με απόφαση ασφαλιστικών μέτρων, η οποία εκδόθηκε μετά από ομολογία ή αποδοχή της αίτησης του οφειλέτη.»

¹³¹ Άρθρο 624 ΚΠολΔ, «1. Η έκδοση διαταγής πληρωμής μπορεί να ζητηθεί μόνον αν η απαίτηση δεν εξαρτάται από αίρεση, προθεσμία, όρο ή αντιπαροχή και το ποσό χρημάτων ή χρεογράφων που οφείλεται είναι ορισμένο. 2. Δεν είναι δυνατόν να εκδοθεί διαταγή πληρωμής, και αν εκδοθεί είναι άκυρη, αν η επίδοσή της πρέπει να γίνει σε πρόσωπο που η διαμονή του είναι άγνωστη, εκτός αν έχει αντίκλητο νόμιμα διορισμένο, σύμφωνα με το άρθρο 142 ΚΠολΔ.»

¹³² Άρθρο 112 παρ. 2 ΕισΝΑΚ, «Ο αλληλόχρεος λογαριασμός κλείνει περιοδικά κάθε εξάμηνο, εκτός αν συμφωνήθηκε διαφορετικά, όχι όμως και σε διαστήματα μικρότερα από ένα τρίμηνο. Καθένα από τα μέρη μπορεί οποτεδήποτε, με καταγγελία του, να θεωρήσει ότι ο λογαριασμός έκλεισε οριστικά, οπότε ο δικαιούχος του καταλοίπου έχει δικαίωμα να το απαιτήσει αμέσως.»

¹³³ Άρθρο 440 ΑΚ, «Ο συμψηφισμός επιφέρει απόσβεση των μεταξύ δύο προσώπων αμοιβαίων απαιτήσεων, όσο καλύπτονται, αν είναι ομοειδείς κατά το αντικείμενο και ληξιπρόθεσμες.»

¹³⁴ Άρθρο 441 ΑΚ, «Ο συμψηφισμός επέρχεται αν ο ένας τον επικαλεστεί με δήλωση προς τον άλλο. Η πρόταση του συμψηφισμού επιφέρει απόσβεση των αμοιβαίων απαιτήσεων από τότε που συνυπήρξαν.»

Στην *υπ' αριθμόν 1235/2012 απόφαση του Αρείου Πάγου*,¹³⁵ τέθηκε το ζήτημα του επιτρεπτού προβολής ένστασης συμψηφισμού εκ μέρους του προμηθευτή για απαιτήσεις του τελευταίου έναντι του πράκτορα που ενσωματώθηκαν σε ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό ο οποίος ανοίχθηκε με σκοπό την εξυπηρέτηση σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Για να γίνει αντιληπτή η προβληματική, θα πρέπει να γίνει μία σύντομη μνεία στο ιστορικό της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η ανωτέρω απόφαση. Μεταξύ μιας ανώνυμης τραπεζικής εταιρείας και μιας ανώνυμης εταιρείας είχε συναφθεί σύμβαση πιστώσεως με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό μέχρι ένα συγκεκριμένο συμφωνημένο ποσό πιστώσεως. Κάποιο χρονικό διάστημα οι λογαριασμοί, που ανοίχθηκαν δυνάμει της σύμβασης πιστώσεως, παρουσίαζαν υψηλά χρεωστικά υπόλοιπα σε βάρος της πιστούχου ανώνυμης εταιρείας η οποία τα αναγνώρισε κατά το προσωρινό κλείσιμο των λογαριασμών. Στην συνέχεια, καθώς η τελευταία δεν ήταν συνεπής στην εκπλήρωση των συμβατικών της υποχρεώσεων, η πιστώτρια κατήγγειλε την σύμβαση πιστώσεως και έκλεισε οριστικά τους λογαριασμούς χορηγήσεων. Η πιστώτρια, αφού ενημέρωσε την πιστούχο αλλά και τα πρόσωπα που είχαν εγγυηθεί ως αυτοφειλέτες υπέρ της δεύτερης αναφορικά με το κλείσιμο των λογαριασμών, προχώρησε στην έκδοση διαταγής πληρωμής κατά αμφοτέρων. Κατά της διαταγής πληρωμής η πιστούχος άσκησε ανακοπή και ισχυρίστηκε «*ότι έχει κατά της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία '...', της οποίας η καθ' ης η ανακοπή τράπεζα είναι καθολική διάδοχος, απαιτήσεις από σύμβαση factoring μεταξύ αυτής και της '...', οι οποίες είναι οι εξής: α) απαίτηση ύψους ... από απαιτήσεις που εκχώρησε στην '...' χωρίς δικαίωμα αναγωγής, β) απαίτηση ύψους ... από απαιτήσεις που της εκχώρησε με δικαίωμα αναγωγής και γ) απαίτηση ύψους ... για την άνευ εντολής ή εξοφλήσεως επιστροφή 33 συναλλαγματικών στους υπόχρεους – οφειλέτες της. Και ότι τις απαιτήσεις αυτές προτείνει σε συμψηφισμό προς την ανταπαίτηση της καθ' ης από την ανακοπτόμενη διαταγή πληρωμής*». Θα ήταν σκόπιμο να αναφερθεί ότι στο πλαίσιο λειτουργίας της σύμβασης πρακτορείας είχε συμφωνηθεί να ανοιχτεί αλληλόχρεος λογαριασμός όπου θα καταχωρούνταν όλες από τη σύμβαση πηγάζουσες χρεώσεις και πιστώσεις. Πράγματι στους λογαριασμούς απεικονίζονταν οι προκαταβολές που η '...' – πράκτορας έδινε στην προμηθεύτρια – ανακόπτουσα εταιρεία, η συμφωνημένη προμήθεια, οι τόκοι επί του ποσού της προκαταβολής, οι εισπράξεις των εκχωρούμενων απαιτήσεων.

Τελικά, ο Άρειος Πάγος επικύρωσε την κρίση του Εφετείου επί του ισχυρισμού αυτού της ανακόπτουσας καταλήγοντας στο κατωτέρω συμπέρασμα «*..εφόσον μεταξύ της '...' (δηλ. προμηθεύτριας) και της '...' (δηλ. πράκτορα), με την από ... σύμβαση, εκτός από την παροχή υπηρεσιών και την εκχώρηση των απαιτήσεων της πρώτης, περιλαμβάνεται και σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού προς εξυπηρέτηση της σύμβασης factoring, που προτείνει σε συμψηφισμό*

---

¹³⁵ ΑΠ 1235/2012, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

η ανακόπτουσα ‘...’, με την καταχώρισή τους στον αλληλόχρεο λογαριασμό απώλεσαν την αυτοτέλειά τους και δεν μπορεί αυτή να θεμελιώσει αυτοτελώς αγωγική αξίωση απ’ αυτές, εφόσον απαιτητό και δικαστικώς επιδιώξιμο είναι μόνο το κατάλοιπο, το οποίο προέκυψε από την αντιπαραβολή των πιστωτικών και χρεωστικών κονδυλίων κατά το οριστικό κλείσιμο του ως άνω αλληλόχρεου λογαριασμού το οποίο όμως ήταν χρεωστικό εις βάρος της ανακόπτουσας – αναιρεσείουσας.».

Συμπερασματικά, δυνάμει της ανωτέρω απόφασης και λαμβάνοντας υπόψιν το νομοθετικό πλαίσιο που τέθηκε ανωτέρω, κατέστη σαφές ότι στην περίπτωση που η διαταγή πληρωμής εκδόθηκε με βάση το κατάλοιπο αλληλόχρεου λογαριασμού, ως ανταπαίτηση που προτείνεται προς συμψηφισμό δεν μπορεί να είναι η μεμονωμένη απαίτηση του οφειλέτη από την κίνηση του λογαριασμού. Αυτό διότι στο πλαίσιο λειτουργίας του αλληλόχρεου λογαριασμού συμφωνείται η αδυναμία επιδίωξης και διάθεσης αυτοτελώς των απαιτήσεων αυτών, που προκύπτουν από τις μεταξύ τους συναλλαγές. Αντίθετα αυτό που συμφωνείται είναι οι απαιτήσεις να φέρονται σε κοινό λογαριασμό με σκοπό να εκκαθαρίζονται και να αποσβένονται κατά το κλείσιμο του λογαριασμού αυτού, ώστε να αποτελέσει τη μοναδική μεταξύ τους απαίτηση το κατάλοιπο του λογαριασμού που τυχόν θα υπάρξει.

5.11 Εκχώρηση των απαιτήσεων και η ρήτρα περί ανεκχωρήτου των απαιτήσεων που συμφωνείται μεταξύ προμηθευτή και οφειλέτη

Στη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, οι απαιτήσεις του προμηθευτή συνιστούν το περιουσιακό στοιχείο που αξιοποιείται. Ουσιαστικά, οι βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις του έναντι των πελατών του διατίθενται στον πράκτορα, ώστε να επιτευχθεί η χρηματοδότηση, η ασφάλιση του πιστωτικού κινδύνου και η απαλλαγή από διαχειριστικές εργασίες. Η ανωτέρω αναφερόμενη διάθεση λαμβάνει χώρα μέσω της εκχώρησης.

Η εκχώρηση, ως σύμβαση, διέπεται από τις γενικές διατάξεις των άρθρων 455 επ. ΑΚ, οι οποίες εφαρμόζονται και στη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, στην έκταση που ο Ν. 1905/1990 δεν περιέχει ειδικότερες διατάξεις. Μία τέτοια απόκλιση συνιστά η ισχύς της συμφωνίας περί ανεκχωρήτου, η οποία θα αναλυθεί κατωτέρω. Αναφορικά με την διαδικασία εκχώρησης στη σύμβαση factoring, ως ουσιώδες στοιχείο της σύμβασης αποκτά τον έγγραφο τύπο, τον ίδιο δηλαδή που απαιτείται και για την σύμβαση πρακτορείας εν συνόλω.

Αναφορικά με το περιεχόμενο της συμφωνίας εκχώρησης, είναι η μεταβίβαση αυτών στον πράκτορα, ο οποίος δυνάμει αυτής έχει την εξουσία εισπράξεώς τους με το όνομά του. Οι

απαιτήσεις όμως, τις περισσότερες φορές, δεν είναι γεννημένες αλλά μέλλουσες.¹³⁶ Επομένως, με την υπογραφή της σύμβασης factoring, υλοποιείται η πρώτη φάση της εκχώρησης, στα πλαίσια της οποίας ο προμηθευτής αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταβιβάσει στον πράκτορα τις απαιτήσεις του κατά των πελατών του (λ.χ. κατά των παραληπτών των εμπορευμάτων του) μόλις αυτές δημιουργηθούν. Επίσης, δεν ενδιαφέρει αν οι εκχωρούμενες απαιτήσεις υφίστανται έναντι οφειλετών στο εσωτερικό της χώρας ή στο εξωτερικό. Τούτο, διότι σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 1905/1990, «Αντικείμενο της σύμβασης του άρθρου αυτού μπορεί να είναι και απαιτήσεις έναντι πελατών στο εξωτερικό, από επιχειρηματική δραστηριότητα στο εξωτερικό οίκων εγκατεστημένων στην Ελλάδα, όπως επίσης και απαιτήσεις οίκων του εξωτερικού έναντι πελατών τους στην Ελλάδα.».

Σκόπιμο θα ήταν να αναφερθεί η τάση ορισμένων επιχειρήσεων, με ισχυρή θέση στην αγορά να θεσπίζουν απαγόρευση εκχώρησης των έναντι αυτών απαιτήσεων των προμηθευτών τους προς τρίτους μέσω σχετικών ρητρών που εντάσσονται σε Γενικούς Όρους Συναλλαγών. Ουσιαστικά οι τελευταίοι αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των συμβάσεων που υπογράφονται μεταξύ των αγοραστών και προμηθευτών.¹³⁷ Έχει υποστηριχθεί ότι ένας λόγος που έχει υιοθετηθεί η πρακτική αυτή είναι η πρόσθετη εργασία και ευθύνη που καλείται να υποστεί το τμήμα του λογιστηρίου της εκάστοτε αγοράστριας εταιρείας. Συγκεκριμένα, είναι αυξημένη η πιθανότητα εξόφλησης κάποιου τιμολογίου προς τον αρχικό εκχωρητή (ήτοι, τον προμηθευτή – μη δικαιούχο), ιδιαίτερα κατά το μεταβατικό διάστημα από τη λήψη της αναγγελίας της εκχώρησης μέχρι την ενημέρωση του μηχανογραφικού αρχείου του οφειλέτη με τα στοιχεία του νέου εκχωρητή (ήτοι, του εκδοχέα). Μέσω της πρακτικής αυτής λοιπόν, αποφεύγεται ο κίνδυνος της διπλής πληρωμής μιας απαίτησης από αβλεψία, οφειλόμενη είτε στον ανθρώπινο παράγοντα, είτε σε λάθος ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Η ελληνική νομοθεσία έκοψε το πρόβλημα αυτό από την ρίζα του εισάγοντας σχετικό άρθρο στον Ν. 1905/1990, συγκεκριμένα το άρθρο 2 παρ.5, το οποίο εισάγει αναγκαστικό δίκαιο. Σύμφωνα με το ανωτέρω αναφερόμενο άρθρο, « Οι συμβάσεις του άρθρου 1 του νόμου αυτού κατισχύουν των τυχόν συμφωνιών μεταξύ του προμηθευτή και οφειλέτη περί ανεκχωρήτου των

---

¹³⁶ Βλ. Ψυχομάνης Σπ, Το Factoring – Ως σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, Εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1996, σελ. 188, ο οποίος αναφέρει « Εξάλλου, ο πράκτορας ενδιαφερόμενος να στερήσει από τον προμηθευτή τη δυνατότητα να εκχωρεί αυτός επιλεκτικά και συνήθως με υποκειμενικά και υστερόβουλα κριτήρια τις απαιτήσεις – αφού τότε θα μεταβιβάζονταν μόνον επισφαλείς απαιτήσεις – συμφωνεί πάντα εκχώρηση όλων γενικά των ενεστωσών και μελλουσών απαιτήσεων ή μιας σαφώς προκαθορισμένης κατηγορίας τους, χωρίς διακρίσεις.».

¹³⁷ Βλ. Ο.Π.Ε., Νέοι Χρηματοδοτικοί Θεσμοί Factoring – Forfaiting, Αθήνα, 1990, «Είναι πιθανό να κριθούν οι ρήτρες αυτές από τα αρμόδια δικαστήρια ότι αντίκεινται στα συναλλακτικά ήθη και επομένως είναι άκυρες. Ιδιαίτερα όταν το «ανεκχωρήτο» δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης συμφωνίας αλλά απλώς περιλαμβάνονται στους τυποποιημένους ‘Γενικούς Όρους Συναλλαγών’ του αντιστοίχου κλάδου των αγοραστών εμπορευμάτων και τους οποίους ο προμηθευτής δεν έχει τη δυνατότητα να διαπραγματευθεί ξεχωριστά αλλά είναι υποχρεωμένος είτε να αποδεχθεί είτε να απορρίψει στο σύνολό τους.».

μεταξύ τους απαιτήσεων.» Σύμφωνα με τον κ. Ψυχομάνη Σπ., ο αποκλεισμός της εφαρμογής του άρθρου 466 ΑΚ¹³⁸ με την παραπάνω διάταξη δεν φαίνεται πάντως ικανός να επιφέρει βλάβη στα συμφέροντα του οφειλέτη στη σχέση του factoring. Η σχέση εμπιστοσύνης, που επιβάλλει την υποχρέωση στον προμηθευτή να διαβιβάζει, ούτως ή αλλιώς, τις έναντι απαιτήσεων καταβολές στον πράκτορα, η υγιής επιχειρηματική δραστηριότητα του προμηθευτή, ως βάση της σχέσεως, και η πολιτική της εκλεκτής, φερέγγυας και επαναλαμβανόμενης πελατείας, εκμηδενίζουν πρακτικά κάθε κίνδυνο, που θα μπορούσε να απειλήσει τα συμφέροντα του οφειλέτη και καθιστούν περιττή τη χρησιμότητα του άρθρου 466 ΑΚ.¹³⁹

Ζήτημα: Το ανεκχώρητο ως εγγενής συνέπεια συμβάσεως τρέχοντος αλληλόχρεου λογαριασμού.

Ένα φλέγον ζήτημα όμως είναι όταν το ανεκχώρητο των απαιτήσεων δεν είναι αποτέλεσμα σχετικής ειδικής συμφωνίας μεταξύ προμηθευτή και οφειλέτη, αλλά εγγενής συνέπεια συμβάσεως τρέχοντος αλληλόχρεου λογαριασμού μεταξύ πράκτορα και προμηθευτή.

Η σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού έχει ήδη ανωτέρω προσεγγιστεί από θεωρητική άποψη, ωστόσο είναι αναγκαίο για την κατανόηση του επιμέρους αυτού ζητήματος να αναφερθεί ο σκοπός της. Η σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού έχει ως αντικείμενο τη δημιουργία μιας διαρκούς έννομης σχέσης μεταξύ δύο προσώπων, από τα οποία το ένα τουλάχιστον είναι έμπορος, δυνάμει της οποίας δεν έχουν δικαίωμα να διαθέτουν ή επιδιώκουν μεταξύ τους τις εκατέρωθεν απαιτήσεις από τις μεταξύ τους συναλλαγές, αλλά καταχωρίζουν αυτές σε τρέχοντα λογαριασμό με τη μορφή πιστοχρεωλυτικών κονδυλίων, με σκοπό να οφείλεται το από την αντιπαραβολή τους μέλλον να προκύψει, κατά το περιοδικό ανά εξάμηνο ή οριστικό κλείσιμο του λογαριασμού, κατάλοιπο το οποίο θα φέρει αυτοδικαίως τόκους, χωρίς να αποβάλλει τον περιουσιακό χαρακτήρα για τους συμβαλλομένους το σε κάθε στιγμή περιεχόμενο του λογαριασμού και να υπολογίζεται στο ενεργητικό ή το παθητικό της περιουσίας τους.

Η *υπ' αριθμόν 667/2010 απόφαση του Αρείου Πάγου*¹⁴⁰ ασχολήθηκε με την προβληματική αυτή. Αφορμή ήταν ο αναιρετικός έλεγχος επί ισχυρισμού της οφειλέτιδας εταιρείας, που απορρίφθηκε σε πρώτο και δεύτερο βαθμό, ότι οι αγωγικές αξιώσεις από τη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων είχαν υπαχθεί, κατόπιν συμφωνίας της προμηθεύτριας

¹³⁸ Άρθρο 466 ΑΚ, «Δεν μπορεί να εκχωρηθεί απαίτηση, αν δανειστής και οφειλέτης συμφώνησαν το ανεκχώρητο. Αλλά απέναντι στον εκδοχέα ο οφειλέτης δεν μπορεί να επικαλεστεί τέτοια συμφωνία, αν ο εκδοχέας απέκτησε την απαίτηση στηριζόμενος σε έγγραφο που δεν περιείχε όρο για το ανεκχώρητο.»

¹³⁹ Βλ. Ψυχομάνης Σπ., Το Factoring – Ως σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, Εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1996, σελ. 202.

¹⁴⁰ ΑΠ 667/2010, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

– εκχωρήτριας με την οφειλέτιδα, σε αλληλόχρεο λογαριασμό και λόγω απώλειας της αυτοτέλειάς τους και μη δυνατότητας μεμονωμένης επιδιώξεώς τους, έχουν καταστεί και ανεκχώρητες.

Το σκεπτικό του δικαστηρίου αναφέρει το εξής « Η αναγκαστικού δικαίου διάταξη του άρθρου 2 παρ. 5 του Ν. 1905/1990, η οποία πρέπει να ερμηνευθεί στενώς, ακριβώς λόγω του εξαιρετικού της χαρακτήρα, ως άλλωστε και εκ της γραμματικής διατύπωσης της επιβάλλεται, προς τούτο και των διατάξεων των άρθρων 2 παρ. 1¹⁴¹ και 5 παρ. 1¹⁴² του Συντάγματος, αλλά και εκείνης της ΑΚ 361¹⁴³, καταλαμβάνει μόνο τις ειδικές συμφωνίες μεταξύ προμηθευτή και οφειλέτη περί ανεκχωρήτου των μεταξύ τους απαιτήσεων. Είναι δε προφανές, ότι τέτοια ‘ειδική συμφωνία περί ανεκχωρήτου’ δεν είναι η σύμβαση αλληλόχρεου (ανοικτού) αλληλόχρεου λογαριασμού, αφού η τελευταία έχει άλλο, πολύ ευρύτερο, περιεχόμενο και άλλο συμβατικό σκοπό. Επομένως, η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 5 του Ν. 1905/1990 δεν θίγει το κύρος υφιστάμενου αλληλόχρεου λογαριασμού, ούτε και το ανεκχώρητο των καταχωριζόμενων σε αυτόν πιστώσεων, που αποτελεί ουσιώδη εγγενή συνέπεια της συμβάσεως αλληλόχρεου λογαριασμού, άνευ της οποίας θα κατέρρεε ολόκληρη η περί αλληλόχρεου λογαριασμού σύμβαση και θα επηρεαζόταν καιρία, μέχρι πλήρους ανατροπής της, η εξυπηρετούμενη από τον αλληλόχρεο λογαριασμό κύρια σύμβαση, χωρίς την βούληση του ετέρου των συμβαλλομένων με τις συμβάσεις αυτές, ήτοι της κύριας βασικής ενοχικής σύμβασης και της παρεπόμενης του αλληλόχρεου λογαριασμού.».

Ωστόσο, ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι «Έτσι όπως έκρινε το Εφετείο, εσφαλμένως το ερμήνευσε και εφάρμοσε την ουσιαστική διάταξη του άρθρου 2 παρ. 5 του Ν. 1905/1990, καθ’ όσον, ... ούτε από τη γραμματική ούτε από τη λογική ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως προκύπτει ότι το καθιερούμενο με αυτή ανίσχυρο, έναντι του πράκτορα – εκδοχέα της απαιτήσεως, της εκχωρήσεως αυτής, ως παρακολουθηματική συνέπεια μιας συμβατικής ρύθμισης αναφορικά με τα περιστατικά γέννησης, ληξιπρόθεσμου και δικαστικώς επιδιωξιμού της απαιτήσεως, συμπαρασύρει το όλο περιεχόμενο της συμφωνίας και τις προϋποθέσεις παροχής δικαστικής προστασίας ως προς την απαίτηση.».¹⁴⁴

¹⁴¹ Άρθρο 2 παρ. 1 Σ., «1. Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας.».

¹⁴² Άρθρο 5 παρ. 1 Σ., «1. Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη.».

¹⁴³ Άρθρο 361 ΑΚ, «Για τη σύσταση ή αλλοίωση ενοχής με δικαιοπραξία απαιτείται σύμβαση, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά.».

¹⁴⁴ Την ίδια κρίση υιοθέτησε και η υπ’ αριθμόν 5634/2004 απόφαση του Εφετείου Αθηνών, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

γνωστοποίηση στον οφειλέτη της ύπαρξης της συμβάσεως πρακτορείας μεταξύ του πράκτορα και του προμηθευτή. Παρ' όλα αυτά, στην πράξη, ο πιο διαδεδομένος τρόπος γνωστοποίησης είναι εκείνος που αναφέρεται στο εδάφιο β' της παρ. 2 του άρθρου 2 του Ν. 1905/1990. Συγκεκριμένα, μέσω της απλής αναγραφής στα προς εξόφληση παραστατικά της ταυτότητας του πράκτορα.¹⁵⁰ Στην περίπτωση αυτή, ο οφειλέτης οφείλει, μέσω της γνωστοποίησης αυτής, να γνωρίζει ότι μόνο στον πράκτορα μπορεί πλέον να καταβάλει την αξία της απαιτήσεως, που περιγράφεται στο παραστατικό της συναλλαγής έγγραφο. Τέλος, η παρ. 3 του άρθρου 2 προσθέτει άλλον έναν τρόπο αναγγελίας, συγκεκριμένα «Η αναγγελία του άρθρου αυτού μπορεί, επίσης να γίνει με οποιονδήποτε πρόσφορο, κατά τις συναλλαγές, έγγραφο τρόπο, αρκεί να αποδεικνύεται παραχρήμα¹⁵¹...».¹⁵² Με άλλα λόγια, η γνωστοποίηση της συμβάσεως πρέπει να αποδεικνύεται από το περιεχόμενο οποιουδήποτε εγγράφου, κατά τρόπο, που να μην είναι επιδεκτικός αμφισβητήσεων από τον οφειλέτη ή τους τρίτους. Μέσω της πρόβλεψης αυτής, ουσιαστικά ο νομοθέτης αφήνει το περιθώριο στους συμβαλλομένους να επιλέξουν το πλέον πρόσφορο τρόπο, αρκεί από το περιεχόμενο οποιουδήποτε εγγράφου να απορρέει η γνωστοποίηση της σύμβασης, κατά τρόπο, ο οποίος δεν είναι επιδεκτικός αμφισβητήσεων από τον οφειλέτη ή από τρίτους. Ωστόσο, μέσω της παρ. 4 εδάφιο β' του ίδιου άρθρου εισάγεται και μία εξαίρεση, συγκεκριμένα ότι «Παροχή του οφειλέτη προς τον πράκτορα πριν από την αναγγελία ελευθερώνει τον οφειλέτη έναντι του προμηθευτή».

Επομένως, καταλήγουμε ότι μετά την αναγγελία της εκχώρησης, ο πράκτορας αποκτά την ίδια νομική θέση που είχε ο εκχωρήσας προμηθευτής, δηλαδή εκείνη του δανειστή. Μόνο σε αυτόν καταβάλλει πλέον έγκυρα ο οφειλέτης (άρθρο 2 Ν. 1905/1990, άρθρο 466 ΑΚ) και κατ' αυτού προβάλλει απρόσκοπτα και τις ενστάσεις που είχε κατά του εκχωρητή (άρθρο 463 ΑΚ).¹⁵³

Αξίζει να σημειωθούν τα ζητήματα που γεννιούνται σε σχέση με τις συνέπειες της εκχώρησης πριν από την αναγγελία. Η άποψη που έχει επικρατήσει στη νομολογία¹⁵⁴ είναι ότι η εκχώρηση μόνο μετά την πραγματοποίηση της αναγγελίας είναι τέλεια και πλήρης. Άρα, κατά την άποψη αυτή ο εκδοχέας μόνο από την αναγγελία αποκτά το εκχωρούμενο δικαίωμα, το οποίο μέχρι τότε εξακολουθεί να παραμένει στον εκχωρητή. Πριν από την αναγγελία, ο εκχωρητής

---

¹⁵⁰ Συνηθίζεται στην πράξη η θέση επί του τιμολογίου σφραγίδας με περιεχόμενο υπόμνηση περί της εκχώρησης της εμφανόμενης στο έγγραφο απαίτησης σε συγκεκριμένο πράκτορα και περί του δικαιώματος του πράκτορα για την είσπραξή της.

¹⁵¹ Ο όρος «παραχρήμα» είναι δικονομικός. Σημαίνει τη δια δικαστικής ομολογίας, την δια εγγράφων και την δια μαρτύρων απόδειξη. Υποδηλώνει, δηλαδή, τα μέσα απόδειξης που μπορούν να χρησιμοποιούνται. Επειδή όμως η αναγγελία πρέπει να είναι έγγραφη, η απόδειξη της με μάρτυρες κατά βάση θα αποκλείεται.

¹⁵² ΕφΑθ 5634/2004, ΔΕΕ 2005, σελ. 150, η οποία θα αναλυθεί κατωτέρω.

¹⁵³ Άρθρο 463 ΑΚ, «Ο οφειλέτης μπορεί να αντιτάξει κατά του εκδοχέα όλες τις ενστάσεις που είχε κατά του εκχωρητή πριν από την αναγγελία. Ανταπαίτηση, την οποία ο οφειλέτης είχε κατά του εκχωρητή στο χρόνο της αναγγελίας, μπορεί, αν και μη ληξιπρόθεσμη, να την αντιτάξει σε συμψηφισμό κατά του εκδοχέα, αν αυτή έγινε ληξιπρόθεσμη όχι βραδύτερα από την απαίτηση που εκχωρήθηκε.».

¹⁵⁴ Βλ. ΟΛΑΠ 158/1969, ΝοΒ 17, σελ. 563, ΑΠ 176/1974, ΝοΒ 22, σελ 1058.

υποχρεούται απλώς απέναντι στον εκδοχέα να απέχει από κάθε πράξη που μπορεί να δυσχεράνει ή ματαιώσει τη μεταβίβαση του εκχωρούμενου δικαιώματος στον εκδοχέα. Κατά τη νομολογία, η αθέτηση της υποχρέωσης αυτής γεννά μόνο αξίωση αποζημίωσης υπέρ του εκδοχέα κατά του εκχωρητή. Αντίθετη άποψη έχει υιοθετήσει η θεωρία¹⁵⁵ κατά την οποία η εκχώρηση επιφέρει τη μεταβίβαση της απαίτησης από τον εκχωρητή στον εκδοχέα ήδη κατά τον χρόνο της σύναψης της και πριν από την αναγγελία (άρθρο 455 ΑΚ). Η μεταβίβαση αυτή όμως είναι σχετική, δεν υφίσταται δηλαδή έναντι του οφειλέτη και τρίτων. Συνεπώς, η αναγγελία δεν αποτελεί κατά νομική ακριβολογία προϋπόθεση της εκχώρησης αλλά προϋπόθεση για να μπορέσει ο εκδοχέας να προβάλλει την ήδη συντελεσθείσα μεταξύ του ίδιου και του εκχωρητή μεταβίβαση έναντι του οφειλέτη και των τρίτων και να ασκήσει εναντίον τους τα δικαιώματα που απορρέουν από την εκχωρηθείσα απαίτηση.

Ζήτημα: Ο τρόπος πραγματοποίησης της αναγγελίας.

Στην *υπ' αριθμόν 5634/2004 απόφαση του Εφετείου Αθηνών*,¹⁵⁶ ένα επί των ζητημάτων που απασχόλησε το δικαστήριο είναι εάν ο τρόπος αναγγελίας που επέλεξε η πράκτορας εταιρείας του ιστορικού, πληροί τα προβλεπόμενα στο άρθρο 2 του Ν. 1905/1990. Στο ιστορικό της υπόθεσης αναφέρεται ότι ο τρόπος αναγγελίας που υιοθετήθηκε από την πράκτορα εταιρεία είναι εκείνη της παρ. 2 του άρθρου 2 του Νόμου. Συγκεκριμένα, η πρακτική της ήταν η αναγγελία της εκχώρησης της απαίτησης από κάθε τιμολόγιο να γίνεται μέσω κοινοποίησης του τιμολογίου στην οφειλέτρια εταιρεία με επικολλημένη επ' αυτού ετικέτα, στην οποία αναγραφόταν το εξής κείμενο, «*Η απαίτηση που απορρέει από το τιμολόγιο αυτό έχει εκχωρηθεί και είναι πληρωτέα στην '...'*, Τηλ. .... / Fax.....ώστε μόνο η προς αυτήν καταβολή απαλλάσσει τον οφειλέτη. Παρακαλούμε πληρώσατε με επιταγή υπέρ ....ή με πίστωση του λογαριασμού ως Νο ..... '....' – Κατάστημα..... . Τυχόν σχετική εμπορευματική επιστροφή ή αξίωση γνωστοποιείται στην '...'. Σύμφωνα με το ιστορικό όμως, σε κάποια τιμολόγια η ετικέτα αυτή δεν είχε επικολληθεί αλλά είχε σταλεί στην οφειλέτρια εταιρεία τηλεομοιοτυπικά επιστολή στην οποία συμπεριλήφθηκε και πίνακας τιμολογίων εκ των οποίων οι απαιτήσεις είχαν εκχωρηθεί στην πράκτορα εταιρεία. Η οφειλέτρια εταιρεία να μεν αποδέχθηκε ότι υπήρχε ληξιπρόθεσμη οφειλή αλλά αρνήθηκε την αποπληρωμή αυτής στην πράκτορα με τον ισχυρισμό της έλλειψης αναγγελίας (αποτέλεσε αυτοτελή λόγο έφεσης κατά την πρωτόδικη απόφαση επί αγωγής της πράκτορας εταιρείας η οποία έγινε δεκτή). Το δικαστήριο απέρριψε τον ισχυρισμό αυτόν λέγοντας «*Στα προσκομιζόμενα από την εναγόμενη (δηλαδή, η οφειλέτρια εταιρεία), κοινοποιηθέντα προς αυτήν έξι τελευταία τιμολόγια, ... πράγματι*

¹⁵⁵ Βλ. Γεωργιάδης Απ., Ενοχικό Δίκαιο – Γενικό μέρος, Έκδοση 2^η, Εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2015, παρ. 42, αριθμ. 41, σελ. 451 με περαιτέρω παραπομπές.

¹⁵⁶ ΕφΑθ 5634/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

δεν έχει επικολληθεί η ετικέτα με το παραπάνω κείμενο, όπως έχει συμβεί με τα υπόλοιπα ... Ανεξαρτήτως τούτου, όμως, η ενάγουσα (δηλαδή, η πράκτορας εταιρεία) επικαλείται επιπροσθέτως και προσκομίζει την από ... επιστολή..., που στάλθηκε τηλεομοιοτυπικά προς την εναγόμενη...μετά του επισυναφθέντος σ' αυτή καταλόγου τιμολογίων, περιλαμβανομένων και των παραπάνω έξι επίμαχων τούτων, με την οποία γνωστοποιεί ότι οι απαιτήσεις της προμηθεύτριας ως εταιρείας '... 'από τα τιμολόγια αυτά έχουν εκχωρηθεί προς την ίδια, την καλεί δε να επιφέρει τις τυχόν υπάρχουσες παρατηρήσεις της και προγραμματίζει την έγκαιρη εξόφληση τους». Το δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ανωτέρω αναφερόμενη επιστολή συγκεντρώνει όλα τα απαιτούμενα στοιχεία που απαιτεί η παρ. 3 του άρθρου 2 του Ν. 1905/1990. Επομένως το γεγονός ότι αποτέλεσε μία έγκυρη αναγγελία της εκχώρησης των επιχειρηματικών απαιτήσεων, η οποία αποδείχθηκε παραχρήμα, οδήγησε σε απόρριψη του ισχυρισμού της εναγόμενης – εκκαλούσας στην ουσία του.

Αντίστοιχος ισχυρισμός του οφειλέτη είχε προβληθεί και στην **υπ' αριθμόν 295/2016 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών**.¹⁵⁷ Το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι για το κύρος της αναγγελίας της εκχώρησης, που είχε λάβει χώρα, δεν απαιτείται να εξατομικούνται οι απαιτήσεις που εκχωρήθηκαν, καθώς ο νόμος δεν θέτει σχετική προϋπόθεση. Αρκεί να προκύπτει με σαφήνεια η εκχώρηση καθ' εαυτή, τα πρόσωπα του εκδοχέα και του εκχωρητή και οι όροι της εκχώρησης. Άλλωστε ως αναγγελία θεωρείται και η έγγραφη γνωστοποίηση στον οφειλέτη της ύπαρξης της σύμβασης μεταξύ του πράκτορα και του προμηθευτή και της ταυτότητας του πράκτορα και δεν απαιτείται η εξατομίκευση εκάστης απαίτησης. Τέλος υπογραμμίζει ότι ο προσδιορισμός και η εξατομίκευση εκάστης απαίτησης δεν συνάδει με τη φύση της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, η οποία δύναται να αφορά και την εκχώρηση μελλοντικών απαιτήσεων.

5.13 Κατάσχεση εις χείρας του πράκτορα ως τρίτου.

Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, η οποία αποτελεί μέσο αναγκαστικής εκτέλεσης αλλά παράλληλα και είδος κατασχέσεως, αποσκοπεί στην ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων και ρυθμίζεται στα άρθρα 982 επ. ΚΠολΔ. Αντικείμενο της κατασχέσεως στα χέρια τρίτου είναι κατά κανόνα χρηματικές απαιτήσεις του οφειλέτη έναντι ορισμένου τρίτου που βρίσκονται στα χέρια του τελευταίου αλλά ανήκουν στον οφειλέτη. Η κατάσχεση επιβάλλεται από τον δανειστή, ο οποίος ενώ έχει απαίτηση κατά του οφειλέτη του, δεν στρέφεται εναντίον του αλλά εναντίον τρίτου προσώπου, το οποίο οφείλει κατά κανόνα χρηματική απαίτηση κατά του οφειλέτη του. Η

¹⁵⁷ ΠΠρΑθ 295/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

διαδικασία της κατασχέσεως εις χείρας τρίτου έχει ως αφετηρία την επίδοση του κατασχετηρίου εγγράφου στον τρίτο.

Δυνάμει των άρθρων 985 παρ. 1, 3¹⁵⁸ και 986 εδ. α'¹⁵⁹ ΚΠολΔ μέσα σε οκτώ ημέρες, αφότου επιδοθεί το κατασχετήριο, ο τρίτος οφείλει να δηλώσει εάν υπάρχει η απαίτηση που κατασχέθηκε, αν έχει στα χέρια του το κατασχεμένο πράγμα και αν επιβλήθηκε εις χείρας του άλλη κατάσχεση και συνάμα να αναφέρει ποιος την επέβαλε και για ποιο ποσό. Μέσα με 30 ημέρες από την ανωτέρω δήλωση, όποιος επέβαλε την κατάσχει έχει δικαίωμα να ασκήσει ανακοπή κατ' αυτής. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι στον κατάσχοντα παρέχεται ειδικό ένδικο βοήθημα, με το οποίο μπορεί αυτός να αμφισβητήσει την τυχόν αρνητική ή την ισοδύναμη με αυτήν ανακριβή δήλωση του τρίτου.

Δυνάμει των ανωτέρω γίνεται αντιληπτό ότι μεταξύ του κατάσχοντος και του τρίτου δημιουργείται δίκη, στην οποία κατ' ουσία εισάγεται προς εκδίκαση η έναντι του τρίτου απαίτηση του καθ' ου η κατάσχεση που αποτελεί και το κύριο αντικείμενο της δίκης. Λόγω αυτού, για να θεωρηθεί η ανακοπή ορισμένη θα πρέπει να περιγράφει την κατασχεθείσα απαίτηση, κατά τα ουσιώδη αυτής στοιχεία, δηλαδή την αιτία της οφειλής του τρίτου προς τον καθ' ου η κατάσχεση και τα παραγωγικά αυτής γεγονότα σύμφωνα με το άρθρο 216 ΚΠολΔ¹⁶⁰, όταν μάλιστα πρόκειται για ενοχική απαίτηση, αφού ο ανακόπτων φέρει το βάρος απόδειξης της ύπαρξης του κατασχεθέντος δικαιώματος.

Ζήτημα: Ο πράκτορας υπό την ιδιότητα του τρίτου.

Στην *υπ' αριθμόν 377/2013 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών*,¹⁶¹ ο πράκτορας επιχειρηματικών απαιτήσεων έλαβε την θέση του τρίτου στα χέρια του οποίου κατασχέθηκε απαίτηση του προμηθευτή κατά του πράκτορα προς ικανοποίηση απαίτησης της κατάσχουσας - ανακόπτουσας εταιρείας. Κατά το ιστορικό, είχε συμφωνηθεί μεταξύ πράκτορα και προμηθευτή σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων κατά τους ειδικότερους

---

¹⁵⁸ Άρθρο 985 παρ. 1 και 3 ΚΠολΔ, «1. Μέσα σε οκτώ (8) ημέρες αφότου του επιδοθεί το κατασχετήριο, ο τρίτος οφείλει να δηλώσει αν υπάρχει η απαίτηση που κατασχέθηκε, αν έχει στα χέρια του το κατασχεμένο πράγμα και αν επιβλήθηκε στα χέρια του άλλη κατάσχεση και συνάμα να αναφέρει ποιος την επέβαλε και για ποιο ποσό. Όταν η κατάσχεση επιβάλλεται στα χέρια πιστωτικού ιδρύματος, αυτό θα πρέπει να δηλώσει, αν υφίσταται στα χέρια του ακατάσχετη απαίτηση κατά την έννοια των περ. γ', δ' και ζ' της παρ. 2 του άρθρου 982...3. Η παράλειψη της δήλωσης εξομοιώνεται με αρνητική δήλωση. Αν η δήλωση παραλειφθεί ή είναι ανακριβής, ο τρίτος ευθύνεται να αποζημιώσει αυτόν που επέβαλε την κατάσχεση.»

¹⁵⁹ Άρθρο 986 εδ. α' ΚΠολΔ, «Μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από τη δήλωση του άρθρου 985 όποιος επέβαλε την κατάσχεση έχει δικαίωμα να την ανακόψει ενώπιον του κατά τα άρθρα 12 επ. και 23 επ. δικαστηρίου.»

¹⁶⁰ Άρθρο 216 ΚΠολΔ, «1. Η αγωγή εκτός από τα στοιχεία που ορίζονται στα άρθρα 118 ή 117 πρέπει να περιέχει α) σαφή έκθεση των γεγονότων που θεμελιώνουν σύμφωνα με το νόμο την αγωγή και δικαιολογούν την άσκησή της από τον ενάγοντα κατά του εναγομένου, β) ακριβή περιγραφή του αντικειμένου της διαφοράς, γ) ορισμένο αίτημα. 2. Στην αγωγή αναφέρεται α) προκειμένου για δίκες περιουσιακών σχέσεων η χρηματική αξία του επίδικου αντικειμένου και β) τα στοιχεία που θεμελιώνουν την αρμοδιότητα του δικαστηρίου.»

¹⁶¹ ΠΠρΑθ 377/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

όρους της οποίας με την αξία της απαίτησης πιστώνεται ο λογαριασμός¹⁶² του προμηθευτή την πρώτη εργάσιμη ημέρα που ακολουθεί την ημέρα κατά την οποία περιήλθε στον πράκτορα η πληρωμή του ποσού του τιμολογίου. Επίσης, είχε συμφωνηθεί ότι έπειτα από αίτηση του προμηθευτή, ο πράκτορας υποχρεούται να καταβάλει στον προμηθευτή πριν καταστεί ληξιπρόθεσμη και εισπραχθεί η απαίτηση (προεξοφλητικό factoring) το τμήμα της αξίας της απαιτήσεως που αυτός αιτείται.

Επί της ανωτέρω αναφερόμενης κατάσχεσης, η πράκτορας προέβη στη προβλεπόμενη από τον νόμο δήλωση με την οποία ισχυρίστηκε ότι δεν οφείλει κανένα ποσό στον προμηθευτή καθώς ένεκα σύμβασης ενεχύρου εκείνη είναι η αποκλειστικός δικαιούχος. Αυτή την δήλωση προσπάθησε να προσβάλλει με ανακοπή η κατάσχουσα εταιρεία ωστόσο η ανακοπή της θεωρήθηκε αόριστη και κατ' επέκταση απορρίφθηκε. Συγκεκριμένα το δικαστήριο έκρινε «*Η ανακόπτουσα δεν εκθέτει στο δικόγραφο της ανακοπής τα δικαιопαραγωγικά γεγονότα που θεμελιώνουν την αξίωση που κατασχέθηκε στα χέρια της καθ' ης (τρίτης) ενόψει του ότι αντικείμενο της δίκης αυτής είναι η ύπαρξη της κατασχεμένης απαίτησης κατά του τρίτου. Ειδικότερα, δεν διαλαμβάνει στο ίδιο δικόγραφο εάν τηρήθηκε ο έγγραφος τύπος που επιτάσσει ο νόμος για τη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Επίσης δεν αναφέρει με ποιο τρόπο υπολογίζεται το ποσό της απαίτησης η οποία κατάσχετα εις χείρας της καθ' ης η ανακοπή ως τρίτης και ειδικότερα δεν εκτίθεται κατά ποιο ποσό η επίδικη απαίτηση προέρχεται από προεξόφληση από την πράκτορα, δηλαδή πίστωση των τιμολογίων για απαιτήσεις μη ληξιπρόθεσμες, ούτε ως προς την τελευταία περίπτωση αναφέρει στο δικόγραφο της ίδιας ανακοπής για ποιου είδους και ποιου ποσού απαιτήσεις κατά πελατών και ποιων πρόκειται.*».

---

¹⁶² Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, είναι πάγια πρακτική να ανοίγεται ένας ανοικτός (αλληλόχρεος) λογαριασμός με στόχο την εξυπηρέτηση και βέλτιστη λειτουργία της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.

5.14 Επίλογος

Λαμβάνοντας υπόψιν όλα όσα αναφέρθηκαν στο θεωρητικό σκέλος αλλά και όλα τα ζητήματα που απασχόλησαν τα ελληνικά δικαστήρια αναφορικά με τη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, κανείς δεν θα μπορούσε να διαφωνήσει στο γεγονός ότι ο θεσμός αυτός, ως εναλλακτική μορφή χρηματοδότησης, έχει αναπτυχθεί ραγδαία. Την άποψη τούτη επιβεβαίωσε και η Ελληνική Ένωση Πρακτόρων Επιχειρηματικών Απαιτήσεων, μέσω δελτίου τύπου της.¹⁶³ Στο δελτίο τύπου αναφέρεται ότι η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων σημείωσε ιστορικό ρεκόρ το 2023. Συγκεκριμένα, υπογράμμισε ότι ο συγκεντρωτικός κύκλος εργασιών του κλάδου άγγιξε τα 24,7 δις, αυξημένος κατά 5,1% σε σχέση με το 2022.

Η δυναμική αυτή ανάπτυξη του συμβατικού αυτού μορφώματος οφείλεται στο γεγονός ότι διαπνέεται από ευελιξία διότι δίνει τα περιθώρια ελευθερίας στα συμβαλλόμενα μέρη να διαμορφώσουν την μεταξύ τους σχέση ανάλογα με τις ανάγκες τους. Επιπλέον αποτελεί ένα εργαλείο παροχής χρηματοδότησης αρκετά διαφοροποιημένο από τον παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό καθώς λόγω των παρεχόμενων υπηρεσιών μπορεί εκτός από χρηματοδότηση να προσφέρει διαχείριση αλλά και εξασφάλιση.

Διά μέσου της ενδεικτικής αναφοράς και ανάλυσης των ανωτέρω δικαστικών αποφάσεων στην διπλωματική τούτη, γίνεται εμφανές ότι η διάδοση του θεσμού του factoring δημιουργεί ποικίλα και διάφορα ζητήματα τα οποία καλούνται να επιλύσουν τα ημεδαπά δικαστήρια. Έχουν παρέλθει αρκετά χρόνια από την θέσπιση του Ν. 1905/1990 κάτι που υποδεικνύει την τριβή και εμπειρία πια της ελληνικής δικαιοσύνης επί των διαφορών που ανακύπτουν στο πλαίσιο λειτουργίας μιας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Ο Ν. 1905/1990 αποτελεί ένα νομοθέτημα με λίγα άρθρα μέσω του οποίου ρυθμίζεται τόσο η σύμβαση factoring όσο και η σύμβαση forfaiting. Οι διαφορές που ανακύπτουν και καταλήγουν σε δικαστικές διαμάχες επιλύονται μέσω των ειδικών διατάξεων που προβλέπει ο Ν. 1905/1990, ως ειδικότερος νόμος, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα.

Ενόψει της ευρύτατης διάδοσης της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων ως εναλλακτικού τρόπου χρηματοδότησης – κυρίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων- είναι ανάγκη, κατά την ταπεινή γνώμη της γράφουσας, να εκσυγχρονιστεί ο θεσμός τόσο από άποψη νομοθεσίας όσο και από άποψη εφαρμογής του δικαίου. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι από το χρονικό σημείο θέσπισης του Ν. 1905/1990 έχει επέλθει αλλαγή τόσο στον τρόπο δράσης των εμπορικών επιχειρήσεων και τις ανάγκες αυτών όσο και στον τρόπο συγκρότησης και κατάρτισης των πρακτόρων.

---

¹⁶³ Δημοσιεύθηκε στις 12.04.2024 στην ιστοσελίδα της Ελληνικής Ένωσης Πρακτόρων Επιχειρηματικών Απαιτήσεων, <https://www.hellenicfactors.gr/Default.aspx>. Τελευταία επίσκεψη: Σεπτέμβριος 2024.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βάθης Β., «Η σύμβαση Factoring», Εκδ. Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα, 1995
2. Γαλάνης Β., «Leasing / Factoring / Forfaiting / Franchising / Venture Capital – Η Λειτουργία των Σύγχρονων Χρηματοοικονομικών θεσμών στη Χώρα μας», Έκδοση 2η, Εκδ. Σταμούλη, 2000
3. Γκόρτσος Χρ., Λιβαδά Χ., Μικρουλέα Α., Ρόκας Ν, «Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου», Έκδοση 3η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016
4. Γεωργιάδης Απ., «Ενοχικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος», Έκδοση 2η, Εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2015
5. Γεωργιάδης Απ., «Η εξασφάλιση των Πιστώσεων», Έκδοση 2η, Εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2008
6. Γεωργιάδης Απ., «Νέες μορφές συμβάσεων: Leasing / Factoring / Franchising / Consulting / Know-how / Time – sharing / Forfaiting», Έκδοση 6η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015
7. Δέλλιος Γ, Ομότιμος Καθηγητής Νομικής Α.Π.Θ, «FACTORING»
8. Ένωση Ελλήνων Τραπεζών, Νέες Μορφές Τραπεζικών Εργασιών: «Ανάληψη Απαιτήσεων Τρίτων (factoring)», 1988
9. Καραγιαννόπουλος Γ., «Factoring – Από τη θεωρία στην πράξη», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη
10. Λιακόπουλος Θ., «Η σύμβαση Factoring», ΕΕμπΔ 1988, σελ 377 επ.
11. Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών (Ο.Π.Ε.), «Νέοι Χρηματοδοτικοί Θεσμοί Factoring – Forfaiting», Ι.Ε.Σ. Ινστιτούτο Εξαγωγικών Σπουδών (Ι.Ε.Σ), Αθήνα, 1990
12. Ρέππας Π., «Η σύμβαση Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων (Σύμβαση Factoring)», Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας, τευχ. 45
13. Ρόκας Ι., «Εμπορικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος, Εμπορικές Πράξεις, Έμποροι, Ρύθμιση εμπορικών δραστηριοτήτων, Βιομηχανική ιδιοκτησία, Ανταγωνισμός», Εκδ. Το Οικονομικόν, Αθήνα, 1991
14. Χατζημιχάλης Δ., «Οι Συμβάσεις Factoring και Forfaiting ως Μέσο Προώθησης του Διαβαλκανικού Εξωτερικού Εμπορίου», 1ο Συνέδριο Διαβαλκανικής Νομικής Συνεργασίας
15. Ψυχομάνης Σπ., «Το Factoring – Ως σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων», Εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1996
16. Ψυχομάνης Σπ., «Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2011

17. Η είσπραξη των εμπορικών απαιτήσεων : 20ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Καμένα Βούρλα Φθιώτιδας , 22-24 Οκτωβρίου 2010, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011
18. Ανώνυμη εταιρεία πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (Factoring), Εκδ. ΕΒΕΑ. Γραφείο Δημοσίων Σχέσεων & Εκδόσεων

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών
- Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου
- Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο
- Το Οικονομικόν

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΟΥ ΑΝΑΛΥΘΗΚΕ ΜΕ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

- Εφαθ 5634/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 263/2008, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Εφαθ 5318/2009, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- ΕφΘεσ 317/2009, ΤΝΠ Qualex
- ΑΠ 667/2010, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- ΑΠ 880/2010 ΑΠ, ΧρηΔικ 4, σελ. 339
- ΑΠ 1482/2010, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ΠΠρΑθ 1569/2011, ΤΝΠ Qualex
- ΕφΠειρ 115/2012, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- ΑΠ 1233/2012, ΔΕΕ 2013, σελ. 484/ ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- ΑΠ 1235/2012, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- ΠΠρΑθ 377/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ΕφΘεσ 1034/2013, ΕΕμπΔ 2014, σελ. 573 επ
- ΑΠ 1/2016, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- ΠΠρΑθ 295/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ΜΕφΒορΑιγ 25/2017, ΔΕΕ 2017, σελ. 1082
- ΜΠρΘεσ 2396/2017, ΔΕΕ 2018, σελ 893 επ.
- ΠΠρΑθ 3975/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 121/2023, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΕΦΕΤΕΙΟ ΟΥΣΙΑΣ ΠΑΤΡΩΝ 293/2023, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΣΥΜΒΑΣΗΣ FACTORING
ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Δ.Σ.Α.

ΣΥΜΒΑΣΗ FACTORING

Στην πόλη τ... .. σήμερα .../.../.... μεταξύ:

Αφενός της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία ..... (εφεξής: «πράκτορας»), η οποία εδρεύει στ... .. (.....), έχει εγγραφεί στο Μητρώο Α.Ε. του Υπουργείου Εμπορίου με αριθμό ..... και εκπροσωπείται νόμιμα στην παρούσα περίπτωση από τον κ. Διευθύνοντα Σύμβουλο αυτής ....., και

Αφετέρου της ..... εταιρείας με την επωνυμία ..... (εφεξής: «προμηθευτής»), η οποία εδρεύει στ... .. (.....), και εκπροσωπείται νόμιμα στην παρούσα περίπτωση από τον ....., συμφωνείται, η παροχή από τον πράκτορα προς τον προμηθευτή υπηρεσιών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1905/1990, και υπό τους ακόλουθους όρους και συμφωνίες:

I. Υποχρέωση προς πώληση απαιτήσεων

Άρθρο 1. Προσφορά απαιτήσεων προς πώληση

1. Ο προμηθευτής προσφέρει προς πώληση στον πράκτορα όλες τις απαιτήσεις του κατά τρίτων οφειλετών του (εφεξής: «οφειλέτες»), οι οποίες υφίστανται κατά τη σύναψη ή πρόκειται να γεννηθούν κατά τη διάρκεια της παρούσας σύμβασης και οι οποίες προκύπτουν από διάθεση εμπορευμάτων ή/και παροχή υπηρεσιών.

2. Ο προμηθευτής αναγγέλλει αμελλητί στον πράκτορα τη διενέργεια κάθε εμπορικής συναλλαγής. Όταν για τη συναλλαγή ο προμηθευτής εκδίδει αμέσως τιμολόγιο, αρκεί η αποστολή αντιγράφου του τιμολογίου σύμφωνα με το άρθρο 16 της παρούσας σύμβασης.

Άρθρο 2. Αγορά απαιτήσεων

1. Ο πράκτορας υποχρεούται να αγοράσει τις αναγγελθείσες απαιτήσεις σύμφωνα με την παρούσα σύμβαση.

2. Η σύμβαση πώλησεως κάθε μεμονωμένης απαίτησης θεωρείται καταρτισμένη, αν ο πράκτορας δεν την αποκρούσει εγγράφως εντός μιας εβδομάδας από την αναγγελία της.

Άρθρο 3. Εξαιρέσεις

1. Ο πράκτορας δικαιούται να αρνηθεί την αγορά μεμονωμένης απαίτησης, εάν:

α) απαγορεύεται η εκχώρηση της συγκεκριμένης απαίτησης

β) έχει λάβει χώρα αναγγελία προς τον οφειλέτη για προηγούμενη εκχώρηση της ίδιας απαίτησης

γ) έχει χορηγηθεί προθεσμία για πληρωμή της απαίτησης μεγαλύτερη από 90 ημέρες

δ) ο πράκτορας έχει απορρίψει άλλον προμηθευτή ως μη φερέγγυο εξαιτίας σύναψης της ίδιας σύμβασης

ε) έγινε υπέρβαση του ορίου πίστωσης που είχε καθορίσει ο πράκτορας για τον συγκεκριμένο μεμονωμένο οφειλέτη

στ) έγινε υπέρβαση του συνολικού ορίου πίστωσης όλων των ανοικτών απαιτήσεων.

2. Το όριο πίστωσης που είχε καθοριστεί για μεμονωμένους οφειλέτες (όχι το συνολικό όριο) μπορεί να μειωθεί από τον πράκτορα κατά τη διάρκεια της σύμβασης, εάν διαπιστωθεί

μείωση της φερεγγυότητας του οφειλέτη σύμφωνα με την πορεία της εμπορικής σχέσης και αφού ληφθούν υπόψη οι συνήθειες αρχές για την εκτίμηση της φερεγγυότητας. Αυτό ισχύει ειδικά σε περίπτωση δυστροπίας ως προς την πληρωμή και διαμαρτυρήσεως αξιολογίων.

II. Εκχώρηση

Άρθρο 4. Προεκχώρηση

1. Με την παρούσα ο προμηθευτής εκχωρεί όλες τις παρούσες και μελλοντικές απαιτήσεις κατά των οφειλετών του υπό τον όρο ότι για καθεμία θα καταρτίζεται μια σύμβαση πώλησεως κατά τις διατάξεις της παρούσας σύμβασης.
2. Ο πράκτορας αποδέχεται την εκχώρηση.

Άρθρο 5. Μερική πώληση

Όταν η απαίτηση αγοράζεται μόνο κατά ένα μέρος, το μέρος που αγόρασε ο πράκτορας έχει προτεραιότητα ως προς την ικανοποίηση της απαίτησης έναντι του μέρους το οποίο δεν αγοράστηκε.

Άρθρο 6. Απαγόρευση εκχώρησης

Εφόσον ο προμηθευτής και ο οφειλέτης συμφώνησαν την απαγόρευση της εκχώρησης συγκεκριμένης απαίτησεως, η απαίτηση αυτή περιέρχεται στον πράκτορα μόνο μετά την άρση της απαγόρευσης από τα δύο μέρη.

Άρθρο 7. Αλληλόχρεος λογαριασμός

Όταν η εμπορική σχέση του προμηθευτή με κάποιον οφειλέτη εξυπηρετείται με σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού, η εκχώρηση περιλαμβάνει και την απαίτηση επί του καταλοίπου.

Άρθρο 8. Παρατεινόμενη επιφύλαξη κυριότητας

Απαιτήσεις που έχουν προεκχωρηθεί από τον προμηθευτή σε τρίτους, από τους οποίους ο προμηθευτής απέκτησε τα αγαθά που εμπορεύεται (εφεξής: «παραγωγοί») για εξασφάλιση απαιτήσεών τους απέναντί του, περιέρχονται στον πράκτορα από τη στιγμή της ικανοποίησης του παραγωγού ή της παραίτησής του από την εξασφάλιση.

Άρθρο 9. Παρεπόμενα δικαιώματα και δικαιώματα προς εξασφάλιση

1. Οι συμβαλλόμενοι συμφωνούν ότι κατά τον χρόνο και υπό την αίρεση μεταβίβασης μιας απαίτησης περιέρχονται στον πράκτορα και όλα τα παρεπόμενα δικαιώματα από τη συναλλαγή καθώς και οι ασφάλειες που την καλύπτουν, συμπεριλαμβανομένης της παρακρατηθείσας κυριότητας και της αξίωσης αναμεταβίβασεως σε περίπτωση καταπιστευτικής μεταβίβασης της κυριότητας. Με την παρούσα ο προμηθευτής εκχωρεί στον πράκτορα τη μελλοντική διεκδικητική αγωγή.
2. Ο προμηθευτής μεταβιβάζει στον πράκτορα το δικαίωμα υπαναχώρησης από συμβάσεις πώλησεως που κατάρτισε με επιφύλαξη κυριότητας.
3. Ο πράκτορας αποδέχεται τις μεταβιβάσεις κατά τις παραγράφους 1 και 2.

Άρθρο 10. Εξουσιοδότηση για είσπραξη

Ο πράκτορας εξουσιοδοτείται να εισπράξει τις απαιτήσεις, οι οποίες δεν πωλούνται σ' αυτόν σύμφωνα με το άρθρο 3 της παρούσας σύμβασης.

III. Ευθύνη

Άρθρο 11. Ευθύνη του προμηθευτή

Ο προμηθευτής ευθύνεται για τη νομική ύπαρξη της απαίτησης και την απαλλαγή της από νομικά ελαττώματα, τόσο κατά τον χρόνο της πώλησης όσο και για το χρονικό διάστημα μέχρι την εκπλήρωσή της από τον οφειλέτη.

Άρθρο 12. Ασφαλιστήρια ρήτρα

1. Ο πράκτορας φέρει τον κίνδυνο αφερεγγυότητας των οφειλετών.
2. Σε περίπτωση που ο πράκτορας αρνείται την αγορά μιας απαίτησης σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 περ. δ', ε', στ' της παρούσας σύμβασης, ο προμηθευτής μπορεί να εγγυηθεί την πληρωμή της εντός 90 ημερών από τη στιγμή που θα καταστεί ληξιπρόθεσμη.
3. Ο πράκτορας είναι ελεύθερος να αποδεχτεί αυτή την πρόταση.

IV. Παροχές του πράκτορα

Άρθρο 13. Τίμημα, αμοιβή πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων

1. Για τις απαιτήσεις που αγοράζονται με ασφαλιστήρια ρήτρα ο πράκτορας καταβάλλει στον προμηθευτή το 96% του ποσού που αναγράφεται στο τιμολόγιο.
2. Για τις υπόλοιπες απαιτήσεις καθώς και για όσες αναλαμβάνονται μόνο για είσπραξη καταβάλλεται στον προμηθευτή το 97,5% του ποσού.

Άρθρο 14. Τήρηση λογιστικών βιβλίων

1. Ο πράκτορας τηρεί για λογαριασμό του προμηθευτή λογιστικά βιβλία για όλους τους οφειλέτες, ακόμη αναφορικά και με απαιτήσεις που δεν έχουν αγοραστεί από αυτόν.
2. Εφόσον είναι αναγκαίο, ο πράκτορας οχλεί και εισπράττει τις απαιτήσεις του προμηθευτή.
3. Σε περίπτωση που, κατόπιν επιθυμίας του προμηθευτή, ο πράκτορας δεν εισπράττει μια απαίτηση, μπορεί να ζητήσει την απαλλαγή του από την ευθύνη του κατά το άρθρο 12 παρ. 1 της παρούσας σύμβασης.

V. Άλλες υποχρεώσεις του προμηθευτή προς εκτέλεση της σύμβασης

Άρθρο 15. Γνωστοποίηση της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων

1. Ο προμηθευτής οφείλει να ενημερώνει τόσο τους οφειλέτες όσο και τους παραγωγούς για τη σύναψη της παρούσας σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.
2. Στα τιμολόγια που εκδίδονται προς τους οφειλέτες πρέπει να γίνεται μνεία της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και της εκχώρησης των σχετικών απαιτήσεων στον πράκτορα και να περιλαμβάνεται υπόδειξη για καταβολή αποκλειστικά σε δεδομένο λογαριασμό του πράκτορα.
3. Εφόσον ο προμηθευτής κατά την έναρξη αυτής της σύμβασης έχει ήδη εκδώσει τιμολόγια για ορισμένες απαιτήσεις, ο πράκτορας δίνει ειδικές οδηγίες σχετικά με την υποχρέωση του προμηθευτή να καλέσει εκ των υστέρων τους οφειλέτες να καταβάλουν στον πράκτορα.

Άρθρο 16. Αποστολή των τιμολογίων στον πράκτορα

1. Ο προμηθευτής αποστέλλει στον πράκτορα αντίγραφα των τιμολογίων εις διπλούν με τη μνεία που προβλέπεται στο άρθρο 15 της παρούσας σύμβασης.
2. Στο συνοδευτικό έγγραφο αναγράφεται ο αριθμός υπό τον οποίον ο οφειλέτης τηρείται στα λογιστικά βιβλία του πράκτορα ή επισημαίνεται ότι πρόκειται για νέο οφειλέτη.

3. Σε περίπτωση αποστολής εγγράφων περισσότερων συναλλαγών, αυτές πρέπει να περιλαμβάνονται σε μία συνημμένη κατάσταση με τα ονόματα των πελατών, τους αριθμούς και τα ποσά των τιμολογίων.

Άρθρο 17. Διασφάλιση των συμφερόντων του πράκτορα κατά την διεκπεραίωση των συναλλαγών

1. Ο προμηθευτής οφείλει να γνωστοποιεί στον πράκτορα αμελλητί τυχόν ενστάσεις που προβάλλει ο οφειλέτης κατά της απαίτησης, είτε διατυπώνοντας επιφυλάξεις ως προς τα εμπορεύματα ή τις υπηρεσίες, είτε αμφισβητώντας την υποχρέωσή του για πληρωμή εξαιτίας άλλων λόγων. Ταυτόχρονα ο προμηθευτής διατυπώνει την άποψή του σχετικά με τις προβαλλόμενες ενστάσεις. Ο προμηθευτής οφείλει να ικανοποιεί χωρίς καθυστέρηση δικαιολογημένες διαμαρτυρίες των οφειλετών σχετικές με την ύπαρξη ελαττωμάτων.
2. Ομοίως ο προμηθευτής οφείλει να γνωστοποιεί στον πράκτορα τυχόν ανταπαιτήσεις που ο οφειλέτης έχει ή ισχυρίζεται ότι έχει κατά του προμηθευτή.
3. Επίσης ο προμηθευτής οφείλει να γνωστοποιεί χωρίς καθυστέρηση γεγονότα που περιέρχονται σε γνώση του, τα οποία οδηγούν στη συναγωγή αρνητικών συμπερασμάτων σχετικά με τη φερεγγυότητα του οφειλέτη.

Άρθρο 18. Λήψη πληρωμών από τον προμηθευτή

1. Ο προμηθευτής οφείλει να αποδώσει άμεσα στον πράκτορα όλες τις πληρωμές που γίνονται στον ίδιο έναντι απαιτήσεων που έχουν εκχωρηθεί στον πράκτορα, αποστέλλοντας όλα τα δικαιολογητικά των πληρωμών.
2. Αξιόγραφα που παραλαμβάνει ο προμηθευτής για τέτοιες απαιτήσεις μεταβιβάζονται με την παρούσα προκαταβολικά στον πράκτορα. Ο προμηθευτής φυλάσσει αυτά τα αξιόγραφα ως καταπιστευματικός διαχειριστής μέχρι την παράδοσή τους στον πράκτορα.
- 4
3. Ο προμηθευτής οφείλει απλώς να γνωστοποιεί χωρίς καθυστέρηση στον πράκτορα πληρωμές που έγιναν έναντι απαιτήσεων, των οποίων την αγορά απέκρουσε ο πράκτορας.

Άρθρο 19. Δικαίωμα ελέγχου του πράκτορα

1. Ο πράκτορας δικαιούται να ελέγχει με λογιστή όλα τα παραστατικά του προμηθευτή στον χώρο του και να ενημερώνεται για το αποτέλεσμα του ελέγχου. Ο λογιστής υποχρεούται σε επαγγελματική εχεμύθεια.
2. Αν από τον έλεγχο κατά την παρ. 1 προκύψει συμμόρφωση του προμηθευτή προς τις υποχρεώσεις του έναντι του πράκτορα κατά την παρούσα σύμβαση, τα έξοδα του ελέγχου βαρύνουν τον πράκτορα. Αν διαπιστωθούν παραβάσεις, τα έξοδα βαρύνουν τον προμηθευτή.

Άρθρο 20. Επιστραφέντα εμπορεύματα

1. Ο προμηθευτής γνωστοποιεί αμελλητί στον πράκτορα τυχόν επιστροφή εμπορευμάτων, για τα οποία η απαίτηση έχει εκχωρηθεί στον πράκτορα, και ταυτόχρονα διατυπώνει τη γνώμη του για τους λόγους της επιστροφής.
2. Οι συμβαλλόμενοι συμφωνούν ότι εμπορεύματα, των οποίων η παρακρατηθείσα κυριότητα δεν έχει ήδη μεταβιβασθεί στον πράκτορα, μεταβιβάζονται σ' αυτόν με την παρούσα συμφωνία και τη συνομολόγηση μιας σχέσης παρακαταθήκης.

Άρθρο 21. Πληρωμές σε προμηθευτές

Όταν ο πράκτορας πιστώνει τον λογαριασμό του προμηθευτή με απαιτήσεις από την πώληση εμπορευμάτων τα οποία έχει αποκτήσει ο προμηθευτής με επιφύλαξη κυριότητας, ο προμηθευτής υποχρεούται να καταβάλει το οφειλόμενο τίμημα στον παραγωγό χωρίς καθυστέρηση μετά την πίστωση του λογαριασμού.

Άρθρο 22. Αλληλόχρεος λογαριασμός

Ο προμηθευτής υποχρεούται να καταγγείλει μια υφιστάμενη σχέση αλληλόχρεου λογαριασμού εφόσον το ζητήσει ο πράκτορας.

Άρθρο 23. Προθεσμία πληρωμής

1. Ο προμηθευτής χορηγεί στους πελάτες του (οφειλέτες) προθεσμία πληρωμής το πολύ 90 ημερών.
2. Μετά από βάσιμο αίτημα του προμηθευτή μπορεί να επιτραπεί σε μεμονωμένες περιπτώσεις παράταση της προθεσμίας πληρωμής το πολύ κατά 30 ημέρες.

Άρθρο 24. Απαγόρευση εκχώρησης

1. Ο προμηθευτής αναλαμβάνει την υποχρέωση να μην συμφωνεί το ανεκχώρητο απαιτήσεων σε μελλοντικές εμπορικές συναλλαγές.
2. Ο προμηθευτής περιλαμβάνει στους Γενικούς Όρους Συναλλαγών του μια ρήτρα σύμφωνα με την παράγραφο 1.

Άρθρο 25. Επιφύλαξη κυριότητας

1. Ο προμηθευτής υποχρεούται σε όλες τις συναλλαγές του να διατηρεί την κυριότητα έναντι του οφειλέτη μέχρι την εξόφληση των απαιτήσεων.
2. Ο προμηθευτής υποχρεούται να συμφωνεί με τους οφειλέτες του παρατεινόμενη επιφύλαξη κυριότητας και να περιλαμβάνει σχετική ρήτρα στους Γενικούς Όρους Συναλλαγών του.

Σε πίστωση των ανωτέρω συντάχθηκαν το παρόν σε τρία (3) πρωτότυπα και αφού υπογράφηκε όπως ακολουθεί, έλαβε καθένας από τους συμβαλλομένους ένα όμοιο, του τρίτου προοριζομένου για κατάθεση στην αρμόδια Δ.Ο.Υ.

ΟΙ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ

Ο ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ

Ο ΠΡΑΚΤΟΡΑΣ